

TOPLUM

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

**Elektrik
darlığının
altından
yine
PETROL OYUNU
çıkıyor!**

**"DP" BASTONUNDAN 13 YIL
SONRA, "AP" BASTONLU CUM.
HURBASKANI ÖZLEMİ**

250 kuruş

9 Şubat 1973

Sayın Yönetici,

12 yıllık meslek hayatını geride bırakmaya zorlayanların «zulmünü» belgeleyen dilekçemin süretini size de yolluyorum, belki ilgilenirsiniz, belki işinize yarar, doküman olur diye.

Selâmlar, başarılar, saygılar...

M. Nuri AYVALI

**Okul Müdürlüğü Kanalı ile
Milli Eğitim Bakanlığına
ANKARA**

Adana Yavuzlar Ortaokulu öğretmenini iken, Aralık 1971'de, eş durumum bile dikkate alınmadan, Elâzığ Atatürk Ortaokuluna atandım. Bu atama, herhangi bir soruşturmaya veya Disiplin Kurulu kararına dayanmamaktadır. İldeki ve Bakanlıktaki dosyamda böyle bir karar yoktur.

Hiç müstahak değilken, elimde olmayan nedenler yüzünden, beş ay görevimden ve özgürlüğümünden yoksun kaldım. Şimdi ise beaatt ettim. Tutuklu kaldığım süre içinde ve sonrasında, hakkımda, herhangi idarî bir işlem de yapılmadığından geçmiş maaşlarımı alamadım. Adana Millî Eğitim Müdürü: «Ben seni suçlu görmedim ki, açığa alınmanı teklif edeyim.» demektedir.

Beş aydan sonra, 10 Kasım 1971'de, Adana'da göreve başladım. Benim Adana'dan alınmamı teklif eden Vilâyet yazısının ise, 9 Kasım 1971 tarihini taşıması ne denli bir hissi hareketin varlığını belgelemesi bakımından oldukça ilginçtir. Beni suçlu görmediği için açık işlemine gerek görme-yen kişinin (!) daha ben göreve başlamadan, «Bunu, bu ilden alın.» diye teklifte bulunması ne kadar çelişkili bir durum ise, o kadar da ciddiyeti üzerinde haklı kuskular uyandırmaktadır. (Zaten, açık işleminin yapılmaması bile son tahlilde mağduriyetimin devamı olmaktadır. Herkes geçmiş maaşlarını aldığı halde, bu yüzden ben, hâlâ alamadım.) Bununla beraber, diğer illerdeki benim durumumda olan hemen bütün öğretmenlerin, görev yerlerinin değiştirilmemiş olması, istemin duygusallığını ve

keyfilliğini ortaya koymakta, eşitlik ilkesini zedelemekte, uğradığım mağduriyeti somutlaştırmaktadır.

Eşim halen, Adana ilinin Kozan ilçesi M. Fevzi Çakmak İlkokulunda görev yapmaktadır. (İlgili belgeler ektedir.) Benim görev yaptığım Elâzığ ili merkezi ise, sıraya tâbidir ve 300'ün üzerinde öğretmen sıra beklemektedir. Bir öğretmene sıra ancak, 3-4 yılda gelebilmektedir. (Elâzığ merkezin sıra durumunu bildiren Millî Eğitim Müdürlüğünün yazısı ektedir.) Eşimle Elâzığ merkezde birleşmemiz mümkün değildir, olsa bile yıllara bağlıdır. Bizi karı - koca yüzlerce Km. uzaklarda yıllarca çalışmaya zorlamak, hizmette verimlilik ilkesine ters düşeceği gibi, hukuki de olmasa gerek.

1 — Yukarıda anlatmaya çalıştığım hissi işlemin düzeltilmesi, mağduriyetimin giderilmesi için naklimin:

a — Eşimin görev yeri olan Kozan Ortaokuluna yapılmasını veya;

b — Kozan Gaziköyü Ortaokuluna yapılmasını;

Bunlar mümkün görülmediği takdirde evime, çocuk - çocuğuma, eşimin görev yerine yakın olması gözönünde bulundurularak naklimin:

c — Iskenderun Orta dereceli okullarından birine yapılmasını (Iskenderuna naklim yapıldığı takdirde, orada, eşimle beca-yış yapacak bir öğretmen var)

2 — Yukarıda adı geçen yerlerden herhangi birine naklim mümkün görülmediği takdirde evimin, eşimin, çocuk - çocuğumun yüzlerce Km. uzağında görev yapmaya zorlanmam ZULUM niteliği arzedeceğinden, benim de böylesine sersefil bir yaşamaya ve görev yapmaya sağlık durumum, moralim, hizmet anlayışım elvermediğinden bu dilekçemin İSTİFA DİLEKÇESİ sayılmasını ve o türlü işleme konmasını istifamın kabulünü saygılarımla arz ederim.

(Aslı gibidir.)

12.1.1973

**M. Nuri Ayvalı
(Kozan)**

★

Sayın Turhan Erker

Güzide, halk ve hak yararı istikametinde neşriyat yaptığını bildirdiğimiz derginizde Orman ve Ormancılarla ilgili yazınızı okuduk. Ülkemizin bugün en büyük sorunlarından biri haline gelmiş bulunan ormancılığımızın, ne hazindir ki, basın organlarında fazlaca yer almadığı bir devrede, dâvamızı, en temelli yönleri ve en güzel ifadelerle ortaya koyuşunuzun Türkiye Ormancılar muvacehesinde değeri ve anlamı çok büyüktür.

Sizi ve neşir Organınızı, 4000'i aşkın ormancı teknik elemanları adına en kalbî hislerimizle kutlar, saygılar sunarız.

**Türkiye Ormancılar Cemiyeti
Yönetim Kurulu
Adına
Genel Başkan
Namık Nejat Baydar**

★

YOZGAT'TA ÖZGÜRLÜK

Değerli TOPLUM Yöneticileri, Atatürk der ki: «Fikirler, cebir ve şiddetle, top ve tüfekle asla öldürülemez!»

Özgürlük: kanun dışı hareket yapmaksızın, başkasını rahatsız etmeksizin, istediğin her şeyi, eldediğin gibi, serbestçe yapmaktır.

Bizim buralarda özgürlük, hunharca sopa yemek, baskı altında yaşamak, istediğin hiçbir şeyi yapmamak, çile çekmekten ibarettir.

Toplum, Cumhuriyet, Yeni Ortam gibi ilerici dergi ve gazeteleri çok getirmezler buralara. Getirdikleri gazeteler ve dergiler, Saklambaç, Modern, Tercüman, Anadolu, Hayat, Pazar, Sabata, Tommiks, Teksas vb. gibi zengin ailelerin okuyacakları gazeteler ve dergilerdir. Halka yardımcı olan, halka hizmet eden yazıları ve fikirleri getirmiyorlar. Getirince de satmıyorlar. Çünkü alanları komünistlikle suçuyorlar. Gerçekçi yazarların kitaplarını alanlara da aynı muameleyi yapıyorlar Atatürk'le ilgili kitapları, Atatürk üzerine yazılan yazıları da bulundurmuyorlar ve satmıyorlar. Şeriatçı kitaplar ve casusluk kitapları bulunduruyorlar. Çarşıda bir arkadaşın yanına varacak olsak, fikir tartışacak olsak, Atatürk ve Atatürkçülüğü söyleyecek olsak bizleri komünist uşaklar olarak suçuyorlar. Yolda üzerimize sürüyorlar, taksileri üzerimize sürüyorlar, bizleri dövüp sövüyorlar. Ama biz aydın gençler, bunlardan yılmadık ve de yılmayacağız.

**Hüsevin Erkan
(Yozgat)**

TOPLUMDA

HABERLER / YORUMLAR

BU
HAFTA

Toplum'a göre

Karanlıklar içine sokulmak istenen bir başkan seçimi

Yazan:

Turhan Erker

6'ncı sayfada

- Mehmed Kemal'in yazdığı «Politika ve Ötesi» 6'ncı sayfada: «Karamsarlığın karanlık denizi.»
- 14 ve 15'inci sayfalardaki Ekonomi'de, enerji konusu ele alınıyor. Ali Necati'nin «Toplum'da ekonomi» yazısı 15'inci sayfada.
- 19'uncu sayfada işçiler var.
- 20 ve 21'inci sayfalardaki «Hafıza-i beşer nişyan ile malûldür - Arşiv ise asla yanılmaz», Prof. politikacı Turhan Feyzioğlu'yu konuk ediyor yine.
- Dünya haberleri, 22'nci sayfada başlıyor. 22 ve 23'üncü sayfalardaki Or-

tadoğu Raporu'nda «Arap ulusal kurtuluş hareketi ve Filistin» ele alınıyor.

- Mizah, 25'inci sayfada başlıyor. 25'inci sayfada, Hasan Hüseyin'in «Yüksek bir huzura» yazısı var: «Hadi, bizi güldür!»
- 26 ve 27'nci sayfalarda Art Buchwald'dan bir hikâye: «Johnson'a selâm, sosisliye devam!»
- «Küçük Reform Sözlüğü», 31'inci sayfada.
- Bu hafta mizah sayfalarımızda Turhan Selçuk, Ferruh, Tonguç ve Seydali'nin karikatürleri var.

AMERİKAN
Demokrasinin
TEMELİ:
PARA
Orta sayfalarımızda

Gitti gider

Yazan:

MEHDI ZIT

8'inci sayfada

Basıldığı tarih : 8 Şubat 1973
Kapak: FAHRI KARAGOZLU

TOPLUM

cuma günleri yayınlanır haftalık
siyasi haber ve yorum dergisi

GAMAYA Gazetecilik
Matbaacılık ve
Yayın Limited
Şirketi adına
Sahibi ve Genel
Yönetmeni :

Turhan ERKER

Sorumlu Yazı İşleri
Müdürü:
Abdullah Emre İleri

TEL : 18 07 59

YÖNETİM YERİ:
Meşrutiyet Caddesi
Hatay Sokak 10/15
Bakanlıklar - Ankara

HABERLEŞME:
Posta Kutusu 160
Ulus - ANKARA

Sevgili TOPLUM oku-
ru,

1960 öncesinin ünlü bir bastonu vardı. Sâ-pında «DP» amblemi bulunan bu baston, zamanın Cumhurbaşkanı Celâl Bayar'ın bütün gezilerinde kendisine eşlik eder, çekilen fotoğraflarda, sahibinin itinasından olsa gerek, «DP» amblemi, en görünür şekilde çıkardı. CHP, tarafsız olması gereken Cumhurbaşkanı'nın tutumunu, bu bastonun bile açıkça ortaya koyduğunu söylemişti. Celâl Bayar, o günden sonra bastonunu elinde daha da göze batar şekilde tutmağa, tarafsız olmadığını daha da açıkça göstermeğe başladı. Ama gün geldi, kendisi bir yana gitti, bastonu bir yana...

Bir partinin «eski» üyesi olarak göreve getirilseler dahi, Cumhurbaşkanlarının artık o çeşit bastonlar taşımaları beklenebilir. Ama tarafsızlık sadece baston taşımakla yapılmaz ki... O bastonu taşımamış olsaydı, Celâl Bayar sanki tarafsız mı sayılacaktı? Baston, sadece bir semboldü. Bu sayımızın kapağında da yine bir sembol olarak yer almış bulunuyor.

Yeni Cumhurbaşkanı kim olacak?

Bugünlerde kamuoyunu en çok ilgilendiren soru, budur. Ama cevabı aranan başka sorular da vardır: Yeni Cumhurbaşkanı, 12 Mart Muhtırası ile Başbakanlık koltuğundan uzaklaştırılan Süleyman Demirel'in istediği kişi mi olacaktır? Bir AP'li parlamenter mi Çankaya'da oturacaktır? Ve yeni Cumhurbaşkanı, elindeki bastonun yanında olmasa bile, kendi yüreğinde AP amblemini mi taşıyacaktır?

Demokrasimizin geleceğini, Parlatonun, son zamanlarda bol bol sözü edilen «hür iradesinin tecellisi» kadar, bu soruların cevapları da ilgilendirmektedir.

Saygılarımızla

TOPLUM

TOPLUM Dergisinin bu sayısı, Vatan Matbaacılık A.Ş. tesislerinde dizilmiş, tertiplenmiş, Başkent Gazetecilik Matbaasında basılmıştır. Klise-ter Emek Klisecilik'te yapılmıştır. Dağıtım: Hür Dağıtım

ABONE

6 aylık (26 sayı) 65 TL.
Yıllık (52 sayı) 125 TL.
Yurt dışı (Uçak) 190 TL.
Yurt dışı (Adı) 151 TL.
ABD (Uçak) 310 TL.

İLÂN TARİFESİ

Arka kapak 5.000 TL (renkli)
Sütün cm 50 TL
Arka kapak 4.000 TL. (siyah-beyaz)
İç sayfalar 3.000 TL.

C. Başkanlığı

Partilerin görüşü

(Kapaktaki konu)

Cumhurbaşkanlığı seçimi konusunda siyasî partilerin neler düşündükleri, geçtiğimiz haftanın sonlarına doğru iyiden iyiye belli olmuştu. Siyasî partilerin başlıcaları, seçimin bir Anayasa konusu olduğu ve Anayasada ne denilirse sorun'un o hükümler içerisinde çözüme bağlanması gerektiği noktasında birleşiyorlardı. Ancak CHP'nin, Cumhurbaşkanının kim olması gerektiği konusundaki görüşü, AP'nin görüşünden oldukça farklıydı. CHP Genel Sekreteri Kâmil Kırkoğlu, 12 Mart muhtırası üzerine istifa etmek zorunda kalmış olan AP iktidarının şimdi Cumhurbaşkanlığına kendi içinden birini getirmek istemesini, olaylara ters düşen bir davranış olarak değerlendirdiyordu.

Kırkoğlu, CHP'nin bu konudaki görüşünü, Trabzon'da yapılan bölge toplantısında açıkladı ve şöyle dedi:

«— Pek yaklaşan cumhurbaşkanlığı seçimi, gittikçe hızını artıran, günün önemli konusu halindedir. 1961 Anayasası, cumhurbaşkanını, icranın sorumluluğu dışında bırakmış ve tarafsızlığını temel ilke olarak saptamıştır. Anayasanın buna ilişkin maddelerine göre, cumhurbaşkanı iktidarın ne yanında, ne de karşısındadır. Bu yüzden, cumhurbaşkanlığı seçiminin iktidar mücadelesi dışında ve iktidar kavramından ayrı düşünülmesi gerekir. Cumhurbaşkanını, devleti temsil ettiği, onun başı olduğu için, bu niteliği ile cumhurbaşkanlığı seçimi elbette önemlidir. Ama onun önemi, iktidara etkinliği, ya da iktidar yönünde ağırlığı nedeniyle değildir. Bu temel ilkelere bağlı kalındığı sürece, cumhurbaşkanı seçimi, gerçekten bunalım nedeni ol-

maz. Cumhuriyetin ilânından bu yana değişik uygulama hevesleri, sonunda başarıya ulaşmamıştır. 'Cumhurbaşkanını parlamento seçer' derken, cumhurbaşkanı seçimine basit şekilde parlamento çoğunluğu hakim olur anlamı çıkarılmamalıdır.»

CHP Genel Sekreterine göre, cumhurbaşkanı hükümetin değil, devletin başkanıdır. Öyleyse onun seçiminde parlamentodaki çoğunluğun ağırlığı önemli olmakla beraber, siyasî partilerin, daha doğrusu her parlâmenterin oyunu kullanarak Anayasanın saptadığı bu espriyi gözden uzak tutmaması gerekir. Bu da demektir ki, bu seçimler, üçüncü tura ihtiyaç göstermeden, yâni üçte iki çoğunluğu sağlayacak şekilde sonuçlanmalıdır.

Birtakım AP'liler

Kırkoğlu'nun bu konuşmasıyla açıklığa kavuşmuş olan CHP görüşü, gönlünde cumhurbaşkanlığı aslanını yaşatan birtakım AP'liler tarafından olumlu karşılanmadı. Çünkü bunlar, öteki partiler isteseler de istemeseler de, kendi partilerinin göstereceği adayın nihayet üçüncü turda salt çoğunluğu sağlayarak cumhurbaşkanı seçileceği hesabı içinde bulunuyorlardı. Bunların başında da, 12 Mart muhtırasıyla görevden ayrılmış bulunan Demirel hükümetinin Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil geliyordu.

Çağlayangil, gerçi CHP'nin ve öteki partilerin güvenini sağlamamış bir politikacıydı ama, AP'de kendisine bağlanmış çok kimse vardı ve özellikle Genel Başkan Demirel, Çağlayangil için iyi şeyler

KÂMİL KIRIKOĞLU

«Üçte iki çoğunluk olmalı...»

düşünüyordu. Demirel'in son günlerde Çağlayangil'i devamlı olarak yanında bulundurması ve İstanbul toplantısına da onunla birlikte gitmesi, cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili görülüyordu.

Ama CHP Grubunda, koyunun bulunmadığı yerde keçiye Abdurrahman Çelebi denir diye düşünerek, «canım, ne yapalım; Çağlayangil'e de oy verilebilir, yeter ki bu mesele sessiz sedasız halledilsin» diye düşünen tek kimse bile yoktu. CHP'liler, cumhurbaşkanı seçiminin Anayasa ile ve onun getirdiği hükümler çerçevesinde halledilmesini istiyorlardı ama, 12 Mart muhtırasıyla görevden uzaklaştırılmış bir iktidarın ileri gelenlerinden birinin aday olarak ortaya çıkarılmasını da «cumhurbaşkanlığı makamının nitelikleri» bakımından hoş karşılamıyorlardı.

Partiler dışından da olabilir

CHP Parti Meclisi üyelerinden biri, TOPLUM muhabeirine şöyle dedi:

«— Cumhurbaşkanı adayının mutlaka, Millet Meclisinde sandalyaya çoğunluğuna sahip partiden gösterilmesi gerekmez. Parlamento dışında da pek değerli kimseler vardır ve bunlar cumhurbaşkanlığının gerektirdiği nitelikleri taşımaktadırlar. Biz, bütün partilerin üzerinde aşağı yukarı birleşebilecekleri bir aday istiyoruz. Böyle olunca, cumhurbaşkanı daha ilk turda üçte iki çoğunluğu sağlayarak seçilmiş olur ve daha başında yeni cumhurbaşkanı onore edilmiş olur. Şavet, Adalet Partisi, elimizde salt çoğunluk vardır, binaenaleyh, bizim göstereceğimiz aday cumhurbaşkanı seçilmelidir diye bir katı görüşe sapsanız, bunun sonucu pek yararlı olmaz.»

Ka rısk bir "hür irade"

AP Genel Başkanı Süleyman Demirel de, partisinin Grup toplantısında yaptığı konuşmada, cumhurbaşkanının «cülûs» ile değil, «seçim» ile işbaşına geleceğini, bunun, Anayasa emri olduğunu söylemiş ve «TBMM, günü gelince, cumhurbaşkanını kendi hür iradesiyle seçecektir» demişti ama Demirel'in bu «hür irade» konusunda kafasında beliren anlam pek bilinmiyordu. Parlamento, cumhurbaşkanını, bir partinin doğrudan doğruya hareketiyle de seçebilirdi partiler arasında da seçebilirdi. Demirel bunların hangisini tercih etme eğilimindeydi? Bu, bilinmiyordu.

Siyasî partilerin, cumhurbaşkanlığı seçimine ilişkin görüşleri

belirmeye başladığı günlerde, bazı gazete ve dergilerde komutanlara atfen haberler ve yorumlar da yayınlanıyordu. Gazetelerde bu haberleri okuyanlar, ister istemez, bundan bir süre önce, Melen'in Başbakan olduğu sıralarda çıkan bir söylentiye hatırladılar. O sıralarda da, Genelkurmay Başkanı ile emeklilik süreleri dolmak üzere bulunan Kuvvet Komutanlarının görev sürelerinin uzatılacağı yolunda bir eğilim belirdiği haberleri yayılmış, bir süre sonra, Melen bir açıklama yaparak, Komutanlara görev sürelerinin uzatılmasını isteyip istemediklerini bizzat kendisinin sorduğunu ve kesinlikle red cevabı aldığını bildirmişti. Şimdi zihlerde düğümlenen soru şu di: Acaba Başbakan, Sunay'ın görev süresinin uzatılması yolundaki haberler üzerine de böyle bir açıklama yapma gereğini duyacak mıdır?

Komutanlara atfen yayımlanan haber ve yorumlar karşısında Genelkurmay Başkanlığı, bir açıklama yaptı. Bu açıklamaya göre, yayımlanan haber ve yorumlar gerçeği yansıtmıyordu ve Komutanlar, hiçbir gazeteciye siyasî konularda demeç vermiş değillerdi. Onların, de-

meç isteklerine karşı verdikleri tek cevap şu idi: Bize soru sormayın.

Yüksek Askerî Şûra toplantısı

Genelkurmay'ın bu açıklamasından bir gün sonra, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur ile Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Kemal Kayacan, kendi istekleriyle Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ı ziyaret ederek bir süre görüştüler; ertesi sabah da, Yüksek Askerî Şûra, normal toplantısını yaptı. Başbakan Ferit Melen'in başkanlığında açılan Şûra toplantısına, bu defa, Şûra üyesi olmayan bazı komutanların katılmaları da öngörülmüştü. Bu komutanlar şunlardı: Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarı Orgeneral Eşref Akıncı, Harp Akademileri Komutanı Orgeneral Suat Aktulga, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Orhan Yiğit ve Ankara Bölgesi Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Namık Kemal Ersun.

Genelkurmay Genel Sekreterliği Basın ve Halkla İlişkiler Şubesi, Yüksek Askerî Şûra toplantısı nedeniyle yayınladığı basın bildirisinde şöyle diyordu:

«Yüksek Askerî Şûra, Başbakan Ferit Melen'in başkanlığında,

Genelkurmay Başkanlığında olağan toplantısına başlamıştır.

Toplantıya, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Faruk Gürler, Millî Savunma Bakanı Mehmet İzmen, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları, Birinci, İkinci ve Üçüncü Ordu Komutanları, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri, Yüksek Askerî Şûra üyeleri ve Donanma Komutanı katılmışlardır.

Ayrıca, Millî Savunma Müsteşarı, Harp Akademileri Komutanı, Jandarma Genel Komutanı ve Ankara Sıkıyönetim Komutanı toplantının başlangıcında yer almışlardır ve toplantıların devamı süresince önemli konuların takdiminde hazır bulunacaklardır.

Yüksek Askerî Şûra üyeleri, Anıt-Kabri ziyaret ederek, Atatürk'ün mânevî huzurunda saygı duruşunda bulunmuşlardır.

Dört gün devam edecek olan toplantıda, Stratejik seviyede bazı konular açıklanacak, Silâhlı Kuvvetleri güçlendirme faaliyetleri ile plân, program ve bütçe uygulamaları tetkik olunacak ve gündemde bulunan diğer önemli meseleler müzakere edilecektir.»

Uç haber

Birinci haber: «Fiyat artışlarını önlemek için bazı mallardan yüksek vergi alınacak.»

İkinci haber: «704 sanayici firmanın kârlarını açıklayan İstanbul Sanayi Odası Başkanı Soysal dedi ki: Özel kesim fâhiş kârla çalışmıyor.»

Üçüncü haber: «Fahişelik ve Kadın Ticareti!».

Not: Üçüncüsü, bir kitap ilânıdır.

7,5 çapında..

Bilim ve Sosyalizm Yayıncıları yöneticisi Süleyman Ege, «Manifesto'dan 7,5 yıl yedi, Lenin'in bir kitabından 7,5, Mao'nun bir kitabından 7,5 ve Stalin'in bir kitabından 7,5. Toplam, şimdilik, 30 yıl! Bunun 15'ini onaylamış Yargıtay.

Askerde silahların künyesi okutulur:

—7 onda 6 çapında, Kırmızı yapısı...

Ege'nin şu cehtliklerine bakıyoruz da, yaşadığımız günleri,

—7,5 çapında, Feyzioğlu yapısı... diye tanımlıyacak Ege, «Manifesto'dan 7,5 yıl yedi, Lenin'in bir kitabından 7,5, Mao'nun bir kitabından 7,5 ve Stalin'in bir kitabından 7,5. Toplam, şimdilik, 30 yıl! Bunun 15'ini onaylamış Yargıtay.

Peki ama, bu Süleyman Ege, bu dört kitabı da bir batında mı basıp yaymış? Bu kadar mahkûmiyet nasıl olmuş da hep aynı günlere gelip birikmiş?

Demek ki, her kitaptan 7,5 yıl... 10 kitaptan 75 yıl, 20 kitaptan 150 yıl, 40 kitaptan 300 yıl...

İyi valla!.. Bâri 500 yıl yaşasa da Süleyman Ege...

Odun

Odun, Belediyenin koyduğu narhın iki katına satılıyor.

Herhalde, İstanbul Belediyesinin veya Ankara Belediyesinin değil, bütün belediyelerin...

Fakat, şaşmamak gerekir,

Bu ülkede odun, her zaman, yüksek fiyatla gitmiştir. Bir Başbakan, «odunu aday göstersem...» diyeli kaç yıl oldu ki!..

Darendelinin eşiği

Ankara'da fıkralar numaralandı. Kime bir fıkra anlatmağa kalksanız, «tamam, tamam.. biliyorum onu» diyor.

Onun için, biz de, eski fıkraları modernize edelim dedik; yâni, bir çeşit «aranjman».

Darendeli, eşiğini yitirmiş.

Dinliyor musunuz? İyi dinleyin!

Darendeli, eşiğini yitirmiş.

Gördünüz mü, daha anlatmadan gülmeğe başladınız!

Aramış, taramış, bulamamış Çok üzülmüş!

— Ah, demiş, ah benim sevgili eşiğim! Seni bir

bulsam!

— Ne yaparsın, demişler, çok mu sevinirsin?

— Çok sevinirim, çok! Böyle diye diye, günler geçmiş, aylar geçmiş...

Sonunda bulmuş eşiğini... Fakat sevinememiş!

— Niçin sevinmiyorsun, işte buldun ya eşiğini, demişler.

Darendeli, üzgün üzgün sallamış başını:

— Nesine sevineyim? Eşeklik hayrı kalmamış ki bunun... Kuyruğunu kesmişler, kulaklarını kesmişler, ağzında diş kalmamış, ayağında tırnak... Sırtı dersten, yara içinde... Üstelik, ırzına da geçmişler pezevenkler! Bunun neyine sevineyim ben?

Karanlıklar İçine Sokulmak İstlenen Bir Başkan Seçimi

S ayın Demirel, eski mesleğinde kendisine başarı sağlayan bir yöntemi, Cumhurbaşkanlığı seçiminde de uygulamaya kalkmış, —bir parti içi sorunda bile eşine raslanmayacak biçimde—, AP'yi kişisel ipoteği altına almıştır. İşin acı yanı, bütün ilgililer ve kamuoyu da, nerdeyse, bu yöntemi, olağanmış gibi kabullenmek üzeredir.

CHP'nin, zamanı belince sözünü esirgemeyen Genel Sekreterinin Trabzon konuşması, bu bakımdan, yerinde bir uyarı olmuştur.

Sayın Kırkoğlu :

«Cumhurbaşkanını Parlamento seçer, derken, Cumhurbaşkanı seçimine basit şekilde parlamento çoğunluğu hakim olur anlamı çıkarılmamalıdır. Cumhurbaşkanı hükümetin değil, Devletin başkanıdır. Bu demektir ki, bu seçimler üçüncü tura ihtiyaç göstermeden üçte iki çoğunluğu sağlayacak şekilde sonuçlanmalıdır.» diye Ana Muhalefet Partisinin görüşünü ortaya koyarken, aynı zamanda Anayasanın ve sağduyunun bir gereğini de TBMM çoğunluğuna hatırlatmış olmaktadır.

Sayın Demirel «Anayasa gereğince Cumhurbaşkanını Meclis seçer» demekte ve başka bir şey demektedir. Anayasanın bu seçimle ilgili öbür ilkelerini gözlerden uzak tutmaya çalışmaktadır. Oysa bu ilkelerin hepsinin, Cumhurbaşkanını, çoğunluk partilerinin etkinliğinden kurtarmak için konmuş olduğu apaçıktır.

Kurucu Meclisin, 1961 Anayasasını yaparken, daima uyanık durmak için, gözönünden ayırmadığı bir cisi vardır : BİR CUMHURBAŞKANININ ELİNDEKİ DP KAKMALI BASTON.

Bu uyanıklık içinde yapılan bir Anayasaya dayanılarak, 13 yıl sonra, 1973'te, AP kakmalı bir baston taşıyan Cumhurbaşkanı seçilemeyeceği bilinmelidir. Hele bu baston bu kez elde taşınmayıp da yamçının altında gizlenecekse..

1 961 Anayasası, Cumhurbaşkanının tarafsızlığının korunması konusunda o kadar titiz davranmıştır ki, Devletin başına geçecek kişinin, kendi partisiyle ilişkisini kesmekle kalmamış, TBMM üyeliği sıfatını da sona erdirmiştir.

Cumhurbaşkanının ikinci kez seçilmemesi konusundaki ilke de aynı tarafsızlığı sağlamak amacına yöneliktir. Böylece, Cumhurbaşkanlığı makamında kalmak için çoğunluk partisiyle işbirliği yolunun seçilmesi tehlikesi ortadan kaldırılmıştır.

Bütün bunların dışında, ilk iki turda üçte iki çoğunluk aranması da (olağan koşullarda bir partinin üçte iki çoğunluğu elinde tutamayacağı gözönüne alınırsa) Cumhurbaşkanını bir partinin oylarının tekelinden kurtarmak içindir.

İkinci turdan sonrasi için kabul edilen salt çoğunluğun, ancak zorunluluk halinde katlanılabilecek bir değişken olmaktan öte bir değeri ve gücü yoktur.

AP'nin, zorunluluk halinde başvurulabilecek bir değişkeni, öbür partilerin oylarına gereksinme duymadan, olağan hale getirmesi, olağanüstü koşullar altında seçilecek bir Devlet Başkanını, gereken güç ve yeteneklerden, yetkinliklerden yoksun bırakmaktan başka bir yarar sağlamıyacaktır.

C umhurbaşkanlığı makamı, iktidar piramidini tamamlayan bir uç noktası değildir. Bütün kurumlarıyla ve bütün güçleriyle Devleti temsil eder Cumhurbaşkanı. Yurtsever düşünüş, böyle bir seçimde, parti yararına, parti çıkarına yer vermez. Hadi AP, buna karşın, kendi yarar ve çıkarını düşünsün. Ama, insal edilsin de, Türkiye Cumhurbaşkanı, Demirel'in yararı ve çıkarı için, Demirel ile ilişkileri ölçü alınarak seçilmesin.

Sayın Demirel'in yalnız basbakanlığı elinde tuttuğu zaman —bazı iyi ilişkilerine dayanarak— ülkeyi ve rejimi ne hale soktuğu ortadadır.

Sayın Demirel, AP iktidarını, güçsüz olduğu halde Mecliste parmak hesabı yapa yapa ayakta tutmağa çalıştığı için, Türkiye 12 Marta gelmiştir. Şimdi, «bana, salt çoğunluk yeter» diyerek bir Cumhurbaşkanı seçmeye kalkışmaktadır. 226 oyun ardına düşüp iktidar olmak için gerekli başka öğeleri görmezlikler gelişinin nasıl bir hata olduğunu anlamasına, aldığı derslerin yetmediği anlaşılıyor!

Kendisini «açık rejim şampiyonu» göstermeğe çalışan bir parti başkanının, Cumhurbaşkanı seçimine bir ay kaldığı ve her gün bu kadar Cumhurbaşkanlığı sözü ettiği halde, bir aday adı vermemesi bile, rejimi karanlıklar içine kimin ittiğini açıkça ortaya koymak taadır.

Koca Türk ulusu, Cumhurbaşkanını seçmek için büyük bir sabırla durmuş, Demirel'in hesaplarının sonucunu bekliyor. İnsan, kendi evinin çatısını örterker bile, bir yüksek mühendisi, hesaplarıyla bu kadar başa bırakmaz.

«Demokrasi ancak demokrasi için korunmalıdır» derken, işgüzarların «Demirel için korunmamalıdır» anlamını çıkarmalarına dikkat ederek, «Türkiye'de Demirel'e rağmen, demokrasi korunmalıdır» diyoruz.

Düzeltilme : Geçen yazımızın sonunda bir satır karışıklığı olmuştur. Doğrusu şöyledir : Sayın Demirel'e «bir Menderes'ten sonra bir Demirel'in düşünülüp düşünülmesi» soramazsınız. O, o kadar gerekli sanır kendisini ülkeye.

TURHAN ERKER

İNÖNÜ
«Hele Mart gelsin de...»

Hükümet

Martta ne olacak?

İnönü, geçen hafta, Pembe Köşkte kendisini ziyaret edip akıl danışan «bağımsız halkçı» parlamenterlere şu öğüdü verdi:

«— Mart ayını bekleyin. Önemli olaylar meydana gelecek.. O zamana kadar hiçbir partiye girmeyin..»

Paşa'nın «bir bildiği olduğu» na inanmakla bugünlere kadar gelmiş olan bu ekip, Pembe Köşkü büyük ümitler içinde terketti. Gerçi Paşa, Mart ayında neler olabileceğini açıkça söylememişti ama, herhalde birşeyler olacaktı ve bu olacak şeyler de mutlaka «bağımsız halkçı» ların işine yarayacaktı. Meclis binasının ikinci katındaki bir komisyon salonunda toplandıkları zaman, Paşa'nın kendilerine verdiği öğüdü değerlendirmeye çalıştılar ve şu sonuca vardılar: Mart ayında, Cumhurbaşkanlığı seçimi var. Demek ki, Paşa'nın adı, cumhurbaşkanı adayları arasına durup dururken girmemiş. Martta cumhurbaşkanlığına seçilmesi ihtimali kuvvetli ki, o zamana kadar beklenilmesi tavsiyesinde bulunuyor. Zaten, Genelkurmay Başkanı, Sunay'ın kabul resminde kendisine «başımız ağrırsa yine size geliriz, Paşam» dememiş miydi? Gerçi bugüne kadar Paşa'ya gidilmemişti ama, daha öntümüzde zaman vardı ve herhalde, şu günlerde Paşa'nın Pembe Köşkü'nün kapısı çalınacaktı. Paşa da asıl işareti, ondan sonra verecekti. Şimdi, bekleme zamanı idi.

Bayram haftası - mangal tahtası

Ashında İnönü, «bağımsız halkçı» lara bu öğüdü verirken, Cumhurbaşkanlığı seçimini aklının köşesinden geçirmemişti. Kendisi de biliyordu ki, bu, bir tatlı hayalden başka birşey değildi ve eğer Pembe Köşkün kapısı birgün çalınırsa, bunun, Cumhurbaşkanlığı seçimi ile uzaktan yakından ilgisi olmiyacaktı.

Paşa'nın «Marta kadar bekleyin» demesinin nedeni; bu ay içinde Hükümetin düşürülmesi konusunda özellikle AP'de belirmiş olan cereyanın gün geçtikçe yaygınlaşmakta oluşu idi. Demirel'in son günlerdeki demeçlerini ve irikiyim AP'lilerin Parlâmentoda yaptıkları konuşmaları dikkatle izliyordu ve bunları değerlendirerek verdiği sonucu da «etrafı» yla görüşerek güçlendiriyordu.

Melen'in, Başbakanlık bütçesi Senatoda görüşülürken yaptığı konuşmayı, vaktin gecikmiş olması nedeniyle izleyememişti ama, ertesi gün gazetelerde okumuştı ve özellikle «Hükümetimiz normal olarak seçimlere kadar işbaşında kalacaktır» sözü üzerinde uzun uzun düşünmüştü.

«Kalır mı?»

İnönü, kendisini ziyarete gelen «bağımsız halkçı» lara gerekli öğüdü verip uğurladıktan sonra da bu sözleri değerlendirmekle meşguldü ve yanında kalan Sağlık Bakanı Kemal Demir'den bunun ne anlama gelebileceğini sordu. Demir, Hükümetin, seçimlere kadar işbaşında kalması gerektiğini inancında idi ve

Yolcu!

Başbakan Melen, içini dökmüş:
«Hükümetimiz ne sağcıdır, ne de solcu..»

Eskiden olsaydı, «... futbolcudur, futbolcu!» derdik.

Şimdi, sadece: «Yolcu!» diyoruz.

Melen'in bu inançla konuşmuş olabileceğini söyledi. İnönü ise bu görüşte değildi.

«— Kalabilir misiniz?..» dedi.

Sonra, 12 Mart muhtırasının 2'nci maddesini hatırlattı. Muhtıra, partilerüstü anlayışla kurulacak hükümetin seçimlere kadar işbaşında kalacağına dair herhangi bir işaret taşııyordu. Aksine, anarşinin bertaraf edilmesi ve gerekli reform kanunlarının çıkarılması gibi iki bellibaşlı görevle bu hükümetleri yükümlüyordu. Şu halde, anarşi önlendiği ve reformlar çıkarıldığı zaman hükümet işbaşından uzaklaştırılabiliirdi.

İnönü, Sağlık Bakanına da, Demirel'in, reform kanunlarının Mart ayına kadar çıkarılacağı ve AP Grup Sözcüsünün, Sıkıyönetimin uzatılması konusu tartışılırken anarşinin geniş ölçüde önlendiği yolundaki sözlerini dikkatle okumasını ve buna göre bir durum muhakaemesi yapmasını tavsiye etti. Bu

BAKANLAR KURULU TOPLANTIDA : Mart'ta ne olacak?

Gitti gider..

— Duydun mu?
 — Neyi?
 — İsmet Paşa ne demiş..?
 — Ne demiş?..
 — Mart'tan sonra çok şeyler olacak, demiş.
 — Mart'tan sonra çok şeyler olacağını bilmek için İsmet Paşa olmaya lüzum yok ki...
 — Ne yani... Mart'tan sonra çok şeyler olacağına sen de mi kanisin?
 — Çok şeyler değil, bazı şeyler..
 — Meselâ, ne gibi?
 — Hükümet gitti gider..
 — Nereye?
 — Geldiği yere..
 — İşte o zaman çok şeyler olur..
 — Kime?
 — Feyzioğlu'ya..
 — Ona ne?
 — Ona ne'si var mı?. Kendini iktidarda sanıyor..
 — Öyleyse düşer..
 — Düşmek kalkmaz bir Allah..
 — Bir de Feyzioğlu..
 — 16 kişilik iktidar da bu kadar olur.
 — Çok bile!

— Ama, iyi ki 16 kişiler... Ya bir de 116, yahut 216 kişi olsalardı?
 — O kadar da uzun boylu değil..
 — Hem Tanrı, kime ne vereceğini senden benden iyi bilir.
 — Feyzioğlu'dan da..
 — Haklısın. Tanrının işine karışılmaz.
 — Bana kalırsa, Feyzioğlu'nun işine de karışmamak lâzım.
 — Karışsan ne olursun?
 — Tanrının işine karışan zındık, Feyzioğlu'nun işine karışan da komünist olur.
 — Desene, epeyce nutuk dinliyeceğiz..
 — Neden?
 — Hükümet düşerse, Feyzioğlu veryansın eder.
 — Kime?..
 — Kendinden başka herkese... Kendisi hariç, herkesi komünist yapar, çıkar.
 — İyi ama, bütün bunlar, düşen hükümeti geri getirir mi?
 — Getirmez.
 — Öyleyse ne getirir?
 — Artık GİNÂ getirir!..

MEHDI ZIT

TURGUT TOKER
Raftaki anlaşmazlık..

yapılacaktı? AP yöneticileri henüz bunun için bir karara varmış değillerdi. Onların inancı, kabinede yer alan bakanların girişecekleri engelleme hareketiyle Melen hükümetinin düşürülebileceği noktasında birleşiyordu.

İşte, İnönü'nün «bağımsız halkçı» lara verdiği öğüt, bu hesaba dayanıyordu. Melen hükümeti düşer veya düşürülürse, kurulacak yeni hükümette «bağımsız halkçı» lar söz sahibi olabilirlerdi ve böylece, seçimlere, üzerlerinde hükümet olma gücü de bulunarak girebilirlerdi.

Melen ne diyor?

Bütün bu olup bitenlerden Melen haberdar değil miydi? Haberdarsa, ne düşünüyordu?

Melen, bunların hepsinden habersizdi. Bunun içindir ki, Hükümetin çekilip çekilmeyeceğini soran gazetecilere şöyle diyordu:

«— Bir hükümetin çekilebilmesi için bazı şartların yerine gelmesi lâzımdır. Bu şartlardan biri, Parlâmentonun, güvenini geri almasıdır. İkincisi, Hükümet programının işlenmesini önlemek amacıyla Parlâmentoda etkili bir hareketin başgöstermesidir. Üçüncüsü de, Hükümetin kamuoyunda aşırı ölçüde yıpranmasıdır.»

Melen, Hükümetinin kamuoyunda aşırı ölçüde yıprandığı kanısında değildi. Gerçi, bu kaniya bir seçimle veya bir referandum sonucu varmış değildi. Onun bu kaniya varmasını sağlayan ölçü, Başbakanlığa gelen telgraflardı. Ama, yakın arkadaşlarına, Parlâmentonun, Hükümete karşı olan tutumundan memnun olmadığını yana yakıla söylediği de biliniyordu. Buna rağmen, istifayı düşünmüyordu. Çünkü, «bugünün şartları için»

iki konuşmanın birbiriyle ilişkisi kurulmalıydı.

Görüşler ve niyetler

Ashnda İnönü, bu değerlendirmeleriyle pek yanılığa düşmüyordu. CHP Genel Başkanı Ecevit de, bu hükümetle seçimlere girmenin mümkün olamayacağını açıktan söylemişti ve bu yolda yaptıkları çağrının cevapsız kalmasından duyduğu üzüntüyü de belirtmişti. CHP bu görüşü ile hükümetin bir gün daha işbaşında tutulmasından yana olmadığını ortaya koymuştu. Ancak, hükümeti düşürebilmek için gerekli parlamento çoğunluğuna sahip değildi ve bunun için AP'nin desteğine muhtaçtı. AP bu desteği verdiği zaman Melen hükümetinin yerinde yeller esmesi gün meselesi haline gelecekti.

AP'nin de Melen hükümetinden memnun olmadığı, bilinen bir gerçektir. Ne var ki bu parti, hükümeti düşürmenin öncüllüğünü yapmak istemiyordu. Onun amacı, hükümetin, parlâmentoda güvensizlik oyu verilerek değil, kendiliğinden çekilmesini sağlamaktı. Bunun için irikırım taraftarlarını Parlâmento kürsüsüne çıkarıyor ve Hükümeti ağır şekilde eleştirmelerini sağlıyordu. Bu durum Mart ayı başlarına kadar böylece devam edip gidecek, bir sonuç alınmazsa, Hükümetin çekilmesi, AP'li bakanların girişecekleri hareketlerle sağlanmaya çalışılacaktı. Daha şimdiden bazı AP'li bakanlar, Melen'le aralarının açılmasını sağlayacak davranışlar içine girmişlerdi. İmar ve İskân Bakanı Turgut Tokar, müsteşar yardımcısının görevden alınması için hazırladığı kararnameyi Başbakanın imzalamak istememesi üzerine çıkan anlaşmazlığı sadece bu amaca yönelik olarak basına itikal ettirmişti. Gerçi, Başbakan hâlâ, daha bu kararnameyi imzalamamıştı ama, konu ilerde yenden alevlenebilecek biçimde külendirilmişti.

Buna rağmen Melen hükümetinin çekilmesi sağlanamazsa, ne

Buna rağmen Melen hükümetinin çekilmesi sağlanamazsa, ne

de bir hükümet buhranı yaratmak» istemiyordu. Aslında onu, bu şekil de düşünmeye ve hareket etmeye zorlayan şey, Başbakanlık makamının cazibesi kadar, Turhan Feyzioğlu'nun da tutumuydu. Zira Feyzioğlu, ne pahasına olursa olsun, seçimlere Melen hükümeti ile girilmesini istiyordu. Bunun için de Melen'in herhangi bir fevri harekette bulunmasına imkân veremeye çalışıyordu. Millet Meclisinde ki bir avuç Grubunu da bu fikre yatkın hale getirmişti. Bu grup Hükümeti, kendisinin hükümeti olarak görüyor ve nereden gelirse gelsin, en küçük eleştiriye bile tahammül gösteremiyordu. MGP'li bazı parlamenterlerin, sıkıyönetimin uzatılmasını savunurken Melen'e müdahalede bulunan CHP Genel Başkanı Ecevit'in üzerine saldırmaya kalkışmalarının başlıca nedeni de bu değil miydi?

Ve böylece Melen hükümeti, bir «partilerüstü hükümet» olmaktan çıkıyor, bir «grup hükümeti» oluyordu. Bu da tabii, hükümeti Mart ayı içinde düşürmeyi tasarlayanların işine geliyordu. Öyle anlaşılıyordu ki, AP'li bakanlar, Hükümet içinde hır çıkarmak istedikleri zaman, bundan daha tutarlı bir gerekçe bulamıyacaklardı.

TOPLUM muhabirinin geçen hafta içinde olup bitenleri dikkate alarak yaptığı değerlendirme şuydu: Melen hükümetinin ömrü artık iyiden iyiye kısalmıştır. Ama Parlâmentoda meydana gelecek bir hareketle, ama Hükümet içinde kopacak bir fırtına ile bu Hükümet mutlaka gidecektir.

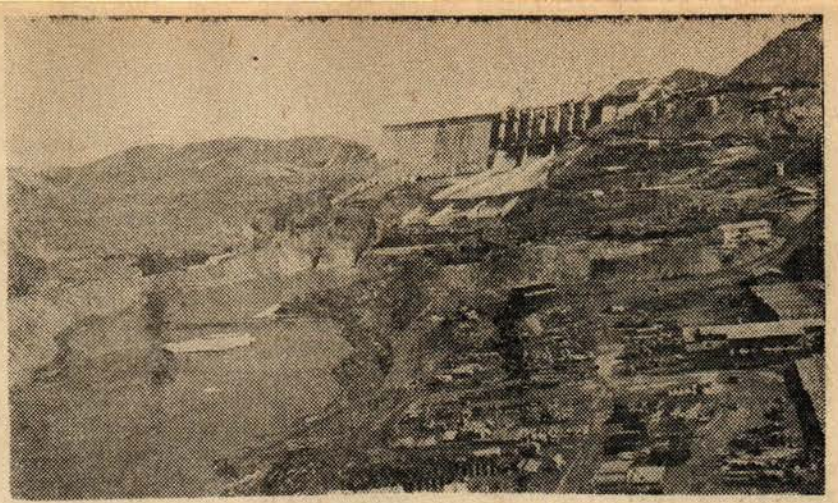
Fuel-Oil

Karanlık geliyor!

Haber, kamuoyuna Pazar günü, saat 13 büteninde duyuruldu: Kömür kıtlığı ve su kıtlığından sonra elektrik kıtlığı başlayacaktı.

Haberi özetleyen spikerden sonra mikrofonu gelen Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Nuri Kodamanoğlu, bilumum elektrik abonelerine «karartma» emrini, şu sözlerle bizzat tebliğ etti:

«Kısa bir süre için, gün ışığında, aydınlatma amacı ile elektrik kullanmamalıyız. Isınmak için elektrik sobası yerine, diğer araçları kullanmalıyız. Geceleri girip çıktığımız odalarda elektrik düğmelerini çevirmeyi ihmal etmemeli, boş yere cereyan sarfını önlemeliyiz. Zorunluk olmadıkça fazla elektrik kullanma-

KEBAN BARAJI : Yanlış hesap Bağdat'tan döner...

malıyız. Abajur ve avizelerde, hiç değilse üç ampulden birini, hattâ varısını söndürmeliyiz. Belediyeler, sokak aydınlatmalarında daha tasarruflu olmalıdır. Vitrin aydınlatmaları ve ışıklı reklâmlarda da bir tasarrufa gidilmelidir.»

Sebebi?

Kuraklık nedeniyle barajlarda suyun azalması sonucu, enerji üretiminde düşme olmuştu.

Çare?

«Yağan karların erimesi»ydi. Evet, yağın karlar eriyecek, barajlar dolacak, elektrik üretimi yeniden yükselecekti!

İflas eden politika

Bakanın mikrofon başına geçerek kamuoyuna bizzat duyurduğu elektrik kıtlığı; gerçekte, yabancı eliyle altüst edilmiş bir enerji politikasının resmen tescil ve ilâmidir. Türkiye'nin enerji politikası, Keban Barajı projesiyle iyiden iyiye saptırılmıştır. Sonra da, bu politika dışı bağımlı duruma getirilecek çalışmalar başlamıştır. Bu gayrette, Keban'da işlerin sarp sardığını anlaşılmamasının rolü büyüktür.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı tarafından, bir panik havası yaratacak biçimde ilân edilen elektrik kıtlığı gene bu panik havası içinde ele alınıp kotarılmaya çalışılacağı benzetilmektedir. «Karların eriyip barajları doldurması ve elektrik üretiminin yeniden eski haline dönmesi» hayaline kimsenin inanması söz konusu olmadığına göre; enerji açığının hangi yoldan kapatılacağı sorunu, şu anda zihinleri işgal eden başlıca konulardan biridir. Konunun açıklık kazanması için, «Keban Dosyası»nı kısaca özetlemek yararlı olacaktır.

1960'larda Keban üzerinde bir baraj kurulması öngörüldüğünde; Asım Alkumlu adında bir jeolog, bölgenin, jeolojik bakımdan ba-

raj yapımına elverişli olmadığını bilimsel olarak ortaya koydu. Baraj alanındaki çatlaklara, boşluklara, mağaralar dikkati çekti. Tarih, 2 Mart 1962 idi.

Ne var ki, Türk jeologun raporu, Dünya Bankası'nın desteklediği Amerikan müşavirlik - mühendislik firması EBASCO'nun raporu karşısında reddedildi. Jeolog, durumu, devrin Başbakanı İnönü'ye telgrafla bildirdi. Elektrik Mühendisleri Odası ile Devlet Su İşleri de aynı konuda endişelerini dile getirdiler. Fakat, Doğu'daki çıkar gruplarının Meclisteki temsilcilerinin baskısıyla baraj inşaatı 1964 yılında başladı. Barajın 1970'de biteceği ilân edildi.

Türkiye'nin elektrik ihtiyacının yüzde 60'ını karşılamak iddiasını taşıyan barajın temeli bu şartlar altında atıldı.

1970 yılında biteceği söylenen barajın, rezervuarından su kaçır-

“Her yer karanlık..”

Amdülhak Hamid'in «Makber»-nin tam günü: «Her yer karanlık, pür nur o mevki..»

Baksanıza neler oluyor!

Şubat sonuna kadar yağmur yağmazsa, barajlarda su kalmı yacakmış. Barajlarda su kalma yınca, Türkiye karanlıkta kalacakmış.

Gülesi geliyor insanın: Yahu, Türkiye'nin neresi aydınlıktı ki? «Pür nur o mevki»yi Türkiye mi sanıyorsunuz yoksa?

Hem canım, telaşlanacak bir şey yok ortada. Önce imam-hatip ordusunu salıveririz dağlara, yapınlar bir yağmur duası. Bak tük olmuyor; gelsin Amerika'dan birkaç yağmur bombası...

Yalnız, o meretlerin de emperyalist damarı tutar da, bir oyun ederlerse bize?

ğı açıklandı. Bu defa bitiş tarihi 1972'ye ertelendi. Bu arada, Amerikalı uzmanlardan kurulu «Keban-Board», işin uzamasını sağlayacak birçok engel yarattı. Böylece, Türkiye'nin enerji politikası, yabancılar eliyle altüst edildi. Bilimsel yaklaşım ve plân olanakları ortadan kalktı. Barajın bitiş bu defa da 1973'e ertelendi. **Keban Board**'ın verdiği son tarih ise 1974'tür!

Barajın su tutmayacağı söylentileri şu günlerde yine yoğunluk kazanmış bulunuyor.

«Fuel-oil»cular faaliyetinde

Keban'da beliren ilk tersliklerle bunlara «terslik» demek ne derece doğru olursa!.. birlikte, fuel-oil ile çalışan santral yapan ilk firma Türkiye'nin kapısını çaldı. Bir Kanada firması, devrin Başbakanı Demirel'e başvurarak, fuel-oil ile çalışan elektrik santralleri teklif etti. Plânlama ve Etibank, bu teklife şiddetle karşı çıktılar. Ne yazık ki, Türkiye'nin enerji politikasını dışa bağımlı duruma getirecek olan bu projeye karşı çıkan yurtsever uzmanlar dinlenmedi ve 1971 programına fuel-oil ile işleyecek santral dahil edildi.

Dünya petrol tröstlerinin desteklediği fuel-oil santralleri firmaları, 12 Mart sonrasının Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı İhsan Topaloğlu tarafından engellendi. Fakat, yabancı firma temsilcileri, Keban'ın gecikmesinin ortaya çıkardığı elektrik bunalımını istismar ederek, TEK Genel Müdürünün kapısını aşındırmağa başladılar. Câzip yatırım kredileriyle onu kandırmaya çalıştılar. Ülke kaynaklarından yararlanmayı amaçlayan bir enerji politikasından yana olan TEK Genel Müdürü, bütün bu teklifleri reddetti. Fakat Keban, her yıl erteleniyordu. Bu ise, fuel-oil ile çalışan santral yapımcılarının ekmeğine yağ sürüyordu. Koç ve General Elektrik grubu, zamanın Başbakanı Nihat Erim'i, fuel-oil santrallerinin gerekliliğine inandırmaya çalıştı. Zamanın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Devres, kendisine gönderilen heyeti, 1972 Şubatında, TEK Genel Müdürlüğe yolladı. Başbakan Nihat Erim'i fuel-oil santralına ikna etmiş olarak TEK Genel Müdürünün karşısına çıkan heyet, Keban'ın açığını kapatacak 300 megavatlık bir santrali 30 ayda inşa edebileceğini bildirdi.

Kredi olanakları, zaman, elektrik tüketi yönünden çaresiz bırakılan TEK Genel Müdürü, Seyitömer III ve Tunçbilek termik santralle-

rinin genişletilmesini öne almağa çalıştı. Bir Federal Alman firması, öngörülen genişletme işini 30 ayda tamamlayabileceğini bildirdi. Böylece, yabancı kaynaklara başvurmadan, kendi öz kaynaklarımızla enerji ihtiyacındaki açığı kapatmak mümkün görünüyordu. Federal Alman firmasını bir Polonya firması, bir Alman-Fransız firması ve bir İtalyan - Alman firması izledi. Bu firmalar da genişletme işini 30 ayda yapacaklarını bildirdiler. Kararname çıkarıldı, şartname hazırlandı, genişletme işi ihaleye çıkarıldı.

İklim de onlardan yana!

Yapılan işlemler tamamen ülke çıkarına uygun olduğundan ve elde somut teklifler de bulunduğundan, ne Devres ve ne de Kodamanoğlu, herhangi bir müdahalede bulunup fuel-oil'cuları savunamadılar. Buna rağmen, fuel-oil'cuların gün geçtikçe faaliyet ve temasları daha da yoğunlaştı. Keban'ın 1974'e ertelenmesi bu faaliyetleri hızlandırdı.

Kış kuraklığı, fuel-oil santralleriyle onların görüşünü savunular için çok daha avantajlı bir durumun ortaya çıkmasına yardım etti.

Kamuoyunu hazırlamaya gerek duymaksızın, bir pazar günü, sanki müjdeli bir haber veriyormuş gibi, elektrik kıtlığını haber veren Bakan Kodamanoğlu, öyle anlaşılır ki, birgün, fuel-oil santrallerinin Türkiye'yi elektrik kıtlığından kurtaracağını da müjdelemekte sakınca görmeyecektir. Hazırlık bunu göstermektedir.

Öğretmenler

«Kıydım, kıyarım, kıyacağım!»
Kürsüdeki konuşmacı, sözlerine şöyle devam etti:
«— Arkadaşlarımız Hakkâri'de şube kurma olanağı bulamadıkları için şubeyi bir köyde kurmak zorunda kaldılar. Hakkâri'de dört arka-

daşımızın tutuklandığı doğrudur. Diyarbakır'dan giden avukatlar, bu arkadaşlarımızı mahkemede savunular. En büyük kıyım, Doğuda olmaktadır.»

Konuşan, TÖB - DER Genel Sekreteri Avni Aytan'dı.

Aytan, Ankara'da, Dilşat Düğün Salonunda toplanan TÖB — DER Kongresinin ikinci gününde bunları söylerken ve delegeler, genellikle, öğretmenlere yapılan baskılardan yakınırken, Cumhuriyet Senatosu'nda da Millî Eğitim Bakanlığı bütçesi ele alınmıştı ve Bakan Prof. Sabahattin Özbek, gerçekten ilginç bazı açıklamalar yapıyordu. Eğitim Bakanı, öğretmen kıyımına son verilmesini isteyen senatörlere karşı şöyle diyordu:

«— Komünizm propagandası yapanları ve Atatürk'ün resimlerini yırtanları görevden alıyorum. Buna öğretmen kıyımı deniliyorsa, ben bu kıyımın devam edeceğim.»

Millî Eğitim Bakanına göre, öğretmenlerin maddi ve mânevî destekten yoksun bulunduğu, bu kütlenin üzgün ve küskün olduğu yolundaki iddialar da yersizdi. Bakan, şöyle diyordu:

«— Ben, son zamanlarda çeşitli illeri dolaştım ve oralarda öğretmenlerle toplantılar yaptım. Bunların arasından biri çıkıp da, deseksiz olduğunu, üzgün ve küskün bulunduğunu söylemedi. Bir zamanlar kıyımından bahsediliyordu. Kıyılanların binleri aştığı söyleniyordu. Ben, bunların sayısının yüz civarında olduğunu açıklayınca bu kampanya durdu.

Şimdi, kıyıldığı iddia edilenlerin durumlarını açıklıyorum. Bunlardan biri, ortaokulda ders verirken, 'Ben, Lenin'in sakalını öpemedim, ona yanyorum. Onun doktrini çok mükemmeldi' diye propaganda yapmıştır. Diğer, arkadaşına gönderdiği mektupta 'kanım son damlasına kadar kızıl olacaktır. Ben burada köy kadınlarını eğitiyorum. O şairin şiirlerini plâklerden dinletiyorum' demiştir. Bir diğeri ise okulda Atatürk'ün resmini yırtmıştır. Ben bunları görevden uzaklaştırdım veya bakanlık emrine aldım. Bu makama gelirken her şeyi göze aldım.»

Bakana göre, 250 bin kişilik öğretmen topluluğu içinde 150 kadarının bu yollara tevessül etmesi büyütülecek bir olay değildir. O, suçlunun yanında değildir ama tüm öğretmenlerin arkasındaydı. Onların derdi, kendi derdi idi. İntibak hatalarını düzeltmeğe söz vermişti, düzeltmediği takdirde istifa edeceğini söylemişti. Şimdi, çok şükür, bu sözünü yerine getirmişti.

(TOPLUM : 39)

Karamsarlığın karanlık denizi...

Haberci gelir, «Padişahın buyruğu var» dermiş. «Büyük oğlunu istiyor.»
«Niye?»

«Nemçe Kralına savaş ilân etti. Askere istiyor.»
«Padişahımız, efendimizin buyruğu başüstüne...»

Al, götür!»

Buyruk üstüne ikinci de, üçüncü de gittikten sonra sıra sonuncu, küçük oğlana gelirmiş. Gene haberci dikilir: «Padişahımız, efendimizin buyruğu var. Küçük oğlana da istiyor» dermiş.

Adamcağızın son çocuğu elden gidecek. Bir çift sözü var, onu söylemeden edemiyor:

«Padişahımız, efendimize söyle... Son çocuğumu da alıyor. Ama, benimle benim avrada güvenip, bundan sonra, ona buna savaş ilân etmesin.. Ardı yok artık!»

Hikâye bu ya, anlatıverdik.

Adalet Bakanımız Fehmi Alpaslan da, «Kimse genel affa güvenip suç işlemez» diyor. Acaba memleketimizde suçlar genel affa güvenilip de mi işleniyor? Koskoca Adalet Bakanı böyle söylediğine göre, belki, bundan işleniyor. Bildiğimiz kadarıyla, suç işlemenin türlü nedenleri vardır. Çağımızda suç işlemenin nedenini bir kalemde, genel affa bağlayarak, açıklamak mümkün değildir. Siyasal suçlar vardır, adam öldürme suçları vardır, âdi suçlar dediğimiz hırsızlık, dolandırıcılık gibi suçlar vardır. Bunlar hep genel affa güvenilerek mi işlenir? Sanmıyorum. Yüzyıllardır birçok bilginler suçların nedenlerini araştırır, dururlar. Hiç bir bilgin, bizim Adalet Bakanı kadar, suç işlemenin nedenini kolayca bulamamıştır. Ona göre suç işlemenin nedeni, genel affa güvenmedir.

Bir kere, bu genel aff çıkacaksa, Cumhuriyetin ikinci yıldönümünden ötürü çıkacak. Cumhuriyetin üçüncü yıldönümü de her yıl olmaz ki... Adı üstünde, elli yılda bir olur. Elli yılda bir gelecek olan «Aflu mağfi-reti» de suç işlemenin nedeni sayarsak, altından kalabilir miyiz?

Bir toplumun sosyo-ekonomik düzeni bozuka, adil bir gelir dağılımı yoksa, kesimler arasında gelir dengesi kurulamamışsa, alavere — dalavere, avanta ön plana geçmişse, kimse geleceğinden güvenli değilse, pahalılık almış başını tırmıyorsa, çocuklar okulsuz, insanlar işsizse, bir yerde zengin daha zengin ediliyor, yoksul daha yoksul hale konuyorsa, suç işlemenin nedenini genel affa bağlamışsın, ne çıkar? Kendi kendini aldatmış olursun!

Adalet Bakanının konuşması bir zihniyetin, bir düşünce biçiminin açıklanmasıdır. Bu düşünce biçimi de elhak MGP'lilere vergidir! MGP'li Adalet Bakanı böyle der. MGP'li Başbakan da, herşeyi «Komünizm tehlikesine» bağlar. Ne âlâ memleket, buz gibi suyu var!.. Yeme de yanında yat..

AP'li Orhan Akça'nın burasına gelmiş... Dayanamamış, Melen'e yükleniyor: «Mecliste 14 sandalyası bulunan bir siyasi partinin Genel Başkan Yardımcısının kurduğu hükümet inandırıcı olamaz. Muvaffak olamamış iktidarlar, daima özür ararlar. Bu özür de komünizm, dis tehlike gibi olur...» diyor.

Meien'e sorarsanız, komünizm tehlikesi vardır, onun için hükümet basarı sağlıyamıyor. Bu komünizm

tehlikesi nedir, neyin nesidir, onu bir türlü açıklamaz. Uluorta, önüne geleni karolar. Bir gün gelecek, Melen işbaşında kalırsa herkes komünist olmadığını ispatlamaya çalışacak.

Bakın, kitap toplatılıyor. Kitap çıkmış 1930'larda. Atatürk sağ... Atatürk'ün Adalet Bakanı kitaba önsöz yazmış. Cumhurbaşkanlığı kaleminden bir zat (sonradan DP milletvekili oldu) çevirmiş... Milli Eğitim Bakanlığı basmış.. Bu kitap, Melen'in Başbakanlığı döneminde toplatılıyor. Melen de dönüp: «Ne yapayım, kanunlar var, hakimler var.» diyor.

Bu kanunlar, bu hakimler eskiden yok muydu? Kitap otuz yıldır toplanmıyordu da, şimdi zât-ı devletinizin Başbakanlığı döneminde neden toplanıyor?

«Hakimler var, kanunlar var.»

Bu bir düşünce biçimidir, bu bir hükümet etme yoludur. Sorumlulukların altından kolayca sıyrılmaya yöntemidir. Bu kitabı da, 1973'lerde genel aff çıkacak diye mi çevirip piyasaya sürdüler 1930'larda, suç işlemek istediler?

Bir başka kitap... Bunu ilkin Suphi Nuri İleri çevirmiş... Sonra Atatürk döneminde Haydar Rifat çevirmiş... Daha sonra Mülkiyeli, genç bir doçent çevirmiş.. Şimdi kitap, yasaklar listesinde... Bu kitabı, eline alan her babayiğit kolayca anlayamaz. Yasaklar listesine koyarsan, «Yahu, bu kitap neymiş?» diye meraklanır, alır. Bir sorum var, içtenlikle, yüreктen soruyorum: «Kapital'i Adalet Bakanımız da, Başbakanımız da okuma olanağı bulmuşlar mıdır?»

Eğer okuma fırsatı bulmuşlarsa, lütfen bana cevap versinler, «Okudum...» desinler. Ondan sonra soracaklarım olacaktır. Şimdi sormuyorum. Kaibımı basarım ki okumamışlardır. Başka ülkelerin devlet yöneticileri bu temel kitapları okurlar. Bunları bilirler. Devleti yönetirken ne söyleyeceklerini tartarlar.

Willy Brandt diyor ki: «Bir ilkel anti-komünizme sarılarak devlet yönetilemez...»

Demek Almanya'da da var bu tartışmalar. Fakat tartışmaların yetkin mi, ilkel mi olduğunu devlet sorumluluğu almış kişiler açıklarlar. Onlar ne dediklerini, ne söylediklerini bilirler.

Ne diyordu Sırrı Atalay? «Bir Damat Ferit vardı. Atatürk ve arkadaşlarını suçluyordu. Şimdi tarih bu suçlamayı nasıl değerlendiriyor? Şiddet... Şiddet... Gene şiddet... Hapşaneler ağzına kadar dolsun... Buna dayanarak iktidar ol!»

Türkiye, düşünsel çizgide bir parmak neden ilerleyemiyor? Çağdışı tartışmalara yer verdiğinden. İnsanlar çağlarının gerisinde yaşayabilirler. Fakat çağdas olmayan, çağdas düşüncelere kafalarının penceresi açık bulunmayan kişiler devlet sorumluluğu almazlar. Onlar devlet sorumluluğu almak isteseler bile, başkaları onlara bu sorumluluğu vermezler. Basımıza ne geliyorsa, çağdışı kişiler tarafından yönetilmekten geliyor. Böyle giderse, daha, çok şey de gelir. Parlamentodaki tartışmalarda bazı aydınlık kafalar konuşuyor da karamsarlıktan kurtulur gibi oluyoruz. Bu konuşmalar da olmasa, karamsarlığın denizinde aözgözü görmeyecek. karamsarlığın karanlık denizinde boğulup gideceğiz.

MEHMED KEMAL

Millî Eğitim Bakanı konuşurken, AP'li senatörler, sık sık «Bravo... bravo!...» diye bağırıyor ve kendisini alkışlıyorlardı.

“Yiğit öğretmenler!”

Türkiye Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği (TÖB-DER)'nin olağanüstü kongresi, haftanın başında, Ankara'daki Dilşat salonunda toplandı. Gerçekten, büyük ilgi gören kongreye, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit bir mesaj, TÖS eski Genel Başkanı Fakir Baykurt da çiçek göndermişlerdi. Kongreyi izleyenler arasında CHP Genel Sekreter Yardımcısı Mustafa Üstündağ ile CHP'li milletvekillerinden Çetin Yılmaz, Adil Turan, Hasan Yalçınkaya ve Tabii Senatör Ahmet Yıldız da bulunuyorlardı. Delegeler, Kongre Başkanlığına, oybirliğiyle Süleyman Üstün'ü seçtiler. Atatürk ve şehitler için saygı duruşunda bulunulduktan sonra, Anıt - Kabir'i ziyaret etmek üzere bir heyet seçimi yapıldı, daha sonra da Derneğin Genel Başkanı Ali Bozkurt açış konuşmasını yaptı.

Bozkurt, «yiğit öğretmenler» diye başladığı konuşmasında, öğretmen topluluğunun içinde bulunduğu sıkıntıları ve baskıları anlattı ve şöyle dedi:

«— İlkın şunu açıkça ortaya koyalım ki, biz Türkiye öğretmenleri yalnız 12 Mart'tan bu yana değil, Başöğretmen Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümünden beri —kısa bir devre hariç— olağanüstü koşullar içindeyiz.»

Ali Bozkurt, öğretmen topluluğunun bugün içinde bulunduğu durumu da örnekler vererek anlattı. Yüzlerce öğretmen, sahte imzalarla sıkıyönetim savcılıklarına ihbar edilmekte, savcılıklar bu ihbarların uydurma olduğuna kanaat getirerek öğretmenler hakkında tákipsizlik kararı vermekte, fakat Bakanlık aynı ihbar mektuplarına dayanarak ve sadece ihbar tertiplerini hazırlayan gerici güçlerin ifadelerine dayanarak öğretmenlere kıyabilmektedir.

Saygıyla

Millî Eğitim bütçesi Senatoda görüşülürken, bazı senatörler, öğretmenlere saygılı olunmasını istediler.

Bundan sonraki yazışmaların şöyle olacağını sanıyoruz:

«İşbu öğretmenin hall ve tavır pek de hoşunuza gitmediğinden, derhal işine son verilmesini saygıyla arz ederiz.»

EĞİTİM BAKANI ÖZBEK
«Kıyım» açıklamaları

Bir vali, «dimiz halen birçok yabancı işçinin bulunduğu bir bölgedir. Adı geçen öğretmen de bunları tahrik edebilir» diyerek, öğretmenin başka bir ile sürgün edilmesini isteyebilmekte ve Bakanlık da valinin bu isteğini yerine getirebilmektedir.

Öğretmen, elleri kelepçeli, kolunun altında sosyoloji ders kitabı, öğrencilerinin ve halkın gözleri önünde, jandarma nezaretinde, kasabanın sokaklarında dolaştırılabilmekte idi. 1969 yılındaki öğretmen boykotuna katıldıklarından ötürü hâlâ birçok öğretmen mahkemelerde yargılanmakta, daha önce yargılanıp beraat etmiş olanlar ise, sırf bu boykota katılmış oldukları gerekçesiyle sürgün cezasına çarptırılmaktaydı.

Haksız işlemler

Ali Bozkurt'a göre, bütün bu haksız işlemlere karşı kendisini koruyabilmek ve kendi arasında dayanışma sağlayabilmek için TÖS - DER çatısı altında örgütlenen öğretmenlere akla gelmedik baskılar yapılmakta; Kaman'da olduğu gibi, Dernek yöneticilerine saldırılar düzenlenmekte; Rize'de olduğu gibi, Millî Eğitim Müdürleri, Derneğin kurulmasını engellemeye gayret etmekte; kimi yerlerde ise bazı kaymakamlar, yeni çıkan Dernekler Kanununu bahane ederek, «sizin tüzüğünüz kanuna aykırı» gerekçesiyle şubelerin kurulmasına engel olabilmektedirler.

Bozkurt bunları anlattıktan sonra şöyle dedi:

«— Sayın arkadaşlarım, tüm bu olumsuzluklarla mücadele edilmeyecek midir? Elbette ki edilecektir. Bir topluluk mücadeleye gücünü yitirirse, kendine güvenini yitirirse, o topluluktan hiçbir şey beklenebilir.»

Halbuki Türkiye öğretmenleri, yarıncı kuşakları en iyi bir biçimde ülke yönetimine hazırlamakla yükümlüdürler.»

TÖB — DER Genel Başkanı, son olarak, önemli saydığı iki noktaya da değindi. Bunlardan biri, kitap konusuydu. En basit anlamı ile öğretmen, öğreten, bilgi dağıtan kişi demektir. Bilginin kaynağı ise, kitaptır. Öğretmen bilirdi ki bu meslek, kitapsız olmazdı. Bu nedenle, kitaba saygılıydı. Bu nedenle, bazen ekmeğin parasını kitaba vermekten çekinmezdi. Bu nedenle, kitaba hor bakanları sevmeydi. Kitap yasağını aklı almazdı. Bir ülkede her türlü kitabın basılıp yayınlanmasını demokrasinin en önemli kuralı sayardı. Demokrasi, halkın, kendi mutluluğu için, çeşitli yollarla birini seçme özgürlüğü demektir. O halde, yapılacak işlerden birisi, düşünce, düşünülünü yayma, yayınlama ve öğrenme özgürlüğünü sağlamaya çalışmaktır. Oysa, geçmiş dönemlerde yıllarca yönetimde bulunanlarla beraber nefes alıp onlarla nefes vermeye mecbur tutulduktan, onun dışında her çeşit düşünce ve yayım özgürlüğünü yasaklamak suretiyle halkı tercih şartlarından yoksun bıraktıktan sonra hangi demokrasiden söz edilebilir? Vaktiyle, matbaanın ülkeye sokulması da suç sayılmıştı. Sonra, kalem - kâğıt suç âleti ilân edilmişti. Şimdi de «düşüncenin yazıya dökülmesi» suç sayılıyordu. Bunun açık anlamı, halkı, tercihlerden

En çok

TÖB-DER kongresi sırasında anlaşıldı: En çok «bakanlık emrine alma» işlemi, Millî Eğitim Bakanlığında oluyormuş.

En çok okuyan, Millî Eğitimde
En çok düşünen, Millî Eğitimde.

En çok gören, Millî Eğitimde
En çok çile çeken, Millî Eğitimde.

En çok sürünen, Millî Eğitimde
En çok sürülen, Millî Eğitimde
En çok kıyılan, Millî Eğitimde
Elbette ki, en çok bakanlık emrine alınan da Millî Eğitimde olacaktır...

Çünkü efendim, bu gidişi en çok sevmeyenler de Millî Eğitimde!

yoksun bırakmaktı.

Ecevit'in mesajı

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit de, kongreye gönderdiği mesajda, demokrasiyi yozlaştırmak isteyenlerin, dernek kurma özgürlüğünü kısıma yoluna gittiklerini belirtiyor ve bu gibi girişimlere karşı sonuna kadar mücadele edileceğini bildiriyordu. Ecevit şöyle diyordu:

«Gelişmenin ve çoğulcu toplum durumuna gelmenin sağlıklı bir sonucu, dernekleşmektir. Kişileri güçsüzlükten, yalnızlıktan ve topluma yabancılaştırmaktan kurtarmada, siyasete toplum yararına yön vermede, özgür dernekçiliğin büyük yararı vardır.

Bu gerçekleri görmeyenlerin veya bireyleri yalnızlaştırarak, toplulukları çözüp güçsüzleştirerek demokrasiyi yozlaştırmak isteyenlerin dernek özgürlüğünü kısıma yolunda ki girişimlerine karşı sonuna kadar

mücadele etmeyi ödev sayıyoruz.

Aydın Türk öğretmeni, demokrasiye sahip çıkarak ve halkla bütünleşerek üzerindeki baskılardan kurtulacaktır. Halk içinde halk için ve yeni kuşakları halkçı ve demokratik bir anlayışla yetiştirmek için gösterdiği ve göstereceği çabalarda ülkücü Türk öğretmenlerine başarılar dilerim.»

İkinci gün

Kongrenin ikinci gün çalışmalarında söz alan delegeler, Yönetim Kurulunun çalışmalarını eleştirdiler, genellikle, öğretmenlere yapılan baskılar üzerinde durarak, çeşitli örnekler verdiler. Bir öğretmen, Atatürkçü sloganlarla iş başına gelen Melen hükümetinin, Atatürkçü öğretmenlere rahat vermediğini söyledi. Öğretmen sorunları tartışılırken söz alan bir başka konuşmacı da, öğretmenlerin, uydurma ihbarlarla mağdur duruma düşürüldüklerini, birçok yerde ga-

zete ve kitap okumanın âdeta kahramanlık sayıldığını, öğretmeni sevmeyen köy ağalarının ideolojik gerekçeler ileri sürerek ihbarlarda bulunmakta olduklarını belirtti ve «Mahkemelerde öğretmenlerin iftira uğradıkları saptanıyor. Mahkeme bu konuda karara varıyor. Ancak, bunun arkasından idari kıyım mekanizması harekete geçiyor» dedi.

Eleştirileri, TÖB — DER Genel Sekreteri Avni Aytan cevaplandırdı. Aytan, yapılan baskılar konusunda delegelerle aynı görüşleri paylaştıklarını belirtti, ölü şubeler halindeki örgütlerin güçlendirilmesini, böylece, baskılara karşı koymakta güçlü hale gelmiş olunacağını ifade etti.

Genel Sekreter, Derneğin hukuk büroları hakkında da bilgi verdi. Buna göre, Merkezde dört avukat vardı, Ankara dışında görevli 39 avukata da ücret ödeniyordu. Danıştayda bulunan üçünü aşkın davanın çoğu Ankara dışındaki öğretmenlerle ilgiliydi. Üyeler ödentilerini zamanında göndermedikleri için, Dernek, ücretleri ödemekte ve hizmetleri görmekle sıkıntı çekiyordu. Derneğe kayıtlı üye sayısı 35 bin civarında olduğu halde, ancak 19 bin üyeden ödenti alınabiliyordu.

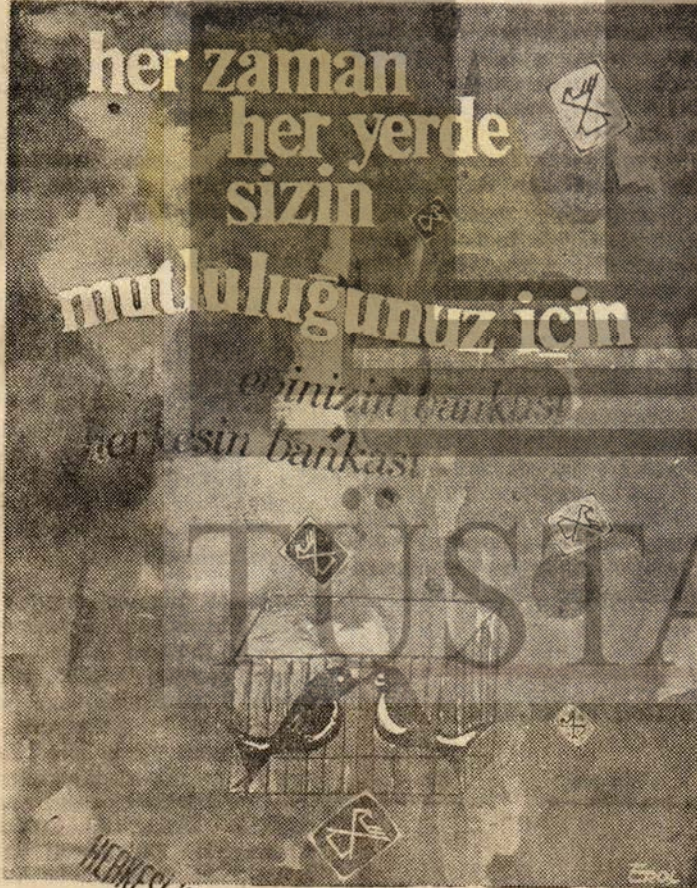
Kongrede, Derneğin yeni Dernekler Kanununa uymayan tüzüğünde de bazı zorunlu değişiklikler yapıldı. Bu arada, Dernekler Kanunu, «Türkiye» deyiminin kullanılabilmesini Bakanlar Kurulunun iznine bağladığı için, Derneğin adı da değiştirildi. Buna göre, Dernek, bundan sonra «Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği» olarak anılacaktı.

Yeni Yönetim Kurulu

Kongre sonunda yeniden TÖB-DER Genel Başkanlığına seçilen Ali Bozkurt, Milli Eğitim Bakanının sözlerini, ertesi gün gazetelerde okuduktan sonra cevaplandırdı. Bozkurt, Dernekte, Atatürk'ün resmini yırtan üye bulunmadığını bildiriyor ve şöyle diyordu:

«— Bakan, kesinleşmiş mahkeme kararlarına rağmen, mahkemenin karar almış öğretmeni kıymaya devam ediyor. Bakan asıl bu konuya eğilmeli. Bakanlık olarak çikarsınlar dosyalarını, kendileriyle açık oturum yapalım.»

Kongrede Genel Yönetim Kurulu seçimleri de yapıldı ve şu üyeler seçildi: Hamdi Konur, Musa Üysal, Ömer Aydın, Abdürrahim Uluğ, Burhanettin Biber ve Şaban Sezen.

**TÜRKİYE
EMLAK KREDİ BANKASI**

Enerji

Bir ülkenin kanı

Sanayileşme hareketinde en önemli unsur, kuşkusuz, **Enerji** Sektörü ve bu sektöre yön veren kararların kendisidir. Herhalde, önde gelen koşul, yeterince bol enerji üretmek ve sanayinin temel girdisi olduğundan ucuza elde edebilmektir.

Sanayileşme övgüsüyle zamanın nasıl uçup gittiği anlaşılmalıdır bazı ülkeler enerjisiz kalabilir. Hele bu ülke, «sanayi sürükleyici sektördür, sanayisiz sanayi olmaz», ya da «fabrika yapan fabrika sanayii yaratır» gibi sloganları ortaya attıktan sonra günün birinde enerjisiz kalma sorunuyla karşılaşsın... Komşumuz Bulgaristan'ı veya Romanya'yı düşünüp de, «oralarda niçin nüfus başına 1500 kilovat/saat elektrik kullanılıyor da, bizde 700 kilovat/saat?» diye hiç hayıflanmamalıyız. Çünkü elektrik enerjisi, stok edilmeyen bir üründür ve «bu yıl talep artarsa, geçen yılki stoktan kullanırız» biçiminde bir olanak elektrik enerjisi için sözkonusu değildir. Bundan ötürü, ancak, üretilen kadar tüketilebilir ve arz - talep dengesi öteki üretim dallarına göre daha ciddi davranış bekler. İhtiyacı karşılamak için devreye girmesi gereken santralleri, zamanında, gecikmeden inşa etmek zorunludur. Bu amaçla, her şeyden önce ülkenin

TABLO : 1
ENERJİ ÜRETİMİNDE KAYNAKLARIN KULLANIM ORANI

Ana Kaynak	1962	1965	1973
Taşkömür	%18.9	18.5	12.9
Linyit	9.5	11.0	11.1
Petrol ürünleri	16.0	20.2	43.5
Su gücü	2.8	3.5	3.8
TOPLAM	47.2	54.4	71.3

Kaynak : DPT 1966 ve 1973 programları.

doğal kaynaklarını incelemek, enerji üretiminin karakterini doğal kaynaklarımızın varlığına göre saptamak gerekir.

Ters bir politika

Oysa ülkemizde enerji politikasının, doğal kaynaklarımızın özelliğine tamamen ters bir yönde gelişmekte olduğunu görüyoruz. Örneğin linyit kömürü ile su gücünden elektrik enerjisi üretme olanaklarımız daha zengin olduğu halde, bu kaynakları daha az oranda kullanmaktayız. Buna karşılık, ülkemizde petrol kıt kaynak olmasına rağmen, fuel-oil santralleriyle enerji üretimine daha fazla yer verilmektedir. Hattâ, biliyor musunuz ki, elektrik üretmek için fuel-oil ithal etmekteyiz? 1965 yılına dek artan petrol ürünlerinden fuel-oil ihraç eden bir ülke olduğumuzu belirtsek acaba, buna inanmak istemiyen TOPLUM okuru bulunur mu dersiniz? Evet, ilk kez 1962 yılında fuel-oil ihracatımız 55 milyon 451 bin lira olarak gerçekleşti: 1963 yılında 81 milyon 126 bin lira olarak devam etti. Fakat bu mutlu gelişme, zamanın Başbakanı Demirel ve onun Plânlama Müsteşarı tarafından tersine çevrildi. Amerikalı uzmanların ve işadamlarının önerileriyle fuel-

oil yakan elektrik santralleri kurmağa hız verildiğinden, ülkemiz, ihracat yerine bu kez fuel-oil ithal eder duruma düştü!

1969 yılı programında, 450 bin ton motorin ve 25 bin ton fuel-oil, enerji üretimi için ithalât olarak öngörülmüştür. Oysa Maraş - Elbistan dolaylarındaki, 5 milyar ton olduğu tahmin edilen, dünyanın en zengin linyit yatakları bir yana bırakılmış, İstanbul'da fuel-oil ile çalışan Ambarlı santralına 120 bin kilovatlık yeni ekler yapılması tercih edilmiştir.

Tablo 1'de, enerji üretiminde kaynaklarımızın ne oranda kullanıldığı görülmektedir.

Su ve linyit gücü

Petrol ürünlerinden enerji üretimi 1962 yılında yüzde 16 oranında iken, 1965'de yüzde 20.2 ve giderek, 1973'te yüzde 43.5 oranına yükselmiştir. Kıt kaynak olan petrol ürünü bu den'î, hattâ ithalâta başvuru olarak enerji üretiminde kullanılmak, su gücünden enerji üretimi yüzde 3.8 civarında sabit kalmıştır. Linyit kaynağından enerji üretimi de gelişmemiştir.

Acaba ülkemiz, enerji ihtiyacının yüzde 3.8'inin su gücünden üretilmesini zorunlu kılacak düzeyden yoksun mudur? Nasıl ki Ankara'nın bugünkü susuzluğu, veter su olma-yışından ileri gelmiyorsa, enerji ihtiyacımızın yüzde 3.8 gibi çok düşük bir oranda su gücünden üretilmesi de ülkemizin susuz oluşundan değildir. Ülkemizde kullanılabilir su enerjisi potansiyeli 90 milyar kilovat/saat, yani bugün kullanılan su gücünün tam 30 katıdır. Bu demektir ki, su potansiyelimizin ancak yüzde 4'ünü kullanmaktayız. Barajlar inşa ederek hem enerji ve hem de sulama işini birarada sağlamak yerine, nedense, kıt kaynağımız olan petrol ürünlerini kullanıyor, hattâ ithal etmek zorunluğunda kalıyoruz!

TABLO : 2
YILLARA GÖRE FUEL OIL İHRACAT VE İTHALÂTİMİZ

Yıllar	İhracat Bin TL	Bin ton	İthalat Bin ton
1962	55 451		
1963	81 126		
1964	79 381		
1965	49 864		
1966	33 746	388	59
1967	19 000	216	231
1968	23 200	295	293
1969	8 500	11	475
1970	8 100	10	700+

Kaynak : DPT yıllık programları

İsviçre'de su potansiyeli 35 milyar kilovat/saat olup, bunun yüz de 10'ü kullanılmaktadır. Yugoslavya, 70 milyar kilovat/saat su potansiyeline sahiptir ve enerji üretimi için bunun yüzde 20'sini kullanmaktadır. Avrupa ülkeleri arasında potansiyel su enerjisi en zengin ülke Norveç'ten sonra Türkiye olduğu halde, bu kaynağı en az oranda kullanan ülke Türkiye'dir.

1963'den bu yana, fuel-oil ihracatımızın nasıl bir gidiş izliyerek azaldığını, Tablo 2'yi gözden geçirerek anlamak mümkündür. Bir yandan ihracatımız azalırken, öte yandan ithalâtımızın hızla arttığı, Tablo 2'de görülmektedir. 1970'de, 475 bin ton fuel-oil ithal edilmesi, programa alınmak zorunda kalmıştır.

Ne yapmalı?

Petrol ürünlerinin ihracat olanaklarını ortadan kaldırarak bunun elektrik santrallerinde yakılmasını kınamak gerekir. Giderek ithalât zorunluğunda kalmak ise çok daha kınanılacak bir durumdur. Ülkemizin zengin linyit yataklarını ve su gücü potansiyelini değerlendirmek için ortada hiçbir engel yokken, bu yanlış yolun seçilmesi karşısında, insan, ister istemez, «Türkiye'de bir enerji dramı var» diye düşünmekten kendini alamamaktadır. Hele 1967 yılında Maraş - Elbistan linyit yataklarının varlığı gözmezlikten gelinirse...

Keban Barajı'nın durumu

Öte yandan, büyük övgülerle ve güven içinde inşasına başlanan Keban Barajının kaderi de milyarlarca lira harcadıktan sonra bir bilinmezliğe doğru hızla sürüklenmektedir. Temel kayasında ortaya çıkan büyük mağaralar, bir yıldan fazla bir süredir çimento ile tıkanmağa çalışılmaktadır. Daha şimdiden bu iş için ilgililer 900 milyon liradan fazla ödeme yapıldığını belirtiyorlar.

Baraj temelinde inşaat esnasında rastlanan kaya boşlukları acaba barajın göl sahasında yok mu? Dahası var: İnşaata başlamadan önce durumun böyle olduğu, yapılan sondajlardan anlaşılmamıştır! Gine ilgililerin belirttiğine göre, 15 bin metre temel kayasında sondaj yapılmış, Kaya boşluklarına rastlanmıştır. Ama projeyi hazırlayan Amerikan EBASCO firmasına, sondaj sonuçları, zamanın E.I.E. Genel Müdürü tarafından iletilmemiş. Çünkü Keban mutlaka inşa edilmek isteniyormuş.

Peki, Keban devreye giremezse, ülkenin durumu nice olacak? Ne denli teşvik edilirse edilsin, her türlü teşviki azımsıyan büyük sanayi

toplum'da ekonomi

Kızan Ekonomi

Ülkemizde, hem de plânlı dönemde, neyin yokluğuyla karşılaşıyorsak onun varlığının değerini daha iyi anlıyoruz. Yöneticilerimiz ve de siyasetçi karar organlarımız, bizlere, var olanların değerini anlatabilmek için onu yok hale getirmekte kusur işlemiyorlar. Temiz havanın değerini biliyor muyduk? Hayır. Ama gelin görün ki, Ankara'da temiz havanın ne denli yararlı olduğunu öğrenmeye başladık. Havamız kirlenmedikçe onun temiz olabileceği aklımıza gelmemisti. Sıra, suyun. Suyun da varlığının ne anlama geldiğini, yokluğuyla karşılaşınca anladık. Herhalde ekonomimizin görevi, arz-talep dengesini sağlamak değil, tersine, var olanın değerini, onu kıt hale getirerek vatandaşa öğretmek şekline dönüştü. Şimdi sıra, elektrik enerjisinde tabii!.. Onun da sokakları aydınlatan, fabrikalarda makineleri çalıştıran bir 20'nci yüzyıl hârikası olduğunu, karanlıkta kalınca anlayacağız. Neden? Çünkü artık ekonomimiz o denli güçlendi ve gelişti ki, siyasetçi karar organlarımız ekonomimizi yönetemez hale geldiler, artık ekonomimiz onları yönetiyor! Vakti zamanında bir ekonomi bu kadar hafife alınırsa, elbette onun hismine uğrarız. Zamanında kendisine itibar edilmemiş, ciddiye alınmamış olmaktan gücenmiştir bir kez. İçerlemiş, kızmıştır. Dünyanın hiç bir ülkesinde kendisinin bu denli hafife alındığını görmediği için, önce elindeki deyneği fiyatların üzerinde dolaştırmağa başlamış ve bütün fiyat düzeyi bir çırpıda yüzde 18 artırmıştır. «Hayır, yüzde 13 arttı» diye, siz, ekonomiyi gine hafife mi aldınız? Elindeki deyneği uzatıp havanızı kirletiverir, suyunuzu keser. Yollarınız, tarlalarınız, dağlarınız karla kaplıdır ama o «katı su»dur, kullanamazsınız; çünkü size, «sulu su» gerekli. Ama ekonominiz kızmıştır, vermez sulu suyu. Sulu olmak gerek, der. Zamanında ülkenizde var olan bol linyit, bol su kaynaklarını kullanarak enerji üretmeyi istemez de, yerin 4 bin metre derinliğinden çıkan petrol ürünleriyle mi elektrik üretmeye yeltenirsiniz? Ekonominiz bu sululuğa da kızar, Elindeki deyneği uzatıverdiği zaman, enerjisiz kalırsınız.

«Bizi teşvik etmezseniz, vergilerden muaf tutmazsanız, rakibimiz Ortak Pazar karşısında yeterince üretim yapmayız» mı dersiniz? Gine, «ekonomi» denilen başbelâsını gücendirmiş olursunuz. Enerjiniz tükeniverir. Belki Hükümete kendinizi acındırır, zaten vermediğiniz vergilerinizi hiç ödememek olanağını bulabilirsiniz ama, bu kez ekonomi, motorunuzu çalıştıran elektriği sıraya koyar: «çift günler sana, tek günler sana cereyan vereceğim» deyiverir, cereyansız kalırsınız.

lyisi mi, geliniz, hep birlikte birbirimizi ve de ekonomimizi kandırmayalım. O bizden sadece iki şey istiyor: «uzun vadeli» düşünmemizi, akıllı olmamızı ve..

Ve «ciddi» olmamızı.

ALİ NECATİ

cimiz, üretim için nasıl ve nereden enerji bulacak?

Türkiye'nin bugün en önemli sorunu, «karanlıkta kalmak korkusu» olarak görünüyor.

Yazık oldu!

Sorumlu makamlar, elektrik enerjisi ne denli pahalı çâbilecekse, esirgemenen, en pahalı çârelerin peşinden, cesaretle ilerliyorlar. Şimdi şöyle düşünelim: ülkemizde elektrik enerjisi talebi 1969 yılından beri yılda ortalama 900 bin kilovat/saat artış göstermektedir (yüzde 11). Eğer artan enerji talebini sadece termik santral, yani linyit ile karşılamayı plânlasaydık, kilovat/saat başına

0.85 Kg. linyit kullanılacağından, bu, ortalama 755 bin ton linyit kullanmak demektir. 180 kilowattlık bir termik santral, amaç için yeterliydi. 1 kilovat için, 2000 TL hesabıyla, 360 milyon TL. lık bir yatırımı öngörmek gerekirdi.

Demek oluyor ki, 1969 yılında akılcı ve yurt yararına bir davranışla sorun ele alınmış olsaydı, her yıl 350 milyon liralık bir yatırım öngörmekle zincirleme termik santraller (örneğin, Seyitömer veya Elbistan yörelerinde) ülkenin enerji sorununu çözümlenmiş olurdu.

Yazık oldu

Aşağıda okuyacağınız yazı, ABD'nin Philadelphia eyaletinden geldi. Yazarının kim olduğu belli değil. Ancak, yazıdaki bazı ipuçları, yazarının Türkiye'den gitmiş ve uzun zaman Amerika'da kalmış biri olduğunu gösteriyor. Örneğin, şöyle diyor yazar: «Biz çocukken, yahut çok gençken, bize Amerikan demokrasisini dünyanın en ileri demokrasisi olarak tanıtmışlardı. Bazı yazarlar, Amerika için, 'demokrasinin kâbesi' diyorlardı. Aradan seneler geçip Amerika'ya gelince, anladım ki, bu yazarlar, Amerika'yı anlatıyorlar diye, çoğunlukla, içinde yaşadıkları çevrenin yarım yamalak öyküsünü yazmışlar».

Bu ve buna benzer ipuçları, yazının yazarının Türkiyeli bir okurumuz olduğunu gösteriyor. Türkiyeli okura duyurmak istedikleri de hayli ilginç geldi bize. Türkiye'de ABD'yi bir Amerikalıdan daha çok öven ve savunan kimselerin, zümrelerin bulunduğunu bildiğimizden; Vietnam Barışının da gerçekleştiği şu günlerde, Filadelfiya'dan gelmiş ve ABD'yi bilmediğimiz yönleriyle anlatan bu yazıyı, küçük teknik düzeltmeler yaparak TOPLUM okurlarına sunmayı uygun gördük. Amerika'daki okurumuz, adını yazısından öğrendiğimiz «The Washington Pay - Off» adlı kitaptan aktarmalar yapıyor ve ABD'deki lobiciliği, «Pay - Off» un içyüzünü anlatıyor. TOPLUM okurlarının, yazıdan ilginç bilgiler alacaklarını sanıyoruz.

TOPLUM

nydur uydur anlat!

Geçen ilkbaharda, meşhur gazetelerden birinin pazar ilavesinde, sorular ve karşılıkları bölümünde çok ilginç bir soru vardı. Soru sahibi, «The Washington Pay - Off» adlı kitapta anlatılanların doğru olup olmadığını soruyor, dergi de buna bir örnek karşılık verdikten sonra, «yazılanlar ortada. İlgililerden bir yalanlama gelmediğine göre, doğru olarak kabullemek gerekir» diyordu. Kitaptan alınan örnek, insanı şaşkıncı kadar önemli idi. Merak ettim; bir hayli de pahalı olmasına rağmen, bir tane de ben alarak okudum.

Biz çocukken, yahut çok gençken, bize Amerikan demokrasisini dünyanın ileri demokrasisi olarak tanıtmışlardı. Bazı yazarlar, Amerika için, «demokrasinin kâbesi» diyorlardı. Dünyadan habersiz biz gafiller de, bizim kadar gafil olduklarını sonradan öğrendiğimiz bu yazarların sözlerine bakıp inanıyorduk. Aradan seneler geçip Amerika'ya gelince, anladım ki, bu yazarlar, Amerika'yı anlatıyorlar diye, çoğunlukla, içinde yaşadıkları çevrenin yarım yamalak öyküsünü yazmışlar.

Burayı görenlerin, gazeteci, diplomat, öğrenci, yazar, Amerika hakkın da birbirini tutmayan değişik fikirleri vardı. Kimine göre burası, kanunların kayıtsız şartsız egemen olduğu bir ülke idi. Kimine göre, kolu kuvvetlilerin her dediği olan, bir gangsterler ve haydutlar memleketi. Kimine göre kadınların eşlerine son derece sadık oldukları, aile yaşamının en sağlam olduğu bir memleket. Kimine göre, eşlerin her hafta serbest bir günü o-

lan, gönlünün çektiği ile gününü geçirebilen, hemen her kadın ve kızla iliski kurulan bir Sodom ve Gomore. Kimine göre, insanlar, burada, birkaç günde yapılabilen, üflesen yıkılacak, enti püften binalarda oturuyorlardı. Kimine göre, dünyanın en göz kamaştırıcı gökdelenleri buradaydı. Kısacası, herşey iki zıt kutupta toplanıyordu.

Ne o, ne o...

Seneler geçince öğrendim ki, Amerika ne odur, ne budur. Burası da bütün dünya memleketlerinde olduğu gibi, bu söylenen şeylerin hepsinin ayrı ayrı var olduğu bir ülkedir. Yerine göre, Amerikalı bir koca, karısına gelen bir mektubu, kimden olursa olsun açmaz, hattâ maderşahi bir aile yaşamı vardır. Yerine göre, sabah akşam dayak atar, kafasını gözünü kırar. Yerine göre, pazar günleri dükkanlarda içki satılmaz. Yerine göre, kiliselerde düğün dernek yapılır. Yerine göre, kumar oynamak suçtur. Yerine göre, serbest. Öyle aileler vardır ki, çocukları disiplinli yetişsin diye özel askerî okullara gönderirler. Öyle aileler vardır ki, kızlarını doktora götürüp, hamile kalmamasın diye diyafram taktırırlar. Önce de söylediğim gibi, Amerikan toplumu da sosyal hayatında diğer dünya toplumlarına benzer. Bir yanda, milyonlar verip evine tablolar satın alan, doğum gününü kutlamaya gelen dostlarını özel kiralamış uçaya bindirip Avrupa'ya eğlenmeye götürülen paralıları; milyonluk servetini, kendisi ölünce, köpeklerinin bakımına tahsis eden, insanlıktan nasibi olmayan kişiler; bir yanda, komşusunun uğradığı bir felâkete bütün içten-

liği ile yardıma koşan, suya düşen birisini kurtarmak için kendi hayatını kaybeden insanlar vardır. Bir yanda, savaş kıskırtıcılığı yapan bir din adamı, diğer tarafta buna karşı çıkan yüzlerce din adamı ve Kuzey Vietnam'a kan gönderen insanlar vardır. İnsanın inanası gelmez, fakat Amerika'da, bizim şark köylerinin hayatını yaşayan bir sürü insan vardır.

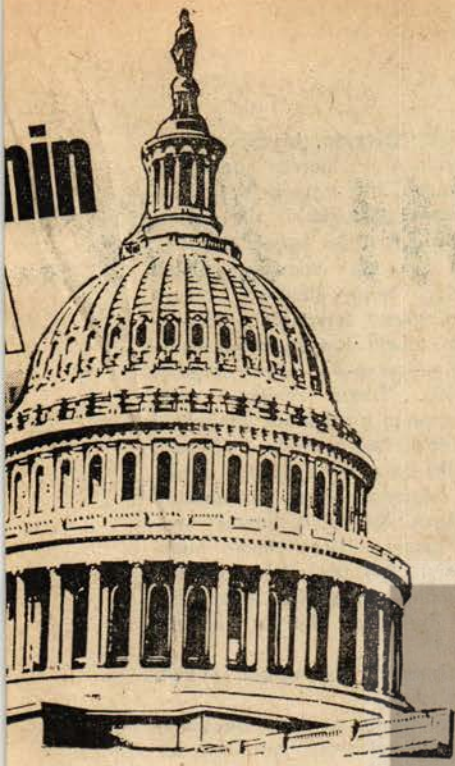
İşte içyüzü!

Şimdi gelelim, meşhur demokrasi hikâyesine. Bunun ne olduğunu, «Washington Pay - Off» un içinde, bütün etrafı ile buluyoruz. Ona geçmeden birkaç sözcük daha eklemek lâzım. Eğer tâbir kaba kaçmazsa, Amerikan demokrasisi için, bir «it ürür, kervan yürür demokrasisi» diyebiliriz. Amerika'da, birçok alanda, diğer memleketlerden ileri bir düşünce ve fikir özgürlüğü vardır. Bunun sebebi gayet açıktır. Amerikalı para sahipleri, insanın, kitap okuyarak komonist olmayacağını bilirler. Bunun için, dünyanın her tarafında basılmış kitaplar. Amerika'da serbestçe basılır ve satılırlar. Mao'nun el kitabından onbinlerce dağıtıldığı bir zamanlar gazeteler yazmışlardı. Amma, Mao'nun bu kitabını okuyup da kimse komonist olmadı. Televizyonda, radyoda, Amerikan Devlet idaresi hakkında, devlet adamları hakkında bazan öyle lâflar edilir ki, insana şaşkınlık verir. Bunlardan birisini Türkiye'de yayınlasanız, sizi, dost bir memleket başkanına hakaret suçundan derhal mahkemeye verirler. Halbuki burada bunları, basınç düşürücü bir supap olarak kullanırlar. Halk aç kaldı mı, işsizlik ve geçim sıkıntısı arttı mı, o vakit kıpırdama baş-

amerikan demokrasisi temeli: PA

BASIN
1 Mil

lar, o vakit para sahibi egemen sınıflar, ortaya hemen yeni bir program atarlar. Meselâ, hemen hemen hiç tatbik edilmeyen ve pratik bir neticesi olmayan, «fakirlikle savaş» programı gibi. Yahut, bazı tâvizlerde bulunurlar, yıllarca çekişmeden sonra kabul olunan Medicare —yaşlılara yapılan tıbbî bakım ve tedavi— programı gibi. Bunlar çoğu kere halkı oyalayıcı tedbirlerdir. Yem borusu gibi.

Amerika'da, parası olmayan ne milletvekili, ne de Cumhurbaşkanı seçilebilir. Seçim iki dereceli yapıldığı için, halk, direkt olarak oyunu kullanamaz. Seçime iştirak edebilmek için muhakkak bir partiye kaydolmak ve aidat ödemek lâzımgelir. Seçim propagandalarında en büyük rolü, şüphesiz, para oynar. Fakat din de her zaman, bir seçimi kazanabilmek için yerine göre kendisine başvuru bir silahtır. Birçok seçimlerde, oylarda hile yapıldığı da iddia edilmiştir.

Gelelim kitaba..

Şimdi artık, «The Washington Pay - Off» dan aynen aldığım bölümlere geçiyorum.

Önce kitabın ismi üzerinde kısaca duralım. «Pay - Off», bir şeyi, bir borcu tümü ile ödemek anlamına geliyor, amma, «Washington pay - off» tamamiyle böyle değil. Haddi zatında bu söz, Amerika'da kullanıldığı şekliyle, bir «rüşvet verme» anlamına da geliyor, amma, en doğrusu, zannederim, «Washington'da politik para yatırımları» demek olsa gerek. Kitabın yazarı Robert N. Winter - Berger'in kendisi de Washington'da lobbyist (lo-

bici) olarak çalışmış. Lobbyist, normal anlamı ile, «seçmenler ile seçilenler arasında aracılık kuran, onların dileklerini parlamento üyelerine ulaştıran, parlamento üyelerinin de seçmenlerden istediklerini onlara bildiren aracı» demek, amma, tatbikatta pek öyle değil. Şimdi kitaba bakalım:

«Lobicilerin çoğu, gizli iş yapar. Çünkü bunlar, fikir alışverişinden çok, para alışverişi yaparlar. Yardım için para, iş için para, hükümet kontratı için para, hükümet görevi için para... Kongre üyeleri seçim masraflarını karşılamak için paraya muhtaçtırlar Seçim kampanyaları ise her gün daha pahalılaşıyor.» Bu bakımdan, «Lobiciler, Washington'da, dünya tarihinde görülmemiş derecede ve büyük çapta ve tek başlarına bir politik baskı grubu teşkil ederler.

Bunu düşünmek bile bir bakıma dehşet vericidir. Lobicilerin tek bir silahı vardır: P A R A. Milyonlarca pis paranın, her yıl, gruplar, kurumlar ve iş sahipleri tarafından bir işin olması ve yahut olmaması için Washington'da ödendiğini biliyordum. Bu para sözde yüksek seçim masraflarını karşılamak için ödeniyordu. Amma, hakikatte birçoğu milletvekili ve senatörlerin veya yakınlarının ceplerine giriyordu.», «Washington'da oyunun adı Paradır», «Onsuz ölmüş sayılırsınız», «Birçok defalar ben, kanunların parlamentodan normal şekilde geçmediklerini, satın aldıklarını görmüşümdür.»

«Her yıl, yalnız şirketlerin müktesep haklarını korumak için değil, demir yollarının, ticaret birliklerinin, işçi sendikalarının, kamu hizmet kuruluşlarının, sağlık kurumlarının, eğitim birliklerinin, çiftçi teşekküllerinin ve bunlara ek olarak her kademedeki kazanç sahibi bireylerin çıkarlarını korumak için büyük çapta paralar harcanıyordu. Parlamento üyelerini Lobiciler yalnız Washington'daki bürolarında değil, her nereye giderlerse orada, seçim bölgelerindeki ofislerinde, şehir dışı kulüplerde, pazarları gittikleri kiliselerde, hattâ evlerinde buluyorlardı. Bu iş yalnız kayıtlı ve kayıtsız Lobicilerle de bitmiyordu. Bu işleri tâkip için bir milletvekili tarafından, Pentagon mensupları tarafından, icra organları tarafından, Beyaz Saray tarafından, eyaletlerdeki politikacılar tarafından, Amerika ile ilgili bulunan yabancılar tarafından, yabancı devletlerin mümessilleri tarafından ve son olarak da kanun dışı yeraltı kuruluşları tarafından aranıyorlardı. Böyle bir baskı karşısında bir insan için dayanmak elbette kolay değildir.»

Para, para, para!

Kitap için bir önsöz yazar. N.B.C.'nin meşhur yorumcusu Davit Brinkley, aynen şöyle diyor:

«AFL - CIO Başkanı George Meany'ye Washington'da yaltaklanırlar. Amma, yalnız pararak bir entellektüel oimasında, yahut işçi oylarını hükümete akıtmasından dolayı değil, bunu yapamaz; politikacılar para verebileceğinden, verdiğinden ötürü yaltaklanırlar.

Bugün Amerika'nın Büyük Britanya elçisi, dış politikaya olan yaratıcı katkısından dolayı bu göreve atanmış değildir; Politikaya para koyduğundan dolayı atanmıştır.

Böylece, görevler, Washington'un etkisiyle satışa çıkarılmış bulunuyor. Her şey yalnız paraya bağlı! Seçim yıllarında politikacılar para yardımında bulunmak... Eğer yeteri kadar para verirsiniz, Washington'un desteğini kazandınız demektir. İşlerinizde yardımcı olurlar, yüzünüze gülerler, toplum hayatında sivrilirsiniz. Müstesna partiler için davetiyeler gelir size... Ve hattâ, güzel iklimli ve hayatın ucuz olduğu ülkelere elçi olarak da gidebilirsiniz. Belki bundan da öte, memleket işlerinde etkili olursunuz; meselâ vergi işlerinde, kendi işinizle ve kazancınızla ilgili vergilerde.

Durum böyle olunca, zengin aileler ikiye bölünüyor ve ayrı ayrı, her iki partinin de adaylarını destekliyorlardı. Bir kardeş, bir cumhurbaşkanı adayına, diğeri öbürüne para veriyordu. Sonuçta, kim kaybederse etsin, yine onlar kazanıyordu.

1968 yılında, Kaliforniyalı zengin emlakçı John Facton'un —veya yeraltı adı ile, Jake The Barber diye anılan bir sâbıkasının— Muskie seçim komitesine 240 bin dolar bağışta bulunduğu herkesce bilinen bir gerçektir.»

«Hiçbir şey için hiçbir şey..»

Yazar, Temsilciler Meclisi Başkanı McCormack ile ilk konuştuğu günün anısını şöyle anlatıyor:

«Çift kanatlı ana giriş kapısının önünde durunca, McCormack, bir elini omuzuna koyarak, bana, kapının üstündeki paneli gösterdi, ve «Burada bir ata sözü yazılıdır» dedi. İşaret ettiği yere baktım, hiçbir şey görünmüyordu. Ne kastedtiğini anlamak için kendisine bir göz attım. Kapının üstünü parmağı ile göstererek monoton bir sesle, «Hiç bir şey için, hiç bir şey» dedi. Ne demek istediğini açık seçim anlamıştım.

McCormack, Devletçe, Senatoda kendisine ofis olarak tahsis edilen odayı, işbirlikçisi Lobici Nothan Voloshen'e iş tâkip etmesi için kullanmakta serbest bırakıyor, buna karşılık her ay kendisinden 2500 dolar kira alıyordu.»

Yazar, milyonluk cezaya çarptırılmış bir firmanın işlerini nasıl yoluna koyduğundan söz ederken de şöyle diyor:

«Adalet Bakanı Tom Clark'ın, A. Davis ve Sons firmasının New York

JOHNSON
olar ödedi

Batı 37 caddede 225 numaralı binanın yedinci katındaki büyük teşhir salonuna girdiğini gördüm. Chahe Davis'in kendisine verdiği siyah bir valizle tekrar çıkıp gitti. Charlie bana, işbilir bir insan edası ile, çantada 250 bin dolar bulunduğunu söyledi. Taş kesildim. Sonra firma, suçlu görüldüğü bu davadan yakasını kurtarıyor. Yazar o zaman henüz lobici olarak çalışmıyormuş. Senelerce sonra ben de lobici olarak çalışmaya başlayınca Washington'da büyük lütufların büyük paralar karşılığında yapıldığını bizzat öğrendim, diyor.»

Kitapta hakimler ve mahkemeler hakkında da birçok söz var. Adalet Bakanı bu olunca, diğerlerinin nasıl olacağını tahmin edilebilir.

«New York State yüksek mahkemesine hakim Mitchell D. Schweitzer seçilince, hakim John Murtagh, arkadaşım Richard Wels'e 'Aman Allahım, ne hata! 'Bu adam, mahkemede yere çakılı olmayan ne varsa hepsini sat-
tar' demiş olduğunu söylemişti.»

Kitabı okumaya devam edince, para karşılığı, birçok hakimın ya doğrudan doğruya kendilerinin, ya da işbirliği yaptıkları arkadaşları elle dava sonuçlarını nasıl değiştirdiklerini, mahkûm olmuş kişilerin davalarını dosyalardan çıkarıp, tekrar görerek, kendilerini beraat ettirdiklerini öğreniyoruz.

Bir kanunla yasak edilmiş olmasına rağmen, yüksek rütbeli subayların, ordudan ayrıldıktan sonra muhtelif şirketlerde nasıl görev aldıklarını ve bunların malını orduya nasıl sattıklarını öğreniyoruz.

Odaya Johnson girdi

Şimdi asıl, kitabın en can alıcı ve yazıma başlarken bahsettiğim meşhur gazetenin pazar dergisinde çıkan hikâyesine gelelim. Bunu kitaptan aynen aktarıyorum :

«4 Şubat salı günü öğleden sonra saat 4'te McCormack ile randevum vardı. Temsilciler Meclisi toplantı salonunun karşısına gelen bürosunda idik. McCormack yazı masasının gerisinde, ben de onun karşısında, sömineye yakın bir yerde otururdum. Solumda kabul salonunun kapısı vardı. Arkamda da McCormack'ın, toplantı salonuna gidip gelmek için kullandığı özel kapı bulunuyordu. Beş dakika kadar konuştuktan sonra, bu özel kapının açıldığını duydum. Gelenin kim olduğunu anlamak için başımı çevirdim. Oldukça uzun boylu, geniş omuzlu, koyu renk elbise giymiş adamı derhal tanıdım. Daha önce bu kadar kederli bir insan yüzü görmediğümü hatırlamıyorum. Bu, ABD Cumhurbaşkanı Lyndon Johnson'du. Arkasından içeri bir de gizli polis daldı, fakat kapı kapanırken dışarda kaldı. Sandalyemde donakalmıştım. Ne

yapacağımı bilmiyordum. Kalmam mı, gitmem mi gerekirdi? Ne McCormack, ne Johnson bir şey söyledi. McCormack'a bir göz atınca, onun da benim gibi şaşırılmış olduğunu gördüm. Bir soru kafama dank etti : Cumhurbaşkanı, acaba neden, McCormack'ı Beyaz Saraya çağırılmıyordu da, kendisi buraya geliyordu?»

O sıralarda, Lyndon Baines Johnson'un görevde atayıp kendisine milyonlar kazandırdığı Bobby Baker hakkında şikâyetlerden dolayı bir tahkikat açılmış bulunuyor ve durumu aydınlığa çıkarmak için parlamentoda çok şiddetli bir mücadele hüküm sürüyordu. Ve herkes biliyordu ki, bu iş gün işiğine çıkarsa, ortaya, sonu Beyaz Saraya kadar varacak kelleler dökülecekti.

Çaresiz bir adam

Johnson bana aldırmadı. Ama, odayı geçerken, ben onun ne derin bir acı içinde olduğunu farkettim. Yüksek ve histerik bir sesle, 'John' dedi, 'şu orospu çocuğu beni mahvedecek. Eğer şu .. ne konuşursa, ben hapisaneye düşerim.' Bunları söylerken, McCormack'ın masasına oturmuş, yüzünü elleri arasına gömmüştü. Şimdi, onun buraya neden geldiğini, ne çaresiz bir durumda olduğunu öğrenmiş bulunuyordum. Çok iyi hatırladığıma göre, bu şaşırtıcı anda McCormack, 'Bay Başkan' dedi, 'işler o kadar fena olmayabilir'. Ayağa kalkıp Johnson'un yanına kadar gitti, bir elini onun omuzuna koydu.

Johnson, 'Peygamber aşkına' diye haykırdı, 'biliyorsun, olaylar bundan daha kötü olamaz. Bu boktan, yeteri kadar bahsettik. Şu, şu neden öldürülmedi?' Johnson, McCormack'a bakınca ağlamakta olduğunu gördüm. Elleri ile tekrar yüzünü kapattı.

McCormack, 'çalıştık Lyndon' dedi. 'Herkes çalıştı' Johnson devam etti : 'Şu, anası ile bilmem ne yapmış adamı beni yükselttim. Şimdi o, beni, hayatının son günlerini hapisane de geçiren ilk Amerikan cumhurbaşkanı yapacak!' Histeriye kapılmıştı.

McCormack, ümitsizce : 'olmayacak' dedi. Johnson, 'Kaç para kazanacaktı, şu kaşarlanmış piç?' dedi. 'Beş bin dolar mı? Uyuz bir beş bin kâğıt için hem kendi hayatını, hem benimkini yıkıyor. Allah bilir, daha başka kimlerinkini!.. Beş bin kâğıt! O rospu çocuğunun milyonları var...'

McCormack, bana bir göz attıktan sonra, 'Peki ama, herkes hata eder, Bay Başkan. böyle olacağını nereden bilsin?' dedi.

Johnson : 'Su Allahın belâsi makineleri adama vermelirdi. O bunu daha iyi bilmeliydi. Şimdi hepimiz birden bok deryasına battık. hepimiz hapse gideceğiz' diye karşılık verdi.

McCormack, Başkanın omuzunu

oğuşturarak, 'Öyleyse, birşey düşün lütfen. Sâkin ol ve kendini kontrol et' dedi. Johnson, bir patlama ile, 'Onların pesinden koştukları asıl benim, istedikleri benim! Şu bacağı boklu .. ne değil! Onu açık komitenin önüne getirecekler. Bütün süprüntü ortaya dökülünce, benim boynuma yüklenecek. Allah aşkına Jon, mızrağın ucundaki, benim hayatım-' diye bağırды. McCormack, 'Dinle Lyndon' dedi. Harry Truman'ın masasının üstündeki yazıyı hatırla. Para burada sökmüyor, derdi. Belki biz parayla Bobby'yi durdurabiliriz'. Johnson : 'Buna mecbursun!' diye haykırdı. 'Bu işi o, kendisi yapmalı. Bu hatayı işleyen Allahın budalası, kendisi! Bul onu, daha ne kadar para istediğini, peygamber aşkına öğren! Ben, bu olayın dışında kalmak zorundayım.'

McCormack : 'Kalacaksın Lyndon, kalacaksın' dedi.

Başkan, başını salladı : 'Bu şehirde bir insan yönetmek için, ona bir tek diken batırmanın yeteceğini sana söyleyebilirim. Jon, bir tek kişi gemiyi batırabilir ve adamın hayatı akıntıya gider. İki piç beni düdüklüyor Bobby ve şu orospu çocuğu Williams... Bütün gayeleri, haberlere başlık olmak!

McCormack : 'Bu, geçecek. Lyndon' dedi, 'geçecek'.

Johnson kızdı : 'Böyle, kıçımızın üstünde oturup, onun geçmesini seyrederek değil! Bobby'yi bulmalıyız. Kendisinden, bu işi bizzat yapmasını istiyorum. Bunun bedeli, ne ise ödemeye hazırım. Buna her zaman hazır olduğumu kendisine hatırlattım!'

"Paying — Off!"

Hikâye bu şekilde devam ediyor. Cumhurbaşkanı, Bobby Baker'e, kendisini bu işe karıştırmamak şartıyla, 1 milyon dolar ödemeyi kabul ediyor. Yani, Paying — Off.

Bobby, Cumhurbaşkanı'nın adını bu işe karıştırmadı. Yargılama sonucu mahkûm oldu. Galiba, iki yıl kadar içeride kaldıktan sonra, geçen yıl çıktı. Tabii, bundan sonra, milyonlarının sefasını sürecektir.

Sözü bitirmeden önce, kendimden birkaç kelime daha eklemek istiyorum. Kennedy'nin ölümünden sonra Cumhurbaşkanı seçimine katılan Goldwater ile Johnson ve onları tutanlar, birbirleri hakkında çok ağır lâflar söylemişlerdi. Öyle ki, işe karılarını ve kızlarını bile karıştırmışlardı. Bu durum karşısında, meşhur bir radyo yorumcusunun söylediği su sözleri her zaman hatırlarım :

«Biz Amerikalılar ne kadar talihsiz bir milletmişiz! Cumhurbaşkanı seçimi kampanyasında söylenen sözlerle göre, seçimi kim kazanırsa kazanırsa, dünyanın en aşağılık adamı bizim cumhurbaşkanımız olacak.»

Kongreler

DİSK Genel Kurulu

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK)'nin 4.üncü Genel Kurul toplantısı, 12-13 Şubat 1973 Pazartesi ve Salı günleri, İstanbul'da Şişli'deki Nis düğün salonunda yapılacak. Kongre günü DİSK, altıncı yılını doldurmuş bulunuyor. Son genel kurulundan bu yana ise aradan tam üç yıl geçmiş durumda. Bu üç yıl, DİSK için çok hareketli olaylarla doludur.

AP iktidarı, 12 Mart 1971'den önce, DİSK'in «çanına ot tıkama» kararındaydı. Sâbık Çalışma Bakanı Seyfi Öztürk, 1970 Mayıs'ında Erzurum'daki Türk-İş Kongresinde böyle söylemişti. O iktidarın hazırladığı, 274 sayılı Sendikalar Kanunu'nun bazı maddelerini değiştiren 1317 sayılı yasa, herşeyden çok bu amaca yöneliyordu, DİSK'in çanındaki ot, bu yasa olacaktı. Bir devrimci sendikacılar heyeti, hazırlanan tertibin Anayasaya aykırılığını belirterek çeşitli temaslar aramış fakat sorumlu hükümet makamlarından hiçbiri tarafından huzura kabul edilmemişti. TİP'ten başka, yalnızca o zamanki CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, —Parti Meclis Grubu, Millet Meclisinde tasarıyı desteklemiş olmasına rağmen—, DİSK'in itirazlarına geniş ölçüde hak vererek, Senato'da CHP'nin tasarıya karşı çıkmasını sağlamıştı.

Fakat, TİP ile CHP'nin muhalefetine ve bilim adamlarının seslerini yükseltmelerine aldırılmadan, 1317 tasarısı TBMM'nde öncelik ve ivedilikle kabul edilince, ünlü «15-16 Haziran 1970 Olayları» patlak verdi. İstanbul ve Kocaeli'de Sıkıyönetim ilân edildi ve çeşitli tutuklamalar yapıldı.

Ne var ki, CHP ve TİP tarafından hemen açılan iptal davası üzerine, Anayasa Mahkemesinin —19 Ekim 1972 günlü Resmî Gazete'de yayınlanan— 8-9 Şubat 1972 tarihli kararıyla, DİSK'in 1317 sayılı yasaya yaptığı itirazların büyük ölçüde haklı olduğu ortaya çıktı. Yüksek Mahkeme, özette, AP'nin kurmak istediği, kendi dümen suyundaki monolitik sendika düzenini Anayasaya aykırılığını belirtti-

yordu.

Bütünü suçlamalara rağmen

Türlü yerlerde sergilenen tablolar, DİSK'in adını «anarşi deposu»na çıkarmış olmakla birlikte, bu örgüte karşı açılmış herhangi bir dava yoktur. Çeşitli yakıştırmalara rağmen, ortada hiçbir dava nedeni de bulunmamaktadır. 15-16 Haziran olayları dolayısıyla bazı yöneticileri hakkında yapılan kovuşturma, Sıkıyönetim Mahkemesinden sivil mahkemeye intikal etmiş, 12 Mart sonrası Sıkıyönetiminden yeniden askeri mahkemeye ve oradan da yine sivil mahkemeye geçmiş durumdadır.

Mahkûm olmak şöyle dursun, toplumsu bir örgüt olan DİSK'in kuruluşundan beri savunduğu birçok ilke, gündengüne, başka sendikalar arasında da yayılmaktadır. Bu ilkelerin başında, uydurma «partilerüstü politika» sloganına DİSK'in karşı çıkışı gelmektedir. Bugün Sosyal Demokrat Konseyi meydana getiren, Türk-İş içindeki ve dışındaki sendikalar da aynı görüşü benimsemektedirler.

Yalnız, bu parlaklığın ötesinde, DİSK'in, toplumsu işçi hareketine gönül bağlamış kişileri düşündüren, hattâ üzen yanları da var. Bağlı sendikaları bugün mümkün olabilen en iyi toplu sözleşmeleri yapmakla birlikte (Maden-İş kısa bir süre önce, Demir-Döküm'de Koç'u başarılı bir grevle dize getirdi), DİSK'in kendisi merkezî bir gelişme gösterememektedir. Yeni işkolalarında örgütlenme çabaları zayıf kalmaktadır. Yayın ve eğitim çalışmaları yok sayılacak durumdadır. Sıkıyönetim koşullarının bunları bir ölçüde sınırladığı mâzereti kabul edilse bile, birtakım güçlükleri, iş yapmamak için bahane sayma eğiliminden kuşkulandırmaktadır.

Partilerle ilişkiler

Açıklık bekleyen bir başka nokta da, DİSK'in siyasal partilerle ilgili tavrının ne olacağıdır. Bu örgüt, ötedenberi işçi sendikalarının salt ekonomik mücadeleyle yetinmeyerek, işçi sınıfının siyaset alanında da ağırlığını göstermesini istemektedir. Bu bakımdan, savunduğu ilkelere en yakın bir partiyle, yasaların elverdiği ölçülerde ilişki kurması çok doğaldır. Ancak DİSK, bugün CHP'yi, bir zamanlar TİP'i desteklediği gibi mi tutacaktır? DİSK'e bağlı sendikalardan çoğunun, Mehmet Ali Aybar tarafından kurulmak istenen yeni bir sosyalist parti girişimi karşısında soğuk davranıldığı bilinmektedir. Bu soğukluğun ne ölçüde Avbar'ın kişiliği ve geçmişiyle, ne ölçüde bir sosyalist

parti kurmanın zamansızlığıyla ilgili olduğu tartışma konusudur. Geriye, CHP'yi desteklemek kalıyor.

Zor günler

Türkiye'de işçiler zor günler yaşıyor. Bu zorlukların, bir süre daha devam edeceği söylenebilir. Nitekim, TOPLUM'da yayınladığımız, işçi ücretlerinin reel fiyatlarla gerilediğini gösteren bir inceleme (Bak: Sayı 30, 22 Aralık 1972), DİSK Çalışma Raporuna olduğu gibi aktarılmıştır. Hele, sermaye çevrelerinin «işçi çok para alıyor, hayat pahalılığına ücret zamları yol açıyor» şamatası etrafında başlattığı, işçiye karşı işveren cephesi hareketi, bütün sendika birlikleri gibi DİSK'i de uyanık olmaya zorlamaktadır. Bu nedenle, DİSK'in, önümüzdeki kongresinde başka sendikalara da bir güçbirliği çağırısında bulunması beklenebilir. Öğrenildiğine göre, DİSK Kongresine Türk-İş'e bağlı ve Bağımsız, bellibaşlı sendika liderlerinin davet edilmiş olması, duyulan bu ihtiyacın bir işareti-dir.

DİSK'in şimdiki beş kişilik Yürütme Kurulu şu isimlerden meydana geliyor :

Genel Başkan : Kemal Türkler (aynı zamanda Maden-İş Genel Başkanı)

Genel Başkan Vekilleri : Rıza Kuas (aynı zamanda Lâstik-İş Genel Başkanı ve İstanbul Bağımsız milletvekili; bir süredir böbreklerinden rahatsız) Ehliiman Tuncer (profesyonel sendikacı)

Üye : Kemal Nebioğlu (aynı zamanda Gıda-İş Genel Başkanı, eski TİP Tekirdağ milletvekili)

Genel Sekreter : Kemal Sülker (toplumsu yazar ve gazeteci).

Kongredeki seçimlerde bu yöneticiler ister değişsin, ister değişmesin, DİSK'e önümüzdeki günlerin demokrasi mücadelelerinde hiç şüphesiz büyük işler düşecektir.

Sendikalar

İşçiler üzerinde oyun

Tek-Bank-İş Sendikası, banka, büro, sigorta, ticaret ve eğitim işçilerini bünyesinde toplayan güçlü bir işçi kuruluşudur. Karşısında, Tez-Büro-İş vardır. Üvelerinin haklarını sonuna kadar savunduğu için, işçiler, Tek-Bank-İş'in etrafında bütünleşmişlerdir. Ancak, gerçek bir işçi kuruluşu olma ca-basındaki her sendikadan başına gelen, Tek-Bank-İş'in de başına geldi. İş Kolları Yönetmeliğinin ortaya çıkmasıyla birlikte, işçi kesiminde birtakım oyunlar tezgâhlanmağa başladı. Oyuncular, sahte belgelerle

“hafıza-i beşer
nisyan ile
makûldür”

arşiv ise asla
unutmaz!

Prof. Feyzioğlu ve Üniversite konusunda bir cevap

Bundan önceki üç yazımızda göstermeğe çalıştık ki, 2 «Profesör oolitikacı», Üniversite özerkliği kendilerinin politika yapmasına yaradığı zaman, bu özerkliği göklere çıkarmışlar ve onszu bilim hatta demokrasi olmayacağına en güzel kelimelerle dile getirmişler; fakat günün birinde Profesörler, bu «Profesör Politikacıları» eleştirmeğe başladığı zaman da, Üniversiteye ve Üniversite özerkliğine ateş püskürmüşlerdir.

Okurlarımızdan birisi, «Profesör Feyzioğlu'ya ve onun yüzünden Üniversite özerkliğine hücum edilirken, bugünkü ithamlar sözkonusu değildi. Feyzioğlu ağır bir itham söz konusu olmaksızın, görülen lüzum üzerine Bakanlık emrine alınmıştı. Demek ki, siyasal iktidar, şu veya bu Profesörü sadece bir görüş farkından ötürü Üniversiteden uzaklaştırmak istiyorsa, ona bir takım gayrimeşru fiilleri ulu orta isnat ederek, kamuoyunun üniversiteye karşı olan güvenini sarsmak yoluna gitmezmiş! Bu gibi isnatlar ilk defa bugün kendisini gösterdiğine göre, üniversitelerimizin artık bu ithamları hakettiğini kabul etmek gerekmez mi? Zaten zamanın siyasal iktidarı, Profesör Feyzioğlu'yu sadece Bakanlık emrine almakla yetinmiyerek ona karşı ağır ithamlar yapmak yoluna gitse idi, ARŞİV öteki yazılarında olduğu gibi, bu sözleri hemen mehaş göstererek aynen naklederdi» diyor.

Böyle bir soru ve yorumlama, başka okurların da kafasında yer edebileceğinden, bu şüpheli okurumuzun sorularına cevap vermek isteriz:

Önce itiraf edelim ki, şimdiye kadar —bildiğimize göre, Osmanlı devri de dahil— bugüne kadar hiç bir

Başbakan veya Sadriâzam, üniversiteye bir «sâbık üniversite öğretim üyesi Başbakan» kadar ve sonra da «başka bir sâbık üniversite öğretim üyesinin muavini olan Başbakan» kadar hücum etmemişler; ve üniversiteyi, üniversite özerkliğini, bu iki Başbakan kadar —somut kanıtlar göstermeksizin (delilsiz isnatlarla)— kıyasıya suçlama yoluna gitmemişlerdir. Evet, çok büyük bir adamın «Ulu Tanrım sen beni dostlarımdan şerrinden koru; ben düşmanlarımdan hakkından gelirim!» diye dua etmesinin derin anlamı burada da ortaya çıkmaktadır.

Gerçek böyle olmakla beraber, DP devrinde Feyzioğlu'ya karşı yapılan isnatlar, sadece «ayıp ettin, senin tutumun hoşumuza gitmiyor; seni görülen lüzum üzerine Bakanlık emrine aldık» demekten ibaret olmuştur da sanılmasın! Muhalefet, yapılan işlemin haksızlığını ileri sürünce, siyasal iktidar, Feyzioğlu'ya da akla gelebilecek bütün isnatları yapmıştır; ve âdet olduğu üzere, somut hiç bir delil göstermeksizin...

Bu nedenle, sayın okurumuzun bize inanmasını rica ederiz. Bazen sözlerimizin kanıtlarını Meclis tutanaklarından veya kitap, dergi, yahut gazetelerden hemen naklederek «Arşiv» çerçevesi içinde sunuyorsak, buna sebep yerden tasarruf etmektir. Fakat madem ki bir kuşku sözkonusudur; ve bu kuşkuya dayanarak, «eskiden hocalara büyük ithamlar yapılmadığına gö-

re, siyasal iktidarın ancak gerçekten ağır bir durum varsa bu kadar ağır suçlamalar yoluna gideceği, sadece görüş ayrılığına dayanan bir çatışma varsa, o zaman hocayı üniversiteden uzaklaştırsa bile, ona bir sürü gayrimeşru fiiller isnat etmeyeceği» yolunda yanlış bir yargıya varılmaktadır; bu yargının doğru olmadığını göstermek için Feyzioğlu'yu itham eden Hükümet Başkanının sözlerini aynen aktaracağız. Ve hatırlatalım ki, birkaç mâsum söz ve Bakanlık emrine almaya karşı protesto olarak öğrencilerin kısa bir boykotu, bu ağır ithamların yapılması için kâfi gelmiştir.

Şimdi TBMM tutanaklarından, zamanın Başbakanının Prof. Feyzioğlu'ya karşı yaptığı ithamları aktarıyoruz. Bunlar içinde ne büyük isnatların yer aldığını görürseniz, böylece, «politikacıların üniversite hocalarını delilsiz isnatlarla kamuoyu önünde mahkûm etme eğiliminin genellikle var olduğunu» ve «bu delilsiz ithamların, ancak üniversite özerkliği sayesinde kısmen göğüslenebileceğini» anlamak kolaylaşacaktır sanırız.

Zamanın Başbakanı :

«Üniversitelerimizi **POLİTİKANIN OYUNCAĞI** halinden çıkarmak mutlaka lâzımdır; ve buna karar vermişizdir. Bilsinler ki, bundan sonra iki tane profesör, üç tane doçentle teşriki mesai ederek, üniversitede hadise çıkaracaklar, 5 kişilik **KUMPANYA KURMAK SURETİYLE...** Hadiseleri bütün

devlet görevlilerini yanıltıp ceplerini doldurmak isteyen sözde sendikacılardan başkası değildi.

Tez-Büro-İş Sendikası, İmar ve İskân Bakanlığı Merkez İşyerinde çalışan işçileri temsil etmek amacıyla yetki almağa çalışmış ve Bölge Çalışma Müdürlüğüne, işyerindeki tüm işçilerin sendika kartlarını vermişti. Tek-Bank-İş Sendikası yöneticileri ise, işçilerin, kendi sendikalarına, Tek-Bank-İş'e kayıtlı olduğunu ileri sürerek, bu işçilerin, Tez-Büro-İş'ten istifalarını gösterir, noterden onaylı istifa dilekçelerini Bölge Çalışma Müdürlüğüne sundu. Tek-Bank-İş, ayrıca, Tez-Büro-İş'in düzenlediği üye kartlarının sahte olduğunu da iddia etti ve yapılan tesbitte, iki kişinin dışında, Tez-Bü-

ro-İş'in düzenlediği bütün kartların sahte olduğu, işçi kimliklerinin gelişigüzel doldurulduğu anlaşıldı.

Mahkeme yolu

İmar ve İskân Bakanlığı Özlük İşleri Daire Başkanı Zeki Kutlay, istek üzerine, 9.9.1972 tarihinde, Bakanlık adına, Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne, o tarihte Bakanlıkta çalışan işçileri gösteren bir liste göndermişti. Listedeki 492 işçi, o tarihte Bakanlıkta çalışıyor görünmekteydi. Tek-Bank-İş Sendikasının itirazı üzerine Mahkeme, listedeki 492 işçiden 55'inin daha önce işten ayrıldığını ve o tarihte Bakanlıkta çalışmadığını, 44 işçinin de, işyerinde çalıştığı halde listede gösterilmediğini tesbit etti. Ankara Üçüncü

İş Mahkemesi, Bölge Çalışma Müdürlüğü'nün, işyerindeki 386 işçinin Tek-Bank-İş'e kayıtlı olduğuna dair kararını da onayladı.

İşçiler kül yutmuyorlar

Tek-Bank-İş Sendikası Genel Sekreteri Fikri Kaya, TOPLUM muhbirine şöyle dedi :

« Bu kasıtlı davranış kolayca kanıtlanabilir. Bakanlık Merkez İşyeri için verilen yanlış bilgiler ve yanıltmalarla Tez-Büro-İş Sendikasına yetki sağlandıktan sonra, adı geçen sendikanın toplu sözleşme davetine hemen icabet edildiği halde, Bakanlığa bağlı Ahşap Prefabrik-Konut İmalât Amirliği işyerinde sözleşme yapma yetkimiz olmasına rağmen, yaptığımız oturum

üniversiteye mal edecekler oradan sonra memleket içinde ve dışında «bu memlekette üniversite muhtariyeti yoktur, ulûm erbabı, Üniversite çoktan bu iktidarın aleyhindedir» diye memleketi içten ve dıştan kötülerle, buna asla müsaade etmiyeceğiz (soldan şiddetli alkışlar ve bravo sesleri) Üniversitelerimizde bizim iktidara geldiğimiz günden beri huzursuzluğun mevcudiyeti, tahriklerin mevcudiyeti, her türlü şek ve şüphenin ötesinde bir hakikattir. Bu, açılış törenlerinden, **SIYASİ NÜMAYİŞLER YAPMAKTAN** başlamak üzere, **ÜNİVERSİTE KÜRSÜLERİNDEN TEDRİSATA YÜZDE YÜZ PARTİZANLIK GAYELERİNİN** tahakkuk ettirilmesi için çalışıldığı gibi **ÜNİVERSİTE NAMINA YAPILAN NEŞRİYATTA BİR TAKIM MAKSATLARIN TAKİP EDİLMEKTE** olduğunu herkes bilmektedir... Bakıyorlar ki vekâlet emrine alınacaklar, bakıyorlar ki uzun zamandan beri **KUNDAKÇILARI KUNDAKLIYAN** birine mutlaka ceza yahut mukabele yapılacak, bu sefer milli kahraman gibi istifa ediyorlar.. **DEVLETİN BAŞINA BİR G A İ L E ÇIKARMAK İÇİN ELLE RİNDEN GELEN GAYRETİ SARFETMEKTEN GERİ KALMIYORLAR. (...)**

Biz şimdi Üniversiteler Kanunu nu değiştirmek niyetindeyiz. Siz hürriyeti, demokrasiyi, üniversite muhtariyetini de kendi işinize geldiği gibi anlamak ve kendi işinize geldiği gibi bütün memlekete mutlaka ve mutlaka kabul ettirmek gayreti içindedesiniz Bu böyle olmaz! (...)

Sabah akşam gördüğümüz hadise üniversite muhtariyeti, üniversite muhtariyeti diye **HADİSE ÇIKARMAK GAYRETİDİR**. Gazetelerde makaleler yazılmak suretiyle **O MUHİT KIYAMA T E Ş V İ K E D İ L İ Y O R , D İ Ş A R D A N İ Ç E R D E N H A R E K E T L E R Y A P I L I Y O R** ve bütün bunlar ka-

nın çerçevesine sığdırılmak isteniyor. Bu profesörler, kendi nam ve hesabına istediği kadar siyaset yapabilir (...) Fakat **VATAN EVLÂDINI SIYASİ KANAATINA GÖRE onlar üzerinde TERBİYEÇİ nüfuzunu kullanmak, onlara NUMARA VERME NÜFUZUNU kullanmak, onların genç, KÖRPE DİMAĞLA RINA TÜRLÜ SURETTE NÜFUZ etmek suretiyle GÜNDELİK POLİTİKANIN MAHKÖMÜ haline getirmekle, OYUNCAĞI haline getirmekle, bizim takdirimizce kanunun menettiği sahaya giriyorlar Onun için vekâlet emrine aldim**

... Bir profesör bir partiye girmis tır diye vekâlet emrine almıyoruz, belediye âzası olduğu için şehir işlerin de çalışıyor, politika yapıyor diye vekâlet emrine almadık **AMA GÜNDÜZ KÜLÂHLI, GECE SİLÂHLI GENÇLERİMİZİ ÇOCUKLARIMIZI ELLERİNE ALACAK, KENDİ SIYASİ KANAATLARINA GÖRE SABAHTAN AKŞAMA KADAR TELKİN ALTINDA BULUNDURACAKTIR SONRA KAL KIP İLİM NAMINA VAAZLAR VERECEKLERDİR** Bunun birçok misalleri vardır Arzu ederseniz bu misalleri gösterebiliriz (Sağdan, «buyurun, getirin» sesleri) **ARTIK YETER! Şimdi tekrar tasrih ediyorum, bu profesör arkadaşımızın üniversitedeki faaliyeti, bizim kanaatimizce, faal politika sahasına girmiştir. Çocuklarımıza kendi kanaatlerini telkin etmiş VE BUNLARI BİR TAKIM AYAKLANMALAR A T E Ş V İ K E T M İ Ş O L D U Ğ U İÇİN, takdir hakkımızı kullandık. Demokrasinin icabı, bu gibi müesseselerde tarafsız olmaktır. Demokrasinin şaşmaz bir unsuru, şaşmaz bir esastır bu. Binaenaleyh Profesör, Profesörlüğüne istinat ederek Üniversite içerisinde çocuklarımızı, kendi fikirlerine imale için kendi nüfuzunu, baskısını**

Üniversite içi siyaset yeri değildir Biz bunu böyle anladık. Bu sebeple takdir hakkımızı kullandık ve vekâlet emrine aldık. (Soldan alkışlar).» (TBMM Zabıt Ceridesi, 19.12.1956, Devre: X, Cilt 15, S. 189, 190 213 206).

Gerek mektup yazan okurumuz gerekse bütün öteki okurlarımız, yukarıki kelime ve cümleleri okudukta sonra teslim edeceklerdir ki, Feyzioğlu da vaktiyle en ağır ithamlarla öğrencileri anarşik hareketlere kıyama iteyen ve öğretmenlik görevini çeşitli biçimde kötüye kullanarak genç memleket çocuklarını maceralara sürükleyen bir politika bezirgânı olarak nitelendirilmiştir. Bu haksız ithamlar vaktiyle kendi başından geçmiş olan bir kişiden ve hele bu ithamların en küçük bir somut delil gösterilmeksizin papıtabilmesinden son derece üzülererek, «bu davranışların Hukuk Devletinin H'siyle bile bağdaşmaz demokrasi düşmanı adımlar» olduğunu ileri süren bir Hukuk Profesöründen bugün aynı haksızlıkların başka profesörlere karşı işlenmemesi amacıyla biraz olsun çaba sarfedeceği bekenirdi. Fakat, ne gezer! Feyzioğlu'nun inandığı «Hukuk Devleti» ve gönüverdiği «Demokrasi», «sadece kendisine çiçek atan, başkalarına diken veya kâzık atan kavramlar»dır. «Hukuk, sadece ona uygun olan»dır, başkasına değil «Demokrasi, onu işbaşına getiren»dir, başkasını değil!

çağrısına icabet edilmemiştir. Ankara Bölge Çalışma Müdürlüğü'nün zorlaması beklenmiştir.»

Bloke edilen ödentiler

Tez-Büro-İş'in işverenle birlikte uygulamaya çalıştığı plânlar, işçilerin gözünün açılmasına yaradı. İşçiler, kendi sendikaları olan Tek-Bank-İş için her türlü fedakârlığa katlanacaklarını bildirdiler.

1966 yılından beri İmar ve İskân Bakanlığında bütün sözleşmeleri Tek-Bank-İş yapmakta ve tüm işçiler bu sözleşmelerden yararlanmaktaydılar. Son iki yıldan beri, İmar ve İskân Bakanlığı, Tek-Bank-İş Sendikası'na kayıtlı olan işçilerin ödentilerini her ay düzenli olarak

kesmekte, fakat sendikaya ödemenmekteydi. Bu şekilde toplanan paralar 600 bin lirayı bulmuştu. Sendika, Bakanlıkta bloke edilen bu paranın alınması için dâva açtı. Bu ay içinde karar verilecek.

Tek-Bank-İş Genel Başkanı Özdoğan Gündüz ise, karardan sonra, oynanan bu oyundan dolayı Bakanlık aleyhine maddi ve mânevî tazminat dâvası açacaklarını belirtti ve şöyle dedi:

«— İşçinin kendi parasını almakta güçlük çekiyoruz. 600 bin lirayı tutarak, işçiye hizmet götürülmesini engellemek, işçinin direncini kırmak istiyorlar. Bizler, işçinin haklarını sonuna dek savunmakta devam edeceğiz!»

(BASIN; A • 20175) (TOPLUM: 38)

Vietnam

Silâhlar susuyor

Vietnam'da, ateş - kes'e rağmen devam eden çarpışmalar, geçtiğimiz hafta içinde gitgide azaldı ve Uluslararası Denetim Komisyonlarının göreve başlamasıyla birlikte tamamen sona erdi. Saygon'daki Güney Vietnam askerî komutanlığından yapılan bir açıklamada, Paris ateş - kes andlaşmasından sonra meydana gelen çarpışmalarda 3500'den fazla Kuzey Vietnam ve Vietkong askerinin öldüğü belirtildi. Güney Vietnamlılar, aynı süre

BARİŞ SEVİNCİ...

Yeni bir hayat başlarken

indeki kendi kayıplarını ise 563 olarak verdiler. Öte yandan, Güney Vietnam'daki Amerikan askerlerinin geri çekilmesi hareketi de devam ediyor. Halen ülkede, sadece 20 bin kadar Amerikan askerî bulunuyor.

Başkan Nixon, geçen hafta yaptığı bir radyo konuşmasında, Vietnam'da barışı sağlama bağlamak amacıyla, İlkbaharda, Güney Vietnam Devlet Başkanı Tiyö ile -muhtemelen- Honolulu'da buluşacağını açıkladı. Nixon'un danışmanı Kissinger ise, önümüzdeki aylar içinde Kuzey Vietnam'a gideceğini doğruladı.

Barış konferansı

Ateş - kes andlaşmasında bir ay içinde toplanması öngörülen

Vietnam barış konferansının hazırlıkları da sürdürülüyor. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Waldheim, konferansa başkanlık yapmağa

hazır olduğunu bildirdi. Gene ateşkes andlaşmasında öngörüldüğü biçimde, Güney Vietnam'da Tiyö hükümeti ile Geçici Devrim hükü-

TÜRKİYE'NİN
ÇEVRESİNDE
GEÇEN HAFTA

ortadoğu
raporu

Arap Dünyası'ndaki feodal - burjuva yönetimlerin egemenliğine ve emperyalist sömürüye karşı yürütülen ulusal kurtuluş mücadelelerinin ortak özelliği, sağlam kitle dayanaklarından yoksun bulunması ve küçük burjuva ideolojisinin dar çerçevesini aşamamış olmasıdır. Emperyalizmle işbirliği hâlindeki tutucu rejimleri devirerek yönetime el koyan küçük burjuva unsurlar, anti - emperyalist nitelikleri yanısıra, geniş kitlelerin bilinçlenmesi ve yönetime katılmasına kapıları sıkıca kapalı bir ortamı da dondurmaya çalışmışlardır.

Arap ulusal kurtuluş mücadelesinin tümü içinde, Filistin Direnme Hareketi'ne verilmesi gereken değişik karakterdeki yer, onu bu ortak özellikten soyutlamak anlamına gelmez. Ama bu, «Filistinlilik» niteliğini görmezlikten gelmeğe de engel değildir. Ne kadar küçük burjuva renkler gösterirse gösterin, Filistin Direnme Hareketi, «ulusal dâva» ya bir kitle örgütlenmesiyle yaklaşmış, Arap Dünyası'nda açılan devrim sürecinde, Güney Yemen'le birlikte en ileri kademe temsil etmiştir

Yahudilerin kutsal Filistin toprakları üzerindeki «yurt edinme» özelemleri ve bunun emperyalist politika açısından kaçırılmaz bir fırsat olarak değerlendirilmesi, Filistin'in kaderini etkileyen en önemli unsur olmuş ve Filistin halkına tâ başındanberi mücadelecî bir gelenek kazandırmıştır. İngiliz egemenliğine karşı yoksul emekçi kitlelerin yer yer gösterdiği tepkiler, 1936'da bir ihtilâl hareketine dönüşürken, tabandan gelen direnmenin ve silâhlı halk eyleminin ilk örneği de verilmiş oluyordu. Seyh İzzeddin El - Kassam adında yoksul bir din adamının öncülüğünde gelişen geniş çaplı köylü ve işçi ayaklanmaları, harekete katılmayı reddeden ve İngilizlerle işbirliği hâlinde bulunan feodal - burjuva unsurların, onu kendi içinde parçalanmaya uğratma çabalarıyla başarısızlığa sürüklenmiş, İngiltere'nin aldatıcı bağımsızlık vaatlerine Filistin halkı inandırılmıştı. 1948 savaşı ve Filistin topraklarının büyük bölümünün İsrail tarafından ele geçirilmesi, ihanete uğradığını iyice anlayan Filistin halkının gerek iç, gerekse dış düşmanlara karşı mücadele bilincini keskinleştirmiştir.

ARAP REJİMLERİNİN ETKİSİ

Filistin Direnme Hareketi'nin kaderi, Arap Ulusal Kurtuluş mücadelesinden ayrı düşünülemez. Kendi iç meselelerinin yoğunluğu karşısında, Arap rejimlerinin Filistin dâvasına gösterdiği ilginç derecesi, hareketin, çevre dayanakları zayıf bir ortamın tehlikeleriyle başbaşa bırakılmasına yol açmıştır. Hattâ Ürdün'ün Filistin gerillalarına karşı yürüttüğü kanlı askerî hareket ve Lübnan'da uygulamakta olan baskılar, dâvanın hizzat dâva ortakları görünenler tarafından boğulmak istenmesi demek olmuştur.

İlerici Arap rejimlerinin genel ekonomik karakteri ve küçük burjuva yönetimlerin niteliği de, Filistin Direnme Hareketi'nin kaderini yakından ilgilendirmektedir. Bu ekonomiler, küçük burjuva reformizminin paralelinde, millileştirme uygulamaları ve feodal toprakların belirli ölçülerle dağıtılmasıyla gerçekleştirilen; tarım üretiminin ağır bastığı, sanayileşmenin ise çok cılız düzeylerde bulunduğu bir «ulusallık» ifade eder. Süveyş Kanalı'nın uluslararası trafiğe kapatılmasından sonra, ekonomik sıkıntıların daha da arttığı bir gerçektir. Ekonomilerinin bu zaafı, küçük burjuva yöneticilerini, petrol üreten zengin ve tutucu Arap rejimleriyle ilişkilerinde çok ölcülü, gerektiğinde de tâvizci bir politika izlemeye yöneltmiştir. Dış yardımlara ihtiyaçlarının kaçınılmazlığı ise, bazılarını bütün düşmanca sloganlara rağmen, büyük

Arap Ulusal Kurtuluş Hareketi ve Filistin

ERGIN EROĞLU

kapitalist devletlerden koparmayı umdukları kredilerin hayaliyle, ulusal kurtuluş mücadelesinin ruhuna aykırı davranışlara sürüklenmiştir. Nâsır'ın, Dünya Bankası ve diğer batılı konsorsiyumlardan yardım sağlama çabaları ve bu alanda bir sonuç elde edememesi; bugün ise Enver Sedat'ın, halefinden çok daha ötede, aynı eğilimi göstermesi, hiç de yadırganacak tutumlar değildir. Arap Dünyası'ndaki geleneksel sosyalizm düşmanlığı ise, Sovyetler'le ekonomik ilişkilerin, karşılıklı güven unsurunun bulunmadığı bir çerçevede yürütülebilmesine yol açmıştır. Son yıllarda Suriye ve Irak'ın Sovyetler'le ilişkilerinde, ülkelerinin ihtiyaçlarını iyi değerlendiren gerçekçi bir politikaya yönelmeleri, Araplararası konjonktürü bu açıdan etkilemiştir.

İlerici Arap rejimlerinin ülke ekonomisinin gerçeklerine uygun bir dış politika izleyememeleri, demokratik ilkeleri temsil etmeyen ve halka dayanmayan yönetimlerin karakterinden doğmuştur. Arap Ulusal Kurtuluş mücadelesinin tümü içinde, «Filistin Direnme Hareketi'nin bugünkü sürüklenmiş bulunduğu trajik durumda, bu nitelikteki Arap yönetimlerinin sorumluluk payları küçümsenemez.

GERÇEKLERE UYMAYAN BİR STRATEJİ

Filistin Direnme Hareketi'ni teşkil eden gruplar, teoride de, pratikte de Arap ve Filistin sağcı unsurlarının, küçük burjuva ideolojisinin ve gossist eğilimlerin geniş ölçüde etkilerini taşımaktadır. Böylesine dağınıklık içinde bulunan Direnme Hareketi, 1936 ayaklanmasından, 1948 felâketinden ve 1967 yenilgisinden edinilmesi gereken tecrübelerle taban tabana zıt, günlük birtakım yanlış uygulamalar peşinde sürüklenmiştir. Geçmişteki başarısızlıkların nedenlerini, gerçekçi bir eleştiriye tâbi tutarak, halk kitlelerine dayanan köklü ulusal mücadele yollarını araştırarak yerde, Filistin ve Arap halklarının yararına olmayan bazı tahriklerin ve demagojik sloganların etkilerine kapılmıştır. Filistin Direnme Hareketi'nin bu yanlış stratejisi, onu Arap halk kitlelerine karşı taktik bir baskı aracı olarak değerlendirmek isteyen egemen sınıfların ve acz içindeki küçük burjuva iktidarların da ekmeğine yağ sürmüştür. Özellikle Ürdün ve Mısır'ın değişik açılardan, İsrail'in 5 Haziran saldırısında işgal ettiği topraklardan çekilmesine karşı verilecek tâvizlerin azaltılması için, Filistin Direnme Hareketi'ni bir baskı aracı gibi kullanmak istedikleri de, gelişmelerin seyri içinde, yer yer ortaya çıkmıştır.

Filistin Direnme Hareketi'nin, kendi içinde bir bütünlük sağlayamamış olmasının taşıdığı en büyük tehlike ise, diplomatik çözüm yollarına hazırlıksızlığıdır. Arkasında kitlelerin aktif ağırlığı bulunmayan Hareket, politika alanında da üçsüz kalacak, diplomatik faaliyetlerde etkili bir varlık gösteremeyecektir.

Oysa artık, silahlı mücadele üzerinde ısrar etmenin, Hareketi güçlendirecek yerde gigide zaafa uğrattığı, iç ve dış düşmanları zayıflatacak yerde daha da kuvvetlendirdiği ortaya çıkmıştır. Filistin Direnme Hareketi, artık diplomatik çözüm yollarının her türlüünü reddeden bir tutumu terketmeli kitlelerin basit duygusal desteği yerine aktif ve bilinçli desteğini sağlayabileceği bir doğrultuya öncelik vermelidir. Haziran yenilgisinin ve bugün içinde bulunduğu çıkmazın nedenlerini bir eleştiri süzgecinden geçirerek, yanlışlarını tekrar etmemeye çalışmalıdır.

Filistin Direnme Hareketi'nin gerçekçi bir stratejiyi uygulama yolundaki başarısı, tüm Arap Ulusal Kurtuluş Hareketi adına da büyük bir kazanç olacaktır.

meti temsilcileri de ülkenin siyasal geleceği konusunda bir anlaşmaya varmak amacıyla haftanın başında Paris'te görüşmelere başla-

dılar.

Vietnam'daki ümit verici gelişmeler yanında Laos veya Kamboçya'da yeni bir savaşın patlak ver-

GUMHURBAŞKANI VAN TIYO
Nixon'la buluşacak

mesi ihtimali endişe doğurmakta devam ediyor. Geçen hafta içinde bu ülkelere bir ziyaret yapan ABD Başkan Yardımcısı Agnew, her iki ülke yöneticilerine, ABD'nin tam desteği konusunda teminat verdi.

Uluslararası konferanslar

Hareketli günler

Avrupa'da barışı sağlama bağlamak için girişilen diplomatik çalışmalar yoğun bir biçimde devam ediyor. Helsinki'de «Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı»nın toplanması amacıyla yapılan hazırlık görüşmeleri devam ederken, Avusturya'nın başkenti Viyana'da da «Avrupa'da Karşılıklı ve Dengeli Kuvvet İndirimi Konferansı» için ön-görüşmelere başlandı. Görüşmelerin daha önce Cenevre'de yapılması öngörülmüşken, son anda, Sovyetler Birliği'nin önerisi üzerine, Viyana'ya alındı. Viyana görüşmelerine, NATO ve Varşova paktlarına dahil 17 ülke katılıyor. Batılı devletlerden Fransa, askerî ittifaklara karşı olduğu için görüşmelere katılmadı.

Viyana görüşmelerinde, toplanacak olan konferansın adı, yer ve katılacak devletler saptanacak. Sovyetler Birliği, konferansın adındaki «Dengeli» kelimesine itiraz etti. NATO ülkeleri, konferansa sadece Orta Avrupa'da toprağı veya askerî kuvveti bulunan devletlerin çağrılmasını savunuyorlar. Buna karşılık, Varşova paktı üyeleri, konferansın daha geniş kapsamlı olması ve tüm Avrupa'da kuvvetleri bulunan devletlerin katılması görüşündeler.

BELÇİKA

Hükümet kuruldu

Belçika'da iki aydan fazla bir süreden beri devam eden hükümet bunalımı, geçtiğimiz hafta, Sosyalist Parti Başkanı Edmond Leburton tarafından kurulan ortasol hükümetin Temsilciler Meclisinden güvenoyu almasıyla sona erdi. Yeni hükümet, Sosyalist, Sosyal Hristiyan ve Liberal Partilerden oluşuyor.

Mobutu'nun Zaire'si

Belçika Kralı 2'nci Leopold, 1877 yılında bir dostuna yazdığı mektupta şöyle demektedir: «Bu muazzam Afrika pastasından bir dilim elde etmek fırsatını kaçırmak niyetinde değilim. Stanley'den, Kongo'da kimseye zarar vermeden bir keşif yapmasını isteyeceğim. Gidip orada birtakım çevrelerle ilişkiler kursun. Avrupa ve Afrika, bizim, Kongo üzerindeki dilekelerimize alıştığı zaman bunları kullanırız.»

Aynı yıl içinde, kâşif Henry Stanley, Kongo'ya giderek görevini yerine getirir. Fakat Belçika, bu koca ülkeyi sömürebilmek için 1885 Berlin Konferansını beklemek zorunda kalacaktır. Konferans, Kongo'da bağımsız bir devlet kurulmasını ve devlet başkanlığının da Belçika Kralına verilmesini kararlaştırır. Böylece, koca ülke, Kralın kişisel malıdır artık. 1908'de Kral, ülkenin tapusunu Belçika'ya devredecettir. 1960 Haziranında Kongo bağımsızlığını kazandıktan sonra, ülkede bir tek yerli doktor, bir tek yerli mühendis ve mimar yoktur. Elmas ve kobalt üretiminde dünyada birinci gelen, Afrika'nın en zengin bakır, uranyum ve çinko yataklarına sahip bulunan bu ülkenin 75 yıllık sömürge yönetimi sonunda ulaştığı nokta, işte budur!

Geçen yıl içinde, «Kongo Demokratik Cumhuriyeti» yerine «Zaire» adını alan, Afrika kıtasının bu üçüncü büyük ülkesinde ilk bağımsızlık yılları sürekli iç çatışmalarla geçti. İlk devlet başkanı Kasavubu ile ilk Başbakan Lumumba arasında başgösteren ve Lumumba'nın öldürülmesine kadar varan çekişmeler yanında Moiz Çombe'nin Katanga'da kurduğu ayrılıkçı rejim ile uzun bir süre dünya kamuoyunun ilgisini çekti. 1964 yılında kısa bir süre için tüm ülkenin başına geçen Çombe, 1965'te Kasavubu tarafından devrildi. Nihayet, aynı yıl içinde, General Mobutu Sese Seko, askerî bir darbeyle yö-

Nüfusu: 22.5 milyon, **Fert başına millî gelir:** 110 dolar, **Kalkınma hızı:** yüzde 1.9, **Okur - yazar oranı:** yüzde 60, **Etnik gruplar:** 200 kadar değişik kabile (genellikle Bantu), **Dinsel gruplar:** Çoğunluk animist, hristiyan yüzde 30, ayrıca 150 bin kadar müslüman ve yahudi; **Silahlı kuvvetler:** Kara kuvvetleri 37 bin, deniz kuvvetleri 100, hava kuvvetleri 650; **Başlıca ihraç malları:** bakır (% 60), elmas, kobalt, altın; **Başlıca şehirler:** Kinşasa (başkent) 1.5 milyon, Lubumbaşi ve Kisanşani.

Tarihsel gelişim: 75 yıllık Belçika sömürgeciliğinden sonra 30 Haziran 1960'da bağımsızlığına kavuşan Zaire, 1965 yılına kadar

Gerekli bilgiler

Kasavubu - Lumumba - Çombe üçlüsü arasındaki iktidar kavgalarına sahne oldu. Nihayet 1965 sonlarında Lumumba'nın Genelkurmay Başkanı General Mobutu, askerî bir darbe sonucu yönetimi eline geçirdi.

Yönetim biçimi: 1967 yılında yürürlüğe giren anayasa gereğince 1970 yılında başkanlık seçimi yapıldı ve Mobutu, yedi yıl için devlet başkanı oldu. Ülke de tek bir siyasal parti (İhtilâlcî Halk Hareketi Partisi) vardır; fakat yönetim, geniş ölçüde, Devlet Başkanının kişisel iktidarına dayanmaktadır. Ülkeyi meydana getiren sekiz eyalet, devlet başkanınca atanan valiler tarafından yönetilmektedir.

netimi ele geçirdi. Tabii, bütün bu iktidar kavgalarının arkasında Batılı devletlerin çıkar kavgaları bulunuyordu. Örneğin Çombe, Belçika'nın adamıydı; sekiz yıldan beri yönetimi elinde tutan Mobutu ise Amerika'nın... Otuzbeş yaşında iktidara gelen ve 1970 yılında yapılan bir seçimle yedi yıl için devlet başkanlığına seçilen Mobutu, batılı gözlemcilerce bugün Afrika kıtasının en güçlü liderlerinden biri olarak gösterilmektedir. Gerçekten de, Mobutu'nun, ülkenin en önemli sorunu olan ulusal bütünlüğü büyük ölçüde gerçekleştirdiği, iktidar çekişmelerini tamamen ortadan kaldırdığı ve bunun sonucunda Zaire'nin bugün kıtanın siyasal ve ekonomik bakımdan en istikrarlı devletlerinden birisi haline geldiği doğrudur. Zaire'de uzun bir süreden beri hiçbir ayaklanma hareketi olmadığı gibi, ülkenin aynı adı taşıyan parası da dünyanın en sağlam paraları arasında sayılmaktadır.

Mobutu'nun bu başarısında, dostu ABD'nin etkisini de gözden kaçırmamak gerekir. ABD, bugün ülkeye yapılan Birleşmiş Milletler yardımının büyük kısmını üzerine aldığı gibi, ayrıca kıtaya yaptığı yardımın altıda birini sadece Zaire'ye yapmaktadır. Şüphesiz ki ABD'nin, bunu sadece insanî amaç-

larla yaptığını düşünmek güçtür. Bu yardımlar karşılığında ülke ticareti sürekli olarak Belçika'dan ABD'ye kayarken, aynı zamanda dış politika alanındaki bağıllık da artmaktadır. Mobutu yönetimi, günümüzde ABD'nin Afrika'da en güvendiği yönetimlerden birisidir.

Ama ne var ki, General Mobutu, kendine, Amerikalıların kendisi ne güvendiği kadar güvenmemektedir. Tüm Afrikalı liderler gibi onun için de bir darbe ihtimali her zaman korkulu rüya olmaya devam etmektedir. Mobutu, Gana'nın Nkrumah'ı veya Uganda'nın Obote'si gibi, yurt dışında iken kötü bir sürprizle karşılaşmamak için ilginç bir yol bulmuştur: Zaire devlet başkanı, herhangi bir dış geziye çıkarken kendisine karşı bir darbe yapabilecek tüm politikacıları ve askerleri de beraberinde götürmek ve bu nedenle bütün bir oteli kendi adına kapatmaktadır.

Eğitim hizmetlerinin yabancıların elinde bulunmasına karşı ses açtığını iddia eden Mobutu bizzat kendi çocuklarını eğitim için Avrupa'ya göndermekte; ekonomik alanda ise yabancı sermayeyi savunmakta ve ulusal çıkarlarla yabancı ülkelerin çıkarları arasında bir dengeden söz etmektedir! Örneğin, Belçikalıların Katanga'daki demir bakır şirketi «Union Minière» hâlâ faaliyetini sürdürebilmektedir.

yüksek bir huzura

Hadi, bizi güldür!

HASAN HÜSEYİN

Sevgili kardeşim Keramet'in Efendi, Çoktandır yazamadım sana. Yazılacak birşey bulunmadığından değil, tam tersine, yazılacak çok şey olduğundan yazamadım. Hani, günlerce aç dolaşmış kurdun, besili bir sürüye rastlayınca, ağzı açık kalırmış. Zavallı kurt, sevindirik olmaktan çenesini kapatamamış ki sürüye saldırırsın da karınımı doyursun. Onun gibi, ben de sevindirik oldum galiba, konu bolluğundan; nutkum tutuldu!

Geçen gün çocuklar toplandılar başıma: «Hadi, bizi güldür.» Yahu, ben sizi nasıl güldüreyim? «Yoo, olmaz... Hadi, bizi güldür!» Bildiğim fıkraların hepsini anlattım, bana mısın demediler. Fıkralar uydurup anlattım, yine gülmediler. «Reform üzerine birşeyler anlatayım mı size?» dedim. «Geç onu..» dediler. «Peki, anarşistlik üzerine birşeyler anlatsam?» Dudak büktüler: «Bırak alla'sen!» Yahu, ne anlatayım ben? «Size» dedim, «çok güzel bir hayvan hikâyesi anlatacım». Sözümlü ağzıma tıkadılar: «Hayır, hayır! Buramıza geldi hayvan hikâyesi!»

Çocuk durmadan ağlıyormuş. Taze gelin ne yapmışsa susturamamış çocuğu, kucığına alıp sokaka çıkmış. Bakmış ki karşıdan bir adam geliyor, «Emmisi» demiş, «şu oğlanı bi korkut!» Adam, ağır ağır yaklaşmış gelinin yanına, «bişey mi dedin baci?» demiş. Gelin, «He emmisi» demiş, «şu oğlanı bi korkut! Heç duracağı yok!» Adam, gözlerini belirtip eğilmiş çocuğun üzerine, «sus ulen, anasını bilmem n'aptığım!» demiş. Bunu duyan gelin, «aman emmisi» demiş, «o nasıl korkutma öyle?» Adam gülmüş: «Kızım, canavar değilim ki ben, korkutayım... Ben ancak böyle korkuturum!»

Bunu anlatınca, çocuklar bastılar kahkahayı. Sonra da başladılar: «Hadi, bizi bir korkut!»

«Susun ulen, anasını bilmem n'aptıklarım!»
Ve kahkaha, saatlerce sürdü.

İşte böyle, kardeşim Keramet'in Efendi. Zaman çok değişmiş. Eski fıkralara gülen yok artık. Yenilere yeni fıkra gerekiyor.

Geçen gün bir dostuma rastladım. Fena halde bozuk çalıyordu.

«Neyin var yahu, suratını beğenmedim?» dedim.

«Sorma!» dedi. «Allecek hastaneye taşındık. Hanımı sinir kliniğine yatırdım, kaynanamı akıl hastanesine... Ben ülserden tedavi görüyorum, büyük oğlan gastritten...»

«Boşuna!» dedim.

«Ne boşuna? Yalan mı söylüyorum yani?»

«— Yoo... Fazlasıyla doğru... Fakat, böylesi durumlarda hastaneye gitmek boşuna! Hepimizin sinirlerimiz bozuk. Ben de şu anda hastaneye gitsem, ülserden, gastritten, sinirden, böbrekten, allah ne verdiyse hepsinden yatırılırlar. (Tabii, yatak varsa!..) Onun için ben, şu tespihi aldım elim.»

Dostum, şaşkınlıkla baktı elimdeki tespihe:

«— N'olacak o?»

«— Çok keramet var bunda!»

Ve başladım, şak, şak, şak, çekmeğe.

«— İşte beni, hastaneye yatmaktan kurtaran budur!»

«— Hangisi? Bu şak şak mı?»

«— Tabii...»

«— Hadi canım sen de... İyice mistik olmuşsun, ben görmiyeli.»

Kulağına içildim:

«— Bunu şak şak ettirirken de basacaksın küfürü! Kime olursa olsun, neye olursa olsun, basacaksın küfürü! Gastritin de, ülserin de, sinir bozukluğunun da biricik tedavisi budur.»

Dostum, gene de ciddiye almayarak güldü:

«— Orası doğru..» dedi. «Amma..»

«— İkincisi... Günde üç kez, yönünü duvara dönüp, gözlerini yumup, aklına kim gelirse, basacaksın küfürü! Bir onbeş dakika sövdün mü, ondan sonra rahatsın. Ne gastrit, ne ülser... Otur sofraya, yemeğini ye! Otur masana, işini yap! Zaman değişmiş, dostum. Eskiden, günah çıkartırlarmış. Şimdilerde de sinirler bununla tedavi ediliyor. Elbet bu küfürler, gidecekleri yeri biliyorlardı. Hiç değilse, sen bunu bildiğin için, rahatlıyorsun. Kimse de sana, bana niçin sövdün demiyor.»

O sırada yanımdan, tespihli iki kişi geçiyordu. Dostum, onları göstererek,

«— Şimdi, bunlar da mı sövüyorlar?» dedi.

«— Tabii!» dedim. «İnanmazsan, git de sor!»

İnanı belki, ama, inat olsun diye gidip sordu:

«— Hemşerim, ne diyerek çekiyorsun bu tespihi? Posbıyıklı olanı,

«— Bunu bize soranın da anasını avradını... Bunu bize soranın da anasını avradını.. diye çekiyoruz!» demesin mi!

Bizimki mahvoldu! O kızgınlıkla gelip bana çatar diye, hemen sıvıştı oradan.

Ah, kardeşim Keramet'in Efendi, bilsen, ne çok şey var, sana anlatacağım!

Şu günlerin baş konusu: «Cumhurbaşkanı kim olacak?»

Pırlıtlı

MGP'li Mehmet Pırlıtlı, dertli. Diyor ki: «Reformlar olur diyen parti yöneticilerine teessüf ederim. Sabahlara kadar çalışıyorum, işler yürümüyor. Durumu askerlere de bildirmeli».

Ardından da ekliyor: «Reform kanunları Marta kadar çıkarsa, kellemi keserim!»

Eklenecek birşey yok.

«MGP'de bir pırlıtlı..» diye geçiyoruz.

Melen'den görüşler

«Sıkıyönetim kalkınca, yine bıçaklı-silahlı saldırılar başlayacaktır.»

«Bütün devlet daireleri komünistlerle dolu değildir.»

«Polis, dünyanın her tarafında birşeyler yapar.»

AP'li Orhan Akça cevap veriyor buna:

— Muvaffak olmamış iktidarlar, daima mâzeret ararlar. Komünizm, dış tehlikeler, gibi ..

Hadi, gelin de hakem olun!

AP Genel Başkanı Süleyman Demirel diyor ki: «Devlete lâyetk bir Başkan seçilecek». Eskiler şöyle derlerdi: «Allah lâyetimi versin senin, e mi!» Demirel haklı; lâyetimiz neyse, o olur elbet. 40 numara kafaya 39 numara şapka giyilmez ki!.. 40 numara kafanın şapkası 40 numaradır. 39 olursa n'olur? Hihiç... Belki biraz patlar 41 olursa n'olur? Hihiç... Belki biraz faldır foldur eder.

Adamın biri, şapkacı dükkânına girmiş. İndir emi bindir hunu; tam iki saat, şapka seçmeğe çalışmış. Sonunda, hiç birini de beğenmemiş, kendi şapkasını başına kovup çıkmış dükkândan.

Diyeceğini su ki: 40 numara kafaya ancak 40 numara şapka gider.

Vaktiyle adamın biri, kalenin altına gelir, kalenin burcundaki nöbetçiye.

«— Hele sen aşağı in.. Ben sana gösteririm.» der, gidermiş.

Ertesi gün yine gider kalenin altına, kafasını yukarı diker:

«— Hele sen aşağı in... Ben sana gösteririm!»
Ertesi gün yine:

Johnson'a selam, sosisliye devam!

Bundan yıllar önce Aslan Cinotri'nin ama karşı koyacaklarını sanmam. Hangi ülkesi Teksas'dan kalkıp da Washington'lara taşınan, bütün dünya vatandaşlarının kendine «tuuu kaka» dedirten, «Vietnam Savaşı altı ayda biter» diyip ülkedeki tüm cephaneye fabrikatörlerine milyarlar kazandıran, film sanayine yeni yeni konular yaratan Lyndon Baines Johnson ve karısı Kuş Hanım'la az kalsın bir akşam yemeği yiyecektik. Paris'te geçirdiğim en ilginç günlerden biridir bu...

O yıllarda Johnson daha başkan yardımcısıydı. Kimsenin aklından geçmediği bir anda manyağın teki çıkıp kurşunları John F. Kennedy'nin vücuduna sıkınca, teyzemin tekerlekleri olsa bisiklet olurdu örneği, Johnson başkan oluverdi ve sonra da Kuş Hanım'la birlikte Paris'e geldiler. Ünlü çiftin çok yakın bir arkadaşı beni aradı: Paris'in en ünlü, en iyi yemek veren lokantasının adını sordu Ben de söyledim.

— Amerika Birleşik Devletleri Başkanı ve karısıyla birlikte akşam yemeğine ne dersin?

— Fena olmaz! — dedim ben de.

— Gerçi ben onlarla konuşmadım ama karşı koyacaklarını sanmam. Hangi lokantada yiyeceğim demiştin?

— Novy, Paris'in en iyi restoranlarından. Müzik de var. El presidente buyururlarsa «Amerikan kovboyları Aslan Cinotri» yi bile çaldırabiliriz.

— İyi fikir.

— Nerede buluştum?— diye sordum, heyecandan esneyerek (!)

— Büyük Elçi'nin evinde tabii..

— Ne Büyük Elçisi?

— Başkannın onuruna verilen kokteyle davetli değil misin yoksa?

— Yoo!

— Neyse, ben Büyük Elçiliğe telefon edip sana bir davetliye göndermelerini söylerim.

— Hâş Allah senden razı olsun!..

Telefonu kapatır kapatmaz gene almaca sarıldım. Karımı arayıp haberi ona iletmek istiyordum. Evde yokmuş. Hizmetçimiz Danille çıktı karşıma. Bu gece yemeği Amerikan başkanı ve karısıyla birlikte dışarıda yiyeceğimizi karıma bildirmesini rica ettim.

Birkaç dakika sonra gene telefon çaldı. Amerikan Büyük Elçiliğinden arıyorlardı. Akşamüstü kokteyl verileceğini,

TIJSTAV

«— Hele sen aşağı in... Ben sana gösteririm!»
Kalenin burcundaki muhafız da, «ne diyor ki bu adam?» diye, bön bön bakar durmuş. yukarıdan aşağıya.

Böylece, aylar, yıllar geçmiş. Adam, hergün gidip, kalenin altında durmuş, kafasını yukarı kaldırıp, «hele sen aşağı in... Ben sana gösteririm!» demiş.

Sormuşlar adama:
«— Sen hergün ne diyorsun o yukarıdakine?»

«— Hele bir aşağı insin... Ben ona gösteririm!» demiş.

«— Ne yaptı sana o?»
«— Ben bilirim ne yaptığımı!»

Bakmışlar ki, adamın niyeti kötü. Yüzdevüz temizliyecek muhafızı.

«— Ne edersen, kendine edersin» demişler. «Koca şehirde senden başkası yok mu?»

Gerçekten, temizliyeceğini sanıyorlarmış muhafızı.

Birgün muhafız, aşçıda yemek yerken, bizim adamcağıza rastlamış.

«— Yahu» demiş, «sen hergün kalenin altına ge-

ART BUCHWALD

Türkçesi : AZİZ ÜSTEL

benim de gelmemi rica ediyorlardı.

Memnun olduğumu söyledim.

Öğlen yemeğine çıktığımda, önüme her gelene, akşamı Lyndon ve Kuş Hanım'la birlikte geçireceğimi söylüyordum.

Bu arada eve gelen karım, hizmetçiden haberi alınca doğruca berbere koşmuş. Gittiği kuaför'ün adı, Alexandre. Paris'in tüm ünlü kadınları burada buluşur. Brigitte Bardot'un poposundaki benden tutun da, Madam Pompidou'nun çenesindeki kıllara değin herşey Alexandre'de konuşulur, tartışılır ve sonuca bağlanır. Anlayacağınız, randevu alınmaksızın giremezsiniz kapıdan içeri. Ne var ki, bizim hanım, Amerikan başkanıyla yemeğe gideceğini bildirince, düşeslerden mi, konteslerden mi ne, birini pencereden atıp, koltuğunu ona vermişler.

Bu arada bendeniz, ofisimde oturmuş, ülkemizin gelmiş geçmiş büyük başkanları, başkan yardımcıları ve protokol gibi konuları inceliyordum. Telefon çaldı. Arkadaşımdı arayan. Öylesine zavıf, öylesine utanarak konuşuyordu ki, sesini güçlülük duyuyordum. Johnson ve karısı Kuş Pevin, —pardon, Kuş Hanım—, ben ve karımla aynı sofrayı paylaşamıyacaklarını bildirmişler. Amerika aleyhine

yazılar yazan, ülkemizi her fırsatta eleştiren birinin, sofralarında yeri yokmuş. Yahu, dedim, ben ülkemi değil, Johnson ve benzeri meşrubatı eleştiririm...

— Aslında, eleştiri düzeyine erişememiş kişileri eleştirmenin anlamı da yok ya...— diyip kapattım telefonu.

Aradım evi.

— Karıcığım, hayatım, canımın içi, bir tanem, nasılısın?

— Şekerim, sorma! Tam üç saat berberde oturduk. Saçlarım çok güzel oldu. Giysiler aldım Dior'dan... Bu geceye hazırım, anlıyacağın.

— Sayın Yüksek Sosyete meraklısı, size kötü bir haberim var: Johnson'la Kuş, emekçi Art ve karısıyla aynı sofrada tıknamıyacakmış.

— Peki.. peki ama, ben Alexandre'a bir daha ne yüze gideceğim?

Karıya bak! Bizi değil, berberini düşünüyor!

— Birşeyler sallarsın, olur biter...

— Peki, ya Danielle'ye, hizmetçiye ne diyeceğim? Komşuların tümüne, Johnson ve Kuş Hanım'la birlikte yemeğe gideceğimizi söylemiş.

— Ona... Ona şey de... Sosisli sandöviç almasını söyle mezeciden...

Olur, olur.. getirin!

Adamın romatizması varmış. Hangi doktora gitmişse, çare bulamamış. Demişler ki:

— Beş tane balarısı bul, ağrıyan yerini sokurt. Hiçbir şeyin kalmaz!

Adamın aklına yatmış bu.

— Gidin, bana beş tane balarısı getirin, demiş.

Konu-komşuya sormuşlar, balarısı yok.

— Balarısı bulamadık, demişler, eşekarısı olur mu acaba?

— Olur, olur, demiş adam. Arının hepsi birdir. Hepsini de allahın kulu...

Getirmişler beş tane eşekarısı. Adamın romatizması da pek azmışmış, acıdan kıvranıp duruyormuş. Almış beş tane eşekarısını, ağrıyan yerine bastırmış. Beş eşekarısı birden sokunca, danaıar gibi bağırmağa başlamış adam. Sonra da, acıya dayanamıyarak..

Hayır, ölmemiş. Ölmemiş ama, ölüme gidip gelmiş.

— Bal yapanına da arı demişler, ağu kusanına da, demiş. Buna arı diyenin sülalesini...

lip, bana birşeyler söylüyordun. Dunca zamandır bıkıp usanmadın. Allahaskına, ne söylüyordun bana? Ne gösterecektin?»

Adam, kalenin burcundaki muhafızı karşısında görürnce, çocuklar gibi sevinmiş:

«— Hay senin gözlerini seveyim ben!»

Tutmuş muhafızı elinden, sürüklemiş:

«— Gel, gel! Kurbanım olayım, gel!»

Muhafızı elinden tutup, kalenin dibine götürmüş; hergün durduğu ve yukarı baktığı yere dikmiş:

«— Hele bir bak yukarıya!»

Bakmış muhafız:

«— Baktım... N'olacak?»

«— İyi bak, iyi bak!»

İyice bakmış muhafız:

«— Birşey göremedim.»

«— Göremedin mi? İyice bak!»

Yine bakmış muhafız:

«— Kalenin burcunun ucunda bir top bulut görüyorum..»

Adam, çocuklar gibi tepinmiş, ellerini çırpmış:

«— Hah, işte onu gösterecektim sana! Anma da güzel görünüyor, değil mi?»

Muhafız fos diye inmiş:

«— Allah belânı versin senin!» demiş. «Ulen, ben de, bu adam beni mutlaka öldürecek, diye düşünüyordum.»

İşte böyle, kardeşim Keramet'in Efendi.

Şimdi diyeceksin ki bana: Konu bolluğundan nutkum tutuldu, diyordun. Bula bula bunları mı buldun bana anlatacak? Yok mu başka bir anlatacağın?»

Haklısın. Fakat bu telefon, televizyon, radyo, gazete çağında, benim bildiklerimi elbette ki sen de biliyorsundur. Onun için, anlatıp da ne diye kafanı şişireyim? Yalnız, şu günlerde buralarda en beğenilen lâf: «Davulcu.» Bu da nerden geliyor, biliyor musun?

Davulcunun gazi varmış. Bir kendisi güm dermiş, bir davulu. Kendisi gümllettikçe, güm diye vurmuş davula. Demişler ki davulcuya:

«— Anladık... Gümüne güm... Fakat ya kokusu nu n'apalım?»

Hadi, kal sağlucakla, kardeşim Keramet'in Efendi.

LALE DEVRI

Rapor

Birleşmiş Milletler rapor vermiş: «Türkiye'de 20 bin tane afonyon var».

Bunu bilen Birleşmiş Milletler, Türkiye'de kaç tane işsiz, kaç tane ekmeksiz, kaç tane evsiz, kaç tane okulsuz, kaç tane tutuklu, kaç tane mahkûm, kaç tane vurguncu, kaç tane soyguncu, kaç tane tefeci, kaç tane hain, kaç tane alçak, kaç tane olduğunu da bilir elbet.

Soralım Birleşmiş Milletlere:

— Kaç tane?

Evet ama..

Sayın Ecevit diyor ki: «Türk öğretmeni, demokrasiye sahip çıkacak».

Öğretmenin işi gücü zaten bu!

Demokrasi öğretmene sahip çıkmadıktan sonra, neye yarar?

İdare et!

AP Genel Başkanı Süleyman Demirel diyor ki:

«Bir memleket nasıl idare edilir, meçhul değildir. Zira bizim dışımızda birçok memleket mevcuttur. Ve kendi-kendini idare edebilmektedir. Başkaları nasıl yapıyorsa ve kendi-kendini idareyi nasıl başarıyorsa, bizim de başarabilmemiz lâzımdır.»

Affedersiniz Süleyman Bey, anlayamadık. Yani biz, kendi-kendimizi idare edemiyor muyuz? Yani, bizi başkaları mı idare ediyor?

Hani, bu nokta aydınlığa kavuşursa, bizim de o dediğiniz şeyi başarabilmemiz belki mümkün olur.

Ağzın süt kokuyor!

Sair Nedim, geçtiğimiz hafta perşembe günü, Kızılay'da, o cicili bicili kalabalığın arasında, çok cici, onuç — ondört yaşlarında bir kızla karşılaştı. Sürüsünden ayrı düşmüş ceylân yavrusu gibi, sağa sola gidip geliyordu kızcağız. Sair Nedim, bir köşede kıstırdı kızı ve eğilip kulağına şöyle dedi:

«İzn alıp cum'a namazına deyu mâderden
Bir gün uğryalım çerh - i sitem - perverden
Dolaşıp Çankaya'ya doğru, nihan yollardan
Gidelim serv - i revânım

Gerisini getirmesine izin vermedi kız:

«— Senin ağzın daha süt kokuyor, kuzucuk!» dedi ve yürüdü.

TOPLUM - mizah'ın tefrikası olup, ayrıca para ile satılmaz ve pay kuponu yoktur.

Lâle devrinde sünnet(5)

(Geçen sayıdan devam)

Seyirci kayıkları o kadar çoktu ki, denizin yüzü kayıkla örtülmüştü. Kürekleri kımıldatmanın bile imkânı yoktu. Gemilerin üstü ise mahşer gibi doluydu. O gün, deniz eğlenceleri arasında sâbık Mimarbaşı İbrahim Efendinin timsahı binlerce insanı hayretten hayrete düşürdü. İbrahim Efendi tarafından yapılan bu timsah sureti, üç çifte bir piyade büyüklüğünde idi. Üst çenesini açıp kapiyarak deniz yüzünde yarım saat kadar dolaşmış, sonra denize dalmıştı. Fakat bir saat sonra battığı yerden tekrar deniz yüzüne çıkınca, takdirler bir heyecan ve hayrete kalbolmuştu. Timsah bu sefer ağzını açıp durmuştu. Açılan ağzından, rengârenk esvaplarla beş tane rakkas fırlamış, timsahın sırtına binerek raksetmeğe başlamıştı.

İbrahim Efendinin bu timsahına, onsekizinci asır başında tecrübe edilmiş ilk denizaltı gemisi olarak bakmak mümkündür.

Düğünün sekizinci gününden itibaren de büyük bir esnaf alayı başlamış ve günlerce süren bu alayda, her sınıf esnaf, çalgı takımları ve köçeklerle türlü eğlenceler tertip ederek alay gösterdikten sonra Şehzadelere hediyelerini takdim etmişlerdi. Verilen hediyeler şunlardı:

Çadırcılar : Dışı yeşil ve al atlastan, içi İstanbul dibasından yapılmış, içinde dört adet nakışlı sütunu bulunan altın temelli bir çadır.

Kavaflar : İnci ve zümrüt işlemeli murassa çizmeler; inci işlemeli ve sırmalı 300 dirhem yıldızlı gümüş tepsi.

Kavaf yamakları : 340 dirhem gümüş tepsi.

Bakkallar : Bir okka ağırlığında iki gümüş sini, kıymetli kumaşlar, çiçekler; kauçuklar, kıymetli kumaşlar.

Yorgancılar :

(Bundan ötesi pek tatlı!)

Hesap!

AP Genel Başkanı Demirel diyor ki: «İdare eden, idare edilene hesap vermek zorundadır».

Biz zaten hep öyle yapıyoruz.

Lokantada oturup, yiyeceğimizi içiyoruz. Sonra da,

«— Garson, hesap!» diyoruz.

Bozbeyliden cevizeler

DP başkanı Ferruh Bozbeyliden bir cevize: «Değişmez Anayasa maddesi: Cumhuriyet!»

Yani, nasıl bir anayasa olursa olsun, tepesine «Cumhuriyet» yazdınız mı, yeter de artar bile!

Ona ne şüphe!

Millî Eğitim Bakanı Özbek diyor ki: «Ben, öğretmenlerin daima arkasındayım. Ama bu, suçluyu himaye etmek değildir!»

Aman sayın Özbek, ona ne şüphe!

Siz, elbette ki, daima öğretmenlerin peşindediriz.

Tabii, deniz bitinceye dek!

Mobutu aklı

Zaire (eski Kongo) Devlet başkanı Mobutu ne yapıyor, biliyor musunuz?

Darbe yapmasınlar diye, dış gezilere çıkarken, kodaman politikacıları, subayları yanında götürüyor.

Savaşa giden şövalyelerin, yaramazlık yapmasınlar diye, karılarına bekâret kemeri takmalarına benziyor.

Fakat, ya bu politikacılarla subaylar, Mobutu hazretlerini, yurt dışında devirirlerse?

Diyeceksiniz ki: «Senin gibi akıllı beygiri nerede bulalım!»

(Bu fikrayı anlatmıyorum. Bilenler bilmiyenlere anlatırlar.)

Bilmece

Personel Kanunuyla ilgili «İntibaklar» kararname için CHP Ankara milletvekili Sakıp Hıçerimez, «Kanun kuvvetindeki bu kararname, hukuki bir bilmece» diyor.

Ya ne oldu?

Bilmece olmasında da, hukuk esnafının ekmeği mi kesilsindi?

Kasabadaki dâvavekilinden tutun da, avukatına, hukukçusuna, yargıcına, yorumcusuna, daha büyük yargıcına ve daha daha büyük yargıcına kadar, koskoca bir piramid, bu «bilmece» temeli üzerinde yükseliyor. Herkesin kolaycana anladığı bir hukuka da hukuk mu denir alla'sen!

Aşırım

İlgililerin açıklaması:

Yurt dışındaki işçilerden aşırı fikirlere kapılan olursa, derhal geri getirilecektir.

Aşırı kazanç: iyil!

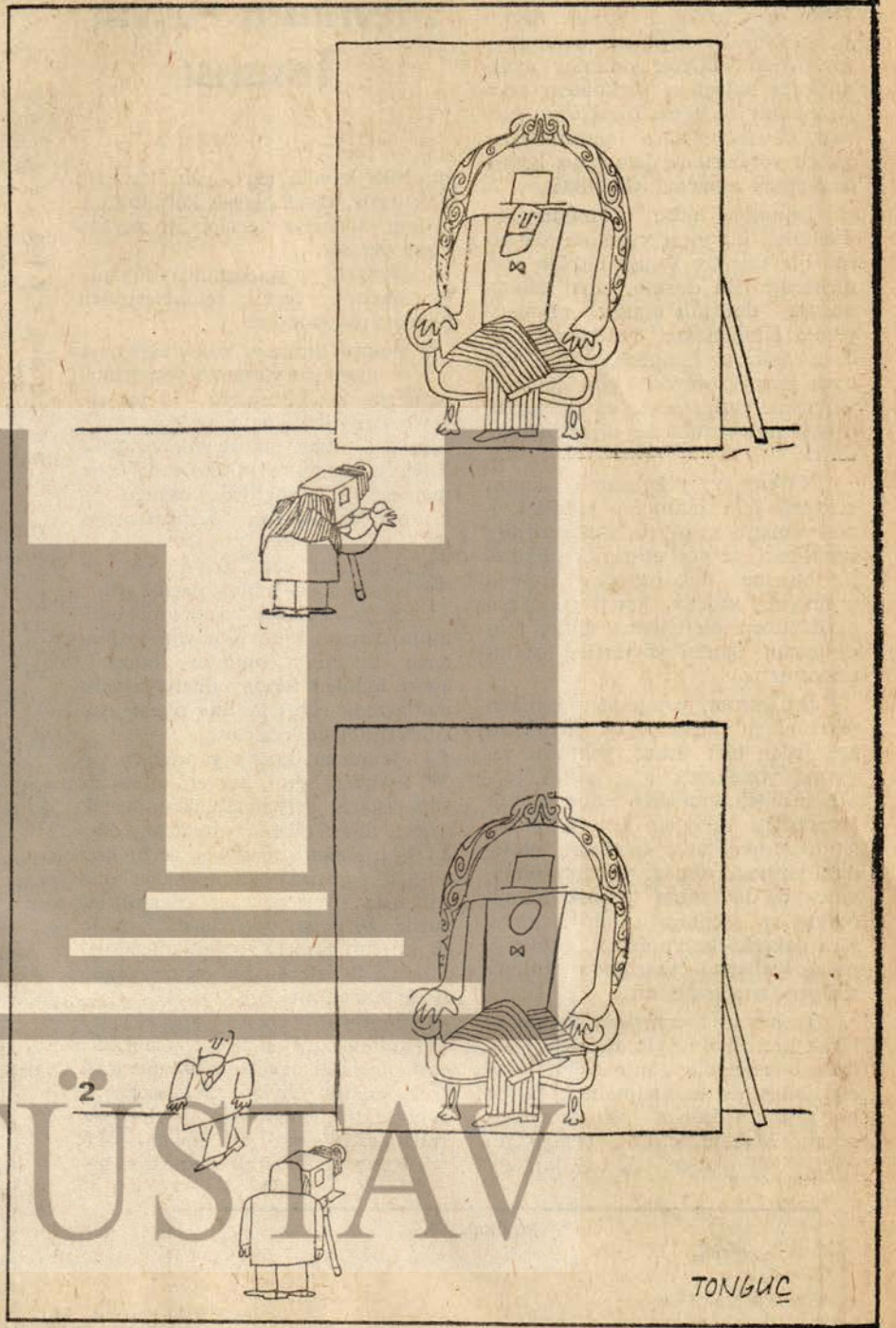
Aşırı cahillik: iyinin iyisi!

Aşırı körlük: daha da iyil!

Aşırı masyon: En iyisi!

Fakat...

Bize kalırsa, bu gibi işçileri geri getirtmemeli. Bes kişiye bir imam, on kişiye bir göbekli film gönderildi mi, mesele tamam!

Urkenler

Fransız solunun seçimleri kazanması ihtimali, ABD şirketlerini ürkütüyormuş.

Kolayı var; darbe yapsınlar!

«İlerici, devrimci, milliyetçi halkın galeyanı» dediler mi, akarsular durur!

İran'da öyle olmadı mı vaktiyle?

Sözlük reformu

«Türkiye Öğretmenleri Derneği»ndeki «Türkiye» sözü kaldırılmış, yerine «Tüm» konulmuş. Bundan böyle, «Türkiye Öğretmenleri» değil de, «Tüm Öğretmenler» olacak.

Peki ama, bu kuruluşta bulunmayan öğretmenler «tüm» değil de, «yarım» mı? Göreceksiniz, yarın «Tüm»

sözcüğüne de karşı çıkılır! Ve gerekçe de, herhalde, «tümü komonist olduğundan, bizler tüm değiliz. Hepimiz içine alan tüm kelimesinin yasaklanmasını arz ve talep ederiz» olur!

Onun için, şimdiden «Tam Öğretmenler» denilse daha iyi olurdu.

Memurun topluluğunun teşviki için hazırlanan kanun tasarısı, yetkililerce ilgililere sunulmuştur. Yurtta büyük yankılar uyandıracığı anlaşılan sözkonusu tasarısı, memur kılıfına bir çözüm bulmak ve memurları yurdumuzun gerice yörelerinde çalışmaya heveslendirmek amacına yöneliktir.

Bilindiği gibi, Cumhuriyetin ilânından bu yana yurdumuzda genel bir memur kılıfı hüküm sürmektedir. Bu durum, yurt kalkınmasını devamlı olarak olumsuz yönde etkilemekte, memurlar sadece Ankara, İstanbul, İzmir, Kocaeli sanayi bölgesi gibi gelişmiş yörelerde yerleşmekte ve ekonomik çabalarını buralarda sürdürmektedirler.

Kalkınma plânlarının kamu sektörü için emredici hükümlerinin yanısıra memurun için getirdiği özendirici ve yol gösterici hükümler bugüne dek umulan sonucu vermemiş, sadece kendi çıkarlarını düşünen bu egemen kitle, yurdumuzun gerice yörelerine adım atmamıştır.

Bu durum, yapılması gereken yatırımları aksatan en büyük etkenlerden biri olmuş, memuru yatırıma yöneltmek için çeşitli tedbirler düşünülmüştür. Son olarak hazırlanan Memurun Teşvik Tasarısının gerekçesinde «memur olmanın yatırım olmaz, yatırım olmanın da kalkınma olmaz» denilmekte ve sermaye sahibi memurlara çağrıda bulunularak, «büyük potansiyellerini yatırımda kullanmaları» istenmektedir.

Tasarının memurlara ilişkin olarak getirdiği teşvik tedbirleri sadece 20 adet olup, bunlardan 21'incisi Dünyada bulunamamış; başka bir teşvik tedbirini hatırlayabilen olursa, Maden Reform tasarısının öngördüğü maden işletme kur'ası-

Memurun Teşvik Tasarısı

na bilâ kaydü şart, yâni kayıtsız ve şartsız, taraf olarak katılabilmesi için, Tasarıya geçici bir madde konulmuştur.

Memura uygulanması düşünülen önemli teşvik tedbirlerinden bazıları aşağıdadır:

1 Memur bulmayı kolaylaştırmak ve memuru yatırıma yöneltmek amacıyla bu kimselere 10 yıl süreyle her türlü gelir ve kurumlar vergisi muafiyeti uygulanacaktır. Böylece memurların da vergi vermemesi (özel sektörde olduğu gibi) bir ilke olarak benimsenmiştir.

2 Memurlar yine 10 yıl süreyle kiradan da muaf olacaktır. Ayrıca, bakkal ve kasap gibi bilmum esnafa, elde olmayan nedenlerle birikmiş bulunan borçlar, «yurt içinden temin edilen yatırım mallarında vergi iadesi» ilkesi uyarınca iptal edilecektir.

3 Memurlar, çocuk yapma ve yetiştirme gibi, hadleri olmayan yatırımlara girişirlerse, kendilerine ayrıca döviz tahsisi yapılacak, devlet kesesinden çıkan her türlü olanaktan sonsuza kadar yararlanacaklardır. Ayrıca, kız çocuklarda yüzde 50, oğlan çocuklarda yüzde 60 yatırım indirimi uygulanacaktır. İkiz ve üçüzlerde bu oran yüzde 100'ü bulacaktır.

4 Memurun çocuk yapmak için kullanacağı her tür girdilerde, girdi ile ilgili her kolaylık memura özel sektör eliyle sağlanacaktır. Özel sektör, memurun bu amaçla kullanacağı girdilerin devamlı olarak hazır ve bakımlı olmasını sağ-

layacak tedbirleri alacaktır. Böylece, özel sektöre de iş alanı açılmış olacaktır.

Gerice yörelerde görev almayı kabullenen memurlara, yukarıda sayılanların dışında, teşvik tedbirlerinde yeni bir kavram olan «kaynana muafiyeti» nin de uygulanması sağlanacaktır.

Teşvik tasarısı ile ilgili olarak görüşlerini açıklayan «Özel sektör — Güzel sektör Birlikleri» Başkanı, şunları söylemiştir:

«Memurlara uygulanması öngörülen teşvik tedbirleri Anayasamızın 'hiçbir sınıf ve zümreye imtiyaz tanınmaz' şeklindeki hükmüne açıkça aykırıdır. Böylesine teşvik tedbirleri sadece özel sektörümüze tanınsaydı, Anayasaya aykırı olmazdı. Tasarının amacı, ülkemizde zaten egemen güç olan memurların durumunu daha da iyileştirerek sosyal dengesizliği özel sektör aleyhine daha fazla bozmaktır. Diğer bir amaç ise, zaten boğaz tokluğuna yaşayan sanayiciyi, tüccarı ve ithalâtçıyı memura muhtaç kılmak ve batırmaktır. Dünyanın hiçbir yerinde memura böylesine imtiyazlar tanınmamıştır. Bunlar devlet hazinesini zarara sokacak davranışlar olup, çoğu eski memur olan hükümetin memura dağıtacağı ulüfeden başka birşey değildir.»

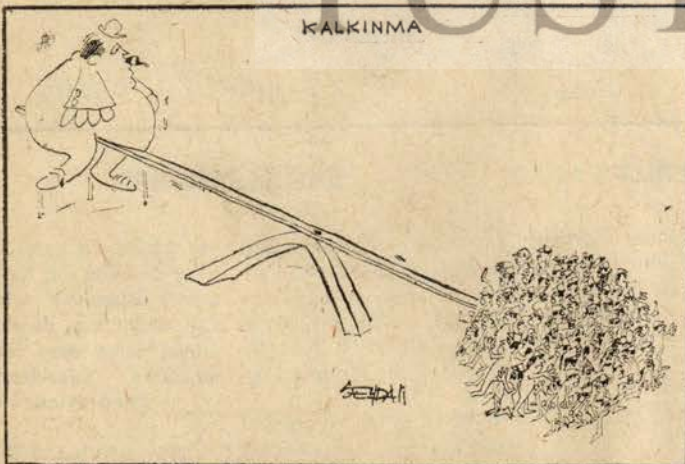
AP Genel Başkanı Süleyman Demirel ise görüşlerini şöyle açıklamıştır:

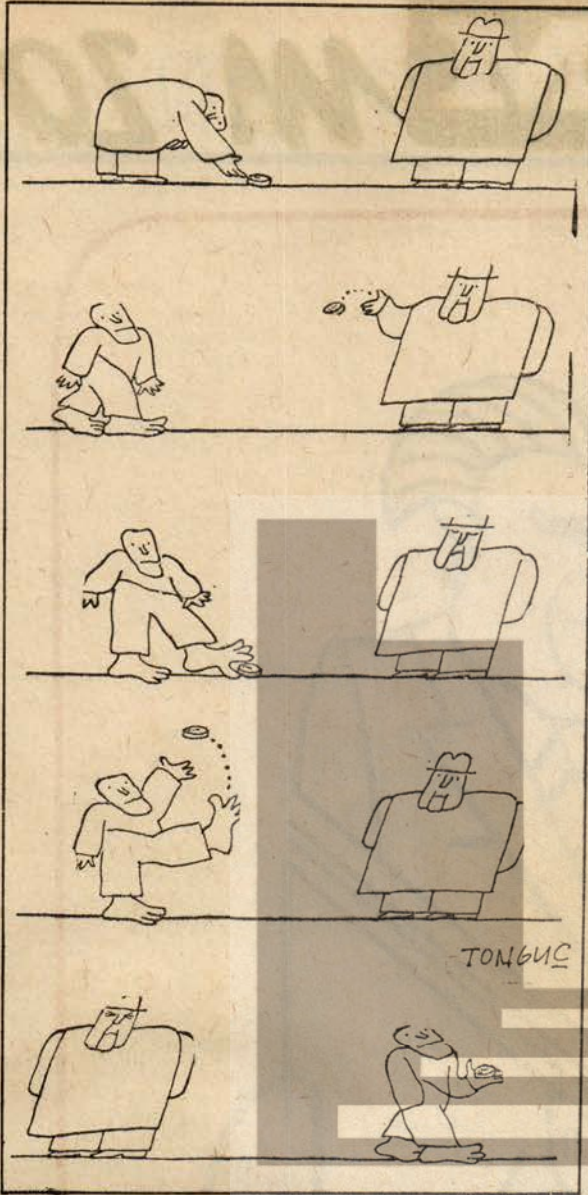
«Yurdumuzda memur kılıfı olduğu, yeterince memur bulunmadığı ve mevcut memurların da teşvik tedbirleri olmadan yatırıma yanaşmadıkları açıktır. Memur olmayınca ne olacak? Kalkınma olmayacak. Bakın beyler; biz, karma ekonomide kalkınmamızın memur sektörü eliyle gerçekleşeceğini her zaman savunmuşuzdur. Özel sektörün bugüne kadar kalkınmamıza olumlu katkıda bulunmadığını da her fırsatta söylemişizdir. Bu tasarı, kalkınmamızı yepyeni bir ruh ve azimle ve de memur eliyle gerçekleştirecek, nurlu ufuklar artık bizim olacaktır. Hürriyetçi demokrasi işte budur, aziz hemşehrilerim. Va mı bunun başka izahı?»

Bir memur vatandaş, tam bu işler olduğu sırada, tek gözlü evindeki yatağında, uykusundan uyanı, «Hayırdır inşallah hanım» dedi,

«bugünlerde amma da ipe sapa gelmez rüvalar görüyorum. Anlatayım da dinle...»

EMİN ÇOLAŞAN

Uçün biri

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Nuri Kodamanoğlu, son günlerin en doğru lâfını etti, fakat fıkrı kontusu oldu adamcağız.

Ne dedi Kodamanoğlu?

«Kuraklık nedeniyle barajlarda su azaldı, enerji üretimi düştü. Her üç ampulden birini söndürün» dedi.

Ne var bunda?

Türkçede buna: «Aldınz mı uçün birini!» derler.

Yanlış politika, elbette ki buraya getirecekti bizi. Ne günahı var Kodamanoğlunun?

KÜÇÜK REFORM SÖZLÜĞÜ

(Geçen sayıdan devam)

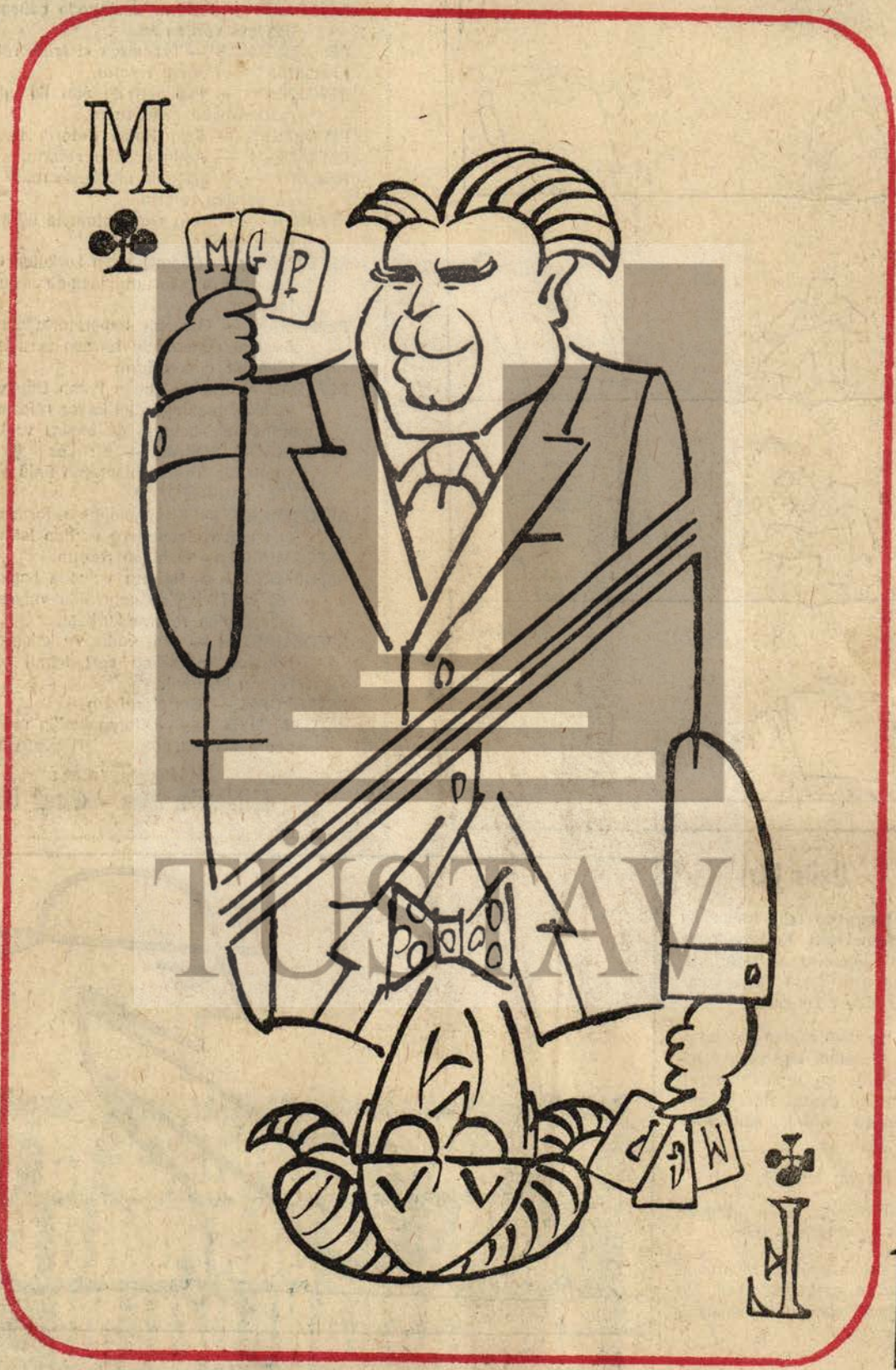
- PROFORMA** — Reform siparişlerinde kesilen ön fatura.
- REFORMEN** — Reform imalatında çalışan usta-başılara verilen ad.
- REFORMİDABLE** — Fransızca «Hârika reform».
- REFORMAL** — Normal reform.
- REFORMANI** — Psikiyatri'de son iki yılda çok rastlanan bir çeşit tutku.
- REFORTUNA** — Eski Roma Reform tanrıçası.
- REFERMUAR** — Açılır kapanır reform.
- REKORM** — Az gelişmiş ülkelerde rekor zamanda yapılan reform.
- REFİRMA** — Reform alım satımıyla uğraşan âdi şirket türü.
- REFERMEJÜP** — Düşmesinden korkulan «evaze» reformların tutturulmasında kullanılan fermuar.
- REFERMAN** — Osmanlı İmparatorluğunun Deli İbrahim döneminde ferman zoruyla yaptırılan bir cins reform.
- REFARAH** — İran'da Şah'ın Farah Diba'ya danışarak gerçekleştirdiği beyaz reform. (Ama unutmayınız, beyazın da beyazı var).
- REFORMAGİR SOKAĞI** — Bir kez girildikten sonra bir türlü çıkılamayan ünlü sokak. (Bk. LABİREFORM)
- REFORMICIDE** — Kriminolojide reformlara karşı işlenen cinayetlere verilen isim.
- REFORMÜREN** — O biçim reform.
- REFORMARTİR** — Reform yolunda hayatını veren ve Türkçe'de genellikle «niyazi» diye adlandırılan reform kurbanı.
- REFORMARTİNİ** — Cin, votka ve kalamata zeytininden mürekkep sert içimli bir cins reform kokteyli.
- RETROFORM** — Gerici reform.
- REFORANSİYEL** — Diferansiyel'in reform'dan sonra alacağı ad. (Devam edecek)

Hazırlayanlar:

Hüseyin Baş - Onat Kutlar

TOPLUM

mizah

VRHAN